

opaskoiran joulu 2021

KOIRATARINOITA OPASKOIRATYÖN JA SOKEIDEN
LASTEN JÄRJESTÖJEN HYVÄKSI

10 v. juhlaulkaisu

OPASKOIRAN JOULU 2021

Koiratarinoita opaskoiratyön ja sokeiden lasten hyväksi

Kymmenes vuosikerta

Julkaisija: Opaskoiran Joulu ry, www.opaskoiranjoulu.fi

Vastaava toimittaja: Juha Herttuainen, juha@opaskoiranjoulu.fi

Taitto/ulkoasu: Ali Kinnunen, ali@opaskoiranjoulu.fi

Ilmoitusmyynti: PrintMix Oy, www.printmix.fi

Kirjapaino: ADverts, www.adverts.lv

Tilaukset: Juha Herttuainen, juha@opaskoiranjoulu.fi, puh. 040 353 1979.

Kirjan hinta 15 euroa, (5 kirjaa tai enemmän 10 euroa/kpl), postikulut lisätään.

Kannen kuva: terapiakoira "Taatele"

OPASKOIRAN JOULU RY

c/o Juha Herttuainen (puheenjohtaja/sihtööri)

Apinu iela 14, Carnikava

LV-2163 Latvia

Sähköposti / kotisivut: info@opaskoiranjoulu.fi / www.opaskoiranjoulu.fi

ISSN 2323-4024

- 4 Toimittajalta**
Juha Herttuainen
- 6 Seiloreista tuli hoitoperhe**
Marianne Tenhami
- 10 Kehdosta johtoon**
Sari Karjalainen
- 14 Opaskoirien elämää Liepājassa**
Lienite Neitäle
- 18 Loistava, rubiininpunainen ystäväni**
Maarit Hedman
- 24 Tullaan tutuiksi - Maarit Törmikoski-Hampf**
Katarina Anhava
- 28 Terapiakoiraperheen kuulumisia**
Merja Helander
- 32 Karjalasta kajahtaa**
Juha Herttuainen
- 36 Järvenjäällä**
Riitta-Kaisa Voipio
- 38 In memoriam 2020 - kolme konkaria**
Juha Herttuainen
- 42 Kalajuttu**
Janne Silas
- 46 Strazdumuižan tarina**
Aleksejs Volkovs ja Anastasia Pereļota
- 52 "Kääntäisin vaikka maapallon ylösalaisin"**
Ligita Damberga
- 56 Tullaan tutuiksi - Anneli Salo**
Katariina Anhava
- 60 Pappia kyydissä**
Mikko Ojanen
- 62 Elämäntarinaa - Jorma Kuronen**
Juha Herttuainen
- 68 Nuoren opaskoiran alkutaipaleelta**
Marianne Tenhami
- 72 Ottis-sarjakuva**
Sari Hyvönen
- 74 Sokkeen taevas**
Lauri Kettunen
- 75 Opaskoiran Joulu ry - toimintaa 2020-21**
- 76 Latvian palvelukoira yhdistys - toimintaa 2020-21**
- 77 Ilmoituksia**

TOIMITTAJALTA

Tulikin tästä syksystä kirjallisuuspitoinen! Opaskoira Joulu-kirjamme lisäksi on jo ilmestynyt kirja, jonka nimeä ja sisältöä kirjailija ei ole kertonut. Kirjan tekijä on ystävämme **Ali Kinnunen**, joka on julkaisu-toiminnassa pitkäaikainen Opaskoirayhdistyksen ja Opaskoiran Joulu ry:n yhteistyökumppani. Ali on viime aikoina painottanut, että ihmisen pitää harrastaa, jotta pysyisi hyvässä toimintakunnossa. Hauskempaa kuin vuosiin oli ollut myös Turun kirjames-suilla ja mies on kuin uudesti syntynyt! Suosittelen kaikille luettavaksi Alin kirjaa "Naisten talo", vaikka itse en ole vielä päässyt tutustumaan siihen. Hyvää kannattaa odottaa!

Yhdistyksemme on vankistunut ja vakiintunut toiminnossaan. Kirjamme suosio on kohonnut pikkuhiljaa, kiitos tekijöiden ja lukijoiden. Lisäksi yhdistyksemme toiminta on laajentunut käsittämään yhteistyötä opaskoirajärjestöjen lisäksi myös muiden vammais- ja virkakoirajärjestöjen kanssa. Väen vanhetessa on aika suorittaa myös jäsenhankintakampanja, jotta saisimme uutta verta tätä "uutta normaalia" toteuttamaan. Yhdistyksemme päätehtävä on opaskoiratietouden hankkiminen, tallentaminen ja julkistaminen. Tarvitsemme väkeä mm. tehtäväämme soveltuvan tietojärjestelmän mahdolliseen suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Latvian opaskoirarintamalle kuuluu hyvää. Latvian näkövammaisten liitto (Latvijas Neredzīgo biedrība) on loppusuoralla neuvottelussa valtiovallan muukaantulosta opaskoirapalvelujen rahoitukseen. Koirien kysyntä on lisääntynyt ja ennen pitkää tulee eteen tilanne, jolloin tarvitaan lisää toimintatiloja ja koulutushenkilökuntaa. Nyt toiminta tapahtuu Zai-gan koirakoulun henkilökunnan kotoa käsin hieman epäkäytännöllisissä puitteissa. Yhdistyksemme tukee Latviassa käytössä olevien opas- ja muiden vammaiskoirien ruokintaa ja eläinlääkintähuoltoa. Valtiovalta osallistuu vain koirien kasvatus-, koulutus- ja yhteistyökoulutuskuluihin.

Yhdistyksemme tukee taloudellisesti myös opaskoirien koetoimintaa. Sitäkin aiotaan lisätä, sillä opaskoirakokeet ovat oivallisia tilaisuuksia kartoittaa koirakoiden toimintavalmiuksia ja suunnitella koetulosten perusteella mahdollista lisäkoulutusta.

Suurkiitos kirjoittajille ja muille kirjamme toteuttamiseen osallistuneille! Jatketaan harjoituksia.

Carnikavassa 5. lokakuuta 2021

Juha Herttuainen

Suomen Palveluskoiraliitto ry
on suomalaisen

koiraharrastustoiminnan keskusjärjestö.
SPKL:n tavoitteina ovat yhteiskunnallinen
hyödyllisyys, jalostukselliset kokeet,
mielekäs harrastus ja koiraaurheilu.

- Palveluskoirakoe-
lajit ja pelastus-
koirakokeet
- Opastuskokeet
- Koiratanssi,
rally-toko ja
tottelevaisuuskokeet
- Luonnetestit ja
MH-luonne-
kuvaukset

ELÄINKLINIKKA
TÄHTI

Pajatie 3
40630 Jyväskylä

Puh. 010 239 3750

elainklinikkatahti.fi

normet

PIDÄN SINUSTA HUOLTA ♥

KOIRASI ELÄMÄNKUMPPANI

Nutrolin® tuntee koirat ja
osaa omegat. Autamme sinua
pitämään huolta koirastasi
koko sen elämän ajan.

WWW.NUTROLIN.FI

ESTD 2007

SEILOREISTA TULI HOITOPERHE

Teksti: Marianne Tenhami

Kuvat: Arja ja Aimo Makkosen arkisto

Haminalaiset **Arja** ja **Aimo Makkonen** ovat kasvattaneet omia sekä naapureiden ja ystävien opaspentuja 40 vuoden ajan. Yhteensä niitä on ollut 17.

Ymmi, Jade, Oili, Hipa, Ciia, Riitu, Ita, Zima, Vippe, Valma, Emppu, Yyra, Martta ja Femma ovat asuneet Makkosilla pentuina ja jotkut niistä ovat palanneet hoitoperheeseensä myöhemminkin. Eripituisia hoitajaksoja Makkosilla ovat viettäneet myös naapurien ja ystävien hoitopennut Iko, Lopo ja Aida. Oili ja Aida olivat rottweilereita ja Riitu flanderinpaimenkoira, muut ovat olleet labradorinnoutajia. Viidestä tuli opaskoiria, kolmesta siitosnarttu.

- Tämä on ollut ihana harrastus. Ei ole tuntunut niin pahalta, vaikka joku pennuista on lähtenyt koulutukseen valmistuen opaskoiraksi, koska aina on joku toinen koira jäänyt kotiin. Ymmi jäi kotiin Jaden lähtiessä meiltä ja valmistuessa opaskoiraksi. Siitosnarttu Hipan aikana meillä olivat kasvamassa Ciia ja Riitu. Lapsillemmekin kerroimme, että pentu on meillä vain kasvamassa ja lähtee sitten töihin opaskoiraksi. He ymmärsivät asian aikuisia paremmin. Minusta oli niin ihanaa, kun pennusta onnistui kasvattamaan opas- tai siitoskoiran, Arja selittää.

- Olen nyt 66-vuotias, ylipainoinen diabeetikko. Ilman pentuja olisin varmasti sairastunut diabetekseen jo 35 vuotta sitten. Koirat ovat pitäneet minut liikkeellä ja kilot jonkinlaisessa kurissa. Eihän koiran kanssa pakko lenkille ole lähteä, mutta sen kanssa on kiva lähteä lenkille, hän lisää.

Aimo, Arja, sekä Arjan hypokoira Dara kotipihalla keväällä 2021.

Ota Opaskoirakoululta hoitopenttu!

Arja oli lapsesta saakka toivonut ja kättänyt koira, mutta ei ollut sitä saanut. Myös Aimo oli sitä mieltä, ettei Makkosille koira tule. Aimon siskonpoi-

Arja Makkonen ja Yyrän pentu, joka ei lähtenyt mukaan: Arja Makkonen vastusti ihme kyllä kiusausta 2009. Vasemmalla Aimo Makkonen ja tricolor-opaskoiria Vantaan koululla.

ka, Näkövammaisten liiton Opaskoirakoululla nykyisin päällikkönä työskentelevä **Vesa Väkeväinen** sai enonsa pään kuitenkin kääntymään.

- Kyläilyreissulla sukulaisten luona puhuin, että olisi kiva kokeilla koiran pitoa. Kotkan Merenkulkupistossa yliperämieheksi ja myöhemmin merikapteeniksi opiskellessani olisi ollut aikaa huolehtia koirasta, mutta koska opiskelujen välissä työskentelimme merellä seilaten satamasta toiseen, emme olisi voineet ottaa omaa koiraa. Vesku sanoi tähän, että ota opaskoirakoululta hoitopentu, Arja muistelee. Niinpä perheeseen tuli labradorityttö Ymmi vuonna 1981 ja sille tielle Makkokset jäivät.

- Ensimmäinen koirahan on aina se rakkain. Ymmi oli niitä vanhanaikaisia, itsepäisiä mutta erittäin oppiviaisista jutturalabbiksia, jotka tottelivat käskyjä esimerkillisesti. Nykylabradorinnoutajat ovat muuttuneet. Ne tekevät oppaan työt todella hyvin, mutta yleistä kurittomuutta on aika paljon. Kuvailisin niitä teräviksi koiriksi, joiden käytökseen ja tottelevaisuuteen joutuu aika usein kiinnittämään huomiota ja puuttumaan, vaikka ne eivät missään tapauksessa ole ilkeitä, hän pohtii. Testit Ymmi läpäisi leikiten,

Pentua hakemassa eno ja enon poika 2008. Vesa Väkeväinen ja enonsa Aimo Makkonen. Vesa oli valinnut taas pahnueen parhaan enon emännän hoitoon :)

mistä Arja oli todella ylpeä: lapsi sai melkein kuin ylioppilaslakin Opaskoirakoululla. Koulutusaikana Ymmi alkoi kuitenkin ontua olka- ja kyynärpäissä olevien nivelrikkojen vuoksi, eikä siitä voitu kouluttaa opaskoiraa. Niinpä Makkoset saivat ensimmäisestä opaspennustaan kotikoiran, joka pariskunnan merillä työskennellessä oli Arjan vanhempien luona hoitossa.

Perhe oli siinä vaiheessa jo hurautanut opaspentuihin niin, että Ymmiä seurasi sukulaispoika Veskun kouluttama, pieni ja pirteä Jade, josta tuli opaskoira.

- On ollut ilo olla yhteydessä opaskoiriksi tulleiden pentujemme sekä niiden lasten ja lastenlasten käyttäjiin. Olen tutustunut ihaniin ihmisiin vuosien varrella, joista on tullut meille ystäviä, Arja kiittelee. Ennen ensimmäisen opaspennun tuloa Makkoset tiesivät näkövammaisista, näkövammaisuudesta ja opaskoirista vain vähän, vaikka Arjan koulukaveri oli näkövammautunut aikuisena. Näkövammaisten ystävien myötä tieto on vuosien aikana lisääntynyt ja Arja ja Aimo ovat konkreettisesti huomanneet, miten tärkeä liikkumisen apuväline opaskoira käyttäjälleen on ja minkälaisen liikkumisen vapauden se hänelle antaa. Myös sukulaispoika Vesku Arja pilke silmäkulmassa sanoo osasylliseksi hoitoperheilyyn.

- Vesku saattoi sanoa, että täällä Opaskoirakoululla on sellainen pentu, jonka voisit näyttää teille. Tul-

kaapa katsomaan. No, tietäähän sen, miten siinä käy, kun menee katsomaan viisi-kuusiviikkoisia koiranpentuja, Arja nauraa.

Yyra, elämäni koira

Vaikka kaikki opaspennut ovat olleet Makkosille rakkaita, muutama on jättänyt ihan erityiset tassunjäljet Arjan sydämeen. Yksi niistä on ollut Yyra.

- Yyrassa oli yksi neljäsosa kultaistanoutajaa. Käydessämme hakemassa sen Opaskoirakoululta Vesku sanoi, että saamme valita minkä pennun pentueesta otamme. Huomasin Yyran muiden pentujen joukosta heti. Se oli sellainen laiskanpulskan näköinen vähän niin kuin miekii ja sillä oli hirveän turnu karva. Se vaan oli siitä porukasta juuri se koira, minkä mie halusin ottaa. Vesku nosti sen syliini ja sanoi, että tässä on Yyra, Arja ihastelee. Yyraa hän kuvailee rauhalliseksi pennuksi, joka oppi sisäsiistiksi vajaan kuukaudessa.

- Ei se pahemmin karkaillut. Kerran hyppäsi aidan yli ja meni tapaamaan naapurin kissaa saaden näänsä naarmun. Siitähän se oppi, ettei kannata karkailla ja mennä lähelle kissoja, hän muistelee. Yyraa koululle testeihin vietäessä Arja sanoi, että jos siitä ei tule opaskoiraa, se tulee ehdottomasti hoitoperheeseen takaisin. Testien jälkeen hän sai puhe-

lun Opaskoirakoululta, jossa kerrottiin, että Yyrasta ei tule opaskoiraa, mutta kylläkin siitosnarttu. Ilo oli ylimmillään Makkosten lähtiessä heti hakemaan Yy-
raa kotiin. Yyra teki neljät pennut, joista monista tuli joko opaskoiria tai niitä käytettiin siitokseen. Myös monista Yyran lapsenlapsista tuli opas- ja siitoskoiria.

Toisaalta Ciian ja Itan lähtiessä testeihin Arja kertoo rehellisesti ajatelleensa, että "menkää, älkääkää tulko ikinä takaisin".

- Ciia oli sellainen pikkuilkeä, salakavala koira. Se vartioi lelujaan ja jos pieni poikamme meni sen ruokakupin lähelle, Ciia saattoi purra häntä takapuolesta. Sen alettua kahdeksankuisena ärähdellä lapsille palautimme sen Opaskoirakoululle, koska emme uskaltaneet pitää sitä. Itä puolestaan ei meillä oppinut sisäsiistiksi, vaan joka aamu oli kakat terassin oven edessä, vaikka koiran olisi käyttänyt kuinka myöhään ulkona illalla, Arja kertoo. Makkosten hoitopennut ovat aina tarvittaessa päässeet Opaskoirakoulun tarhalle "jäähylle." Näin kävi labbispoika Empulle, joka rakasti Aimoa yli kaiken seuraten häntä joka paikkaan ja jolle vanhempi narttu Valma toimi kurinpitäjänä. Kurinpidosta huolimatta Emppu kahdestaan Valman kanssa kotona ollessaan tuhosi sohvan repien sen kankaat suikaleiksi ja puri Makkosten häälahjafiikuksen rikki jättäen kasvin juuret

Laura Makkonen, Sini Kokkomäki ja Diiva ja Vesa Väkeväinen.

"Mikä hitto toi on", tuumii Femma, "ei kai tuo vaan tule meille?"

ylöspäin. Lopulta Empulla todettiin lihasrappeutumatauti, jonka kipujen vuoksi pentu teki tuhojaan. Niinpä Emppu lähetettiin Sateenkaarisillalle vain vuoden ja kolmen kuukauden iässä. Toiseksi viimeinen Makkosten opaspentu, siitosnarttu ruskea Martta teki pennut yksityishenkilön omistuksessa, koska sitä ei Opaskoirakoululla käytetty siitokseen. Näin taloon tuli Martan pentu Femma, niin ikään ruskea narttu, joka työskenteli opaskoirona palaten hoitoperheeseensä viettämään eläkepäiviään.

- Sille piti saada joku raflaava, F-kirjaimella alka-
va nimi. Sanoin, että laitetaan se Femmaksi, kun ei meillä satasiin ole varaa, Aimo kiteyttää pilke silmäkulmassa. Kesäkuussa Sateenkaarisillalle 11-vuotiaana lähtenyt Femma olikin toistaiseksi Makkosten viimeinen hoitopentu, mutta vain toistaiseksi. Syödyistä matonkulmista, revityistä sohvista, tuhotusta fiikuksesta ja järsityistä huonekaluista huolimatta Arja haaveilee vielä yhdestä opaspennusta, mutta Aimo on sitä mieltä, ettei taloon enää opaspentua tule.

- Entäs, jos syntyy musta labbisnarttu, jolla on valkoinen rinta? Arja kysyy.

- No sellaisen saat ottaa, mutta sellaista ei kyllä synny, Aimo toteaa. Näkövammaisten liiton Opaskoirakoululle he lähettävät paljon kiitoksia.

- Olemme saaneet aina ongelmatilanteissa Opaskoirakoululta henkilökunnan edustajan puhelimitse kiinni. Heiltä sai hienosti tukea ja neuvoja. Todel-
la tiukan paikan tultua, kun emme enää pärjänneet, joku tuli kotiin meitä neuvomaan tai veimme koiran Opaskoirakoulun tarhalle tai joku tuli sen meiltä hakemaan sinne. Yhteistyömme on sujunut todella hyvin. Henkilökunta on ollut hyvin kärsivällistä ja mukavaa. Myös meidät ihmiset on huomioitu, ei vain koiria.

KEHDOSTA JOHTOON

– VAMMAISJÄRJESTÖT ELÄMÄNTYÖNÄ

Teksti: Sari Karjalainen

Merja ja Teuvo (Teve) Heikkonen ovat näkövammaisen aviopari Tuusulasta. He ovat hyvin monilahjakkaita ihmisiä, ja leipänsä he ovat ansainneet pääasiassa vammaisjärjestöissä. Opaskoira on ollut vuosikymmeniä osa heidän elämäänsä.

Näkövammaisten liiton pitkäaikaisen tiedonhallintajohtajan Teuvo Heikkosen johdolla on mm kehitetty palvelu, joka tuo sanomalehdet päivittäin näkövammaisten luettavaksi. Teuville myönnettiin Suomen valkoisen ruusun ritarimerkki itsenäisyyspäivänä 2017.

Poikaviikari sokeutuu

Teuvo on kotoisin Pitkälahdelta, joka oli 1960-luvulla vielä maaseutua, mutta liitettiin myöhemmin Kuopioon. Heikkosilla oli maatalo, jossa pidettiin sikoja ja lemmiä. Teuvo oli kymmenpäisen lapsikatraan neljänneksi nuorin. Hänellä on kuusi sisarta ja kolme veljeä.

- Olin aika liikkuvainen kotiympäristön ulkopuolellakin. Talvella hiihdettiin ja laskettiin mäkeä, kesällä ongittiin ja ehdin oppia ajamaan pyörällä. Hankalaa oli ajella isosiskojen naistenpyörällä, kun seisointani poljin ja ison pyörän satula tökki niskaan! Mies muistelee. Sitten hänen elämänsä muuttui:

- Oli marraskuun alku vuonna 1960, ja olin kuusi-vuotias. Veljen kanssa löysimme jostain dynamiitin nallin ja pistimme sen ruuvipenkin väliin. Velipoika isompana toimi mestarina ja minä katselin vierestä. Nalli räjähti, ja näköhän minulta meni kerralla. Veljelle ei käynyt mitenkään. Isä nappasi minut kuorma-auton kyytiin, ja lähdimme Kuopion keskussairaalaan. Siellä meni kuusi viikkoa, ja pääsin sopivasti

Teuvo ja Merja Heikkonen liriksen käytävällä 2014.

Merja Heikkonen edusti Suomea Euroopan Unionin opaskoirakomitean seminaarissa Berliinissä vuonna 1996. Kuvassa hän tutustuu sota-aikana Saksassa kehitettyyn opaskoiran "koulutusvaunuun". Kuva: Juha Herttuainen

jouluksi kotiin.

Teuvo odotti innokkaasti koulun alkua. Kuopion ja Helsingin sokeainkouluihin otettiin oppilaita vuorovuosin; seuraavana syksynä oli Helsingin vuoro, joten Heikkosen päättivät, että Teuvo odottelee vielä vuoden ja aloittaa 8-vuotiaana Kuopion koulussa. Monesti Teuvo kutsui koulukavereitaan viikonlopuiksi kotiinsa, eihän se siinä laumassa paljon enää tuntunut. Teuvolla oli naapurustossa myös näkeviä kavereita, ja he ovat pitäneet yhteyttä näihin päiviin asti.

Keskikoulu- ja lukioaika

Teuvo kävi ensin viisi vuotta sokeainkoulua, sitten hän siirtyi näkevien pariin keskikouluun Kuopion yhteislyseoon ja sen jälkeen lukioon.

- Asuin keskikouluajan viikot sokeainkoululla, ja sieltä sain mukavasti apuja oppimateriaalasioissa. Liikunta- ja käsityötunnit kävin näkövammaisten parissa. Lukion kävin kotoa käsin.

- Jos jotain lukion kirjaa ei ollut pisteillä tai äänitteenä saatavissa, kotona sisarukset vuorollaan lukivat ääneen tekstit ja naputtelin ne pistekoneella kolme arkkiä päällekkäin. Meitä oli kolme sokeaa oppilasta lukiossa samalla luokalla. Jokainen meistä jäljensi aineistoa pisteillä vuoron perään, mikä helpotti jäljennysurakkaa, Teuvo kertoo ja jatkaa muisteluun:

- 60-luvun lopulla sokeainkoulussa eräässä joulu-

Teuvo Heikkonen ja hänen ensimmäinen opaskoiransa Vesseli. Kuvassa myös kouluttaja Vesa Väkeväinen. Kuva: Juha Herttuainen

juhlassa kävi pukki, ja kaikille isommille oppilaille jaettiin lahjaksi valkoiset kepit. Meitä nauratti, että kuka tämmöisiä tarvii. Kepin kanssa on kaverustuttu kyllä myöhemmin.

- Minä olin onnekas, sillä lapsuuskavereiden lisäksi sain monia hyviä näkeviä kavereita myös koulumaa-ilmassa. Kaverit ottivat minut mukaan erinäisiin rientoihin ja harrastuksiin. Jälkeenpäin olen tosin pudistellut päätäni joistakin silloisista tempuistamme.

Teuvo kirjoitti neljä laudaturia ja kaksi magna, joten luvut eivät kujeiluista kärsineet.

Tunnollinen tyttö ja pallovarasto

Merja on syntynyt Oulussa, ja on kolmesta tyttärestä nuorin.

- Isoin sisko on myös näkövammainen, keskimmäinen on näkevä, ja minulla taas geenivirheestä ennen syntymää aiheutunut näkövamma. Hämäränäköä ei minulla ole ollut koskaan. Isäni oli syntymästä asti liikuntavammainen ihminen, ja nuoresta miehestä mukana invalidiyhdistyksessä. Minä kuljin paljon hänen mukanaan. Äidilläni on keuhkovamma. Vanhempani itse asiassa tapasivat Muhoksella tuberkuloosiparantolassa.

- Vammaisuus oli meillä kotona hyvin vahvasti läsnä ja omassa järjestössä toimiminen ja yhdistystiedostaminen ovat minuun siirtyneet äidinmaidossa. Minulle ei koskaan ehdotettu, että lähtisin sokeainkoulun. Integraatioajattelu oli siis jo tullut, mutta

vielä lapsen kengissä. Lähikoulussa en saanut näkövammani vuoksi mitään tukea, vaan katsottiin, että uiko vai uppoaako tuo, Merja muistelee.

- Pärjäsin koulussa hyvin, milloin milläkin konstin. Näin lukea pullonpohjalasien kanssa tekstiä hyvin läheltä. Lukiossa kirjoitin a3-kokoisille papereille, ja koska olen pienikokoinen, makasin ylioppilaskirjoituksissakin papereiden päällä. Käytin pehmeitä lyijykyniä, joista irtosi vahva musta jälki. Olen täysvasenkätinen, niin voitte kuvitella, kun vasemmalla kädellä hinkkasin kynän mukana, niin papereista tuli aika suttuiset. Kirjoitin ylioppilaaksi Madetojan musiikkilukiosta kolme laudaturia ja kolme c:tä. Menin jo 9-vuotiaana musiikkiluokalle, ja pääaineenani oli viulu, musikaalisen perheen tytär kertoo.

- Menestyin koulussa hyvin, ja olin tunnollinen ja ahkera. Yksin vammaisena vammattomien lasten joukossa ei tieni ollut helppo. Liikuntatunneilla minua pidettiin 12 vuotta pallovarastossa. En saanut osallistua, koska se oli opettajien mielestä liian vaarallista. En myöskään saanut vapautusta liikunnasta. Kerran kysyin, että voisinko mennä reumaa sairastavan tytön kanssa uimahalliin, mutta opettaja tokaisi: "Ette mene. Jos teille tapahtuu jotakin, olen teistä vastuussa."

- Sain kuitenkin todistukseen liikunnasta seiskan eli varastossa istumistani arvioitiin. Millähän kankula minun olisi pitänyt istua, että olisin saanut kasin.

Juristin tie Näkövammaisten keskusliittoon (nyk. Näkövammaisten liitto)

Teuvo valmistui Yliopistosta vuonna 1982 oikeustieteen kandidaatiksi, minkä jälkeen hän teki monenlaista työtä: vuoden verran tuomioistuinharjoittelussa Espoon tuomiokunnassa, opetti näkövammaisten ammattikoulussa kansalaistaitoa lauantaisin, jäljensi pistekirjoja, oli Helsingin näkövammaisyhdistyksen yhteyssihteerinä sekä toimi vuoden Annansilmätalkoiden aluepäällikkönä Kuopion läänissä.

- Sitten pääsin Näkövammaisten keskusliittoon, ja siellä alkuun opetin kuntoutusosastolla pistekirjoitusta, minkä jälkeen minut nimitettiin kirjapainon johtajaksi. Siinä yhteydessä tuli oheen muita töitä, kun kehitettiin tietotekniikkaa ja saatiin aikaan, että näkövammaiset voivat itsenäisesti lukea tietokoneillaan sanoma- ja aikakauslehtiä. Se oli hienoa aikaa! Tyhjästä teimme ja väänsimme porukalla tiedonsaantipalveluita ja solmimme sopimuksia lehtitalojen kanssa. Kyllä juristin tutkinnostakin oli hyötyä. Eläkkeelle jäin tiedonsaantijohtajan tehtävistä 2017, yli 30 vuotta Näkövammaisten liiton palveluksessa työskennellyt mies kertoo.

Tästä hyvin laajamittaisesta työstä hänet palkittiin Suomen valkoisen ruusun ritarimerkillä, jonka Näkövammaisten liiton hallitus ojensi hänelle helmikuussa 2018.

- Tänäänkin tuli luettua neljä sanomalehteä. Eläk-

Vapaa-aikanaan Merja ja Teuvo Heikkonen lukevat kirjoja ja lehtiä, laittavat ruokaa, Teuvo soittaa haitaria ja pianoa, ja Merja hoitaa kukkia. Kuva: Ali Kinnunen.

keellä on aikaa, Teuvo iloitsee. Hän vaikuttaa edelleen Näkövammaisten liiton hallituksessa, Celia-kirjaston johtokunnassa ja muissa erilaisissa työryhmissä. Eläkkeellä on myös aikaa harrastaa haitarin ja pianonsoittoa, kirjallisuutta ja ruoanlaittoa.

Kasvatustiedettä ja järjestötyötä

Merja haki sekä Oulun että Lapin yliopistoon lukemaan sosiaalipolitiikkaa ja kasvatustiedettä hallinnon, suunnittelun ja tutkimuksen koulutusohjelmaan.

- Pääsin molempiin, mutta päätin jäädä Ouluun, ja valmistuin kasvatustieteen maisteriksi 1989. Olin ollut sähköä ja kerinnyt mennä naimisiin. Miehestäni **Markusta** tuli historian ja yhteiskuntaopin opettaja. Valmistumiseni aikoihin olin aloittanut Näkövammaisten liitossa nuorisosihteerinä. Olin muuttanut asumaan suoraan ytimeen eli Mannerheimintielle. Vuoden päästä palasin takaisin Ouluun, ja minut valittiin Oulun läänin näkövammaisten toiminnanjohtajaksi, ja siinä tehtävässä olin viisi vuotta. **Katariina**-tyttäreni syntyi kesällä 1994, minkä jälkeen Markku sai viran Torniossa, jonne muutimme. Olin ajatellut jäädä hoitovapaalle, mutta sain kuulla sisikoltani lehdestä olleesta ilmoituksesta, jossa Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu hakee erityispedago-

giikan opettajaa. Tapasin sitten koulun rehtorin, ja yllätyksekseni hän oli ollut sokean henkilön esimiehenä aiemminkin, joten näkövammaisuuteni ei ollut este, Merja kertoo. – Olin sillä tiellä taas viisi vuotta, ja hankin työn ohessa Jyväskylän opettajakorkeakoulussa opettajan pätevyyden. Opintojen lähijaksolla sain asua Jyväskylän näkövammaisten koululla. Elämä on jännää, että kun sitä nuorena päätti, että asiat järjestetään, ne pannaan järjestymään. Olin kyllä aika rohkea, nainen tunnustaa. – Näihin samoihin aikoihin minut valittiin myöskin Näkövammaisten keskusliiton hallitukseen ja myöhemmin sen varapuheenjohtajaksi. Olin lähes 10 vuotta näkövammaisjärjestöissä luottamustehtävissä, kunnes vuonna 2000 tulin Liittoon töihin. Aluksi olin siellä järjestöpäällikkö eli järjestöosaston esimies. Vuonna 2004 aloitin järjestölinjan linjajohtajana, jolloin alaisuuteeni tulivat jäsenpalveluyksikön lisäksi muun muassa senioripalvelu ja liikuntatoimi. Olin muun muassa pitämässä puolia, kun eri vammaisjärjestöjen liikuntatoiminnot yhdistettiin.

Merja työskenteli liitossa 16 vuotta

- Sen jälkeen viimeiset kuusi vuotta olen ollut Sosiaali- ja terveysministeriössä neuvottelevana virkamiehenä. Kun suomi on ratifioinut YK:n vammaisoppimuksen, että ollaan valtiona sitouduttu pitämään siitä kiinni, ensisijainen tehtäväni on poikkihallinnollisesti eri ministeriöiden kanssa tehdä jokaiselle hallituskaudelle ohjelma, miten sopimus pannaan täytäntöön. Tuen kunnallisia vammaisneuvostoja, olen mukana lainvalmistelutyöryhmissä, asiantuntija- ja koulutustehtävissä, ja olenpa näpytellyt vastauksia kansalaiskirjeisiin ja jopa ministereille puhetta, hän summaa. Ehtipä hän toimia Kynnys ry:n toiminnanjohtajanakin **Kalle Könkkölän** kuoleman jälkeen vuoden.

Koirat toivat yhteen

Teuvo ja Merja ovat tunteneet toisensa jo kauan.

- Jo nuorisosihteerinä ollessani minun piti kerran hakea kirjapainosta jotain materiaalia, ja minut neuvottiin Teven huoneeseen. Minua varoiteltiin hirmuisesta tupakansavusta. Tottahan se oli, Teve oli silloin vielä vannoutunut tupakkamies

- Seuraavan kerran ihan kunnolla tapasimme opaskoirakurssilla Onnelassa vuonna 1999. Hain ensimmäistä koiraani Henniä, kun Teve sai toisen jo vähän vanhemman koiran, Uskin. Kurssilla kun sitä aikaa oli, keskustelimme päivät päästään. Kurssin jälkeen pidimme yhteyttä, Merja kertoo. - Muutin Tuusulaan. Vuonna 2001 myimme omat asuntomme ja ostimme talon Tuusulasta, ja 2004 Teven 50-vuotispäivien aikoihin menimme naimisiin, hän muistelee.

Teuvolla oli takanaan pitkä avoliitto, josta hänellä on poika, ammatiltaan poliisi. Tänä päivänä Teuvo

on 6-vuotian **Alma**-tytön isoisä. Merjan tytär valmistuu tänä syksynä juristiksi.

Merja kertoo: - Asuimme omakotitalossa parisen kymmentä vuotta, kunnes vuosi sitten myimme sen, ja nyt asomme kerrostalossa asuntomessualueella. Koiria meillä on yksi, ensi keväänä 12 vuotta täyttävä Kaiku. Se on neljäs oppaani.

Asemalla

Teuvo sai ensimmäisen koiransa Vesselin keväällä 1983. Hän muistelee:

- Olin ollut pelaamassa shakkia Mäkeläkadulla, ja ilta venähti aika pitkäksi. Lähdin ensin Mäkeläkadulta Pasilan asemalle ja päätin poiketa ennen laiturille vievää tunnelia olevalla kioskillä. Kioskilta lähtiessäni joku äijä iskeytyi seuraani ja kysyi, minne olen menossa. Sanoin, että junalle. Hän tarjoutui saattamaan, mutta sanoin, etten tarvitse saattajaa. Se oli sen kuuloinen kaveri, etten halunnut hänen apuaan. Tunsin, että nyt saattaa käydä huonosti. Se äijä seurasi meitä laiturille, ja ilmeisesti ryöstöaikeissa tuli lähelle. Siinä ei ollut muita lähelläkään. Äijä sanoi: " Mitähän tuo koira tekee, jos sulle sattuu jotain?"

Tuumasin rauhallisesti: "En minä tiedä, mutta se on opetettu tappamaan."

Onko näin, sehän näyttää kiltiltäkin, kysyi se äijä. Minä, että on sulle. Hiippari poistui paikalta.

Että semmosen synnin tyrkkäsin Vesselin niskaan, Teuvo muistelee. – Soitin seuraavana päivänä Huhki-on Jarmolle opaskoirakoululle ja tunnustin, mitä olin mennyt hätäpäissään sanomaan.

Vesseli sokeutui 9-vuotiana, kuten moni sen sisaruksistakin. Teuvolla meni useita vuosia, kunnes hän sitten otti Uskin.

Mökillä

Merja kertoo:

- Meillä oli aikanaan mökki Artjärvellä, mutta muutettuamme omakotitaloon myimme sen. Eipä aikaa kukaan, kun kaipasimme taas omaa mökkiä, ja nyt tämä mökki Riihimäellä on ollut meillä yhdeksän vuotta. Artjärven mökillä sattui semmoinen hauska juttu, että siellä oli tuvassa vanha kulmasohva, jossa koirat saivat olla. Jostain syystä erityisen kilpailtu paikka oli kulmasohvan kulma. Oli helatorstain aika, ja meillä oli perjantai vapaapäivä. Perjantaiksi oli kutsuttu putkimies, joka sai tulla omilla avaimilla sisään. Olimme Teven kanssa vielä nukkumassa, kun kaveri tulee omilla avaimilla sisään, ja koirat ovat sohvassa. Henni oli päässyt kulmapaikalle, eikä aikonutkaan jättää sitä. Se vaan siitä totesi tulijalle: - Hau!

Heräsimme haukkuun. Koirat haukkuivat, mutta pysyivät tiiviisti paikallaan. Siinä meillä on vahtikoirat!

OPASKOIRIEN ELÄMÄÄ LIEPÄJASSA

Teksti ja kuvat: Lienīte Neitāle

Liepājan kaupungin Näkövammaisten liitossa (LNL) on noin 300 näkövammaista jäsentä. Vain kahdella meistä on opaskoira. **Solveigalla**, joka on työssä Liepājan LNL:ssa punojana (korintekijä), on opaskoira Ulla, joka on jo 12 vuotta vanha. Ulla on näkönsä menettänyt, eikä enää pysty suorittamaan tehtävänsä. Ulla on muuten yksi kolmesta Latvian ensimmäisistä

opaskoirista, jotka saapuivat tänne palvelukoira yhdistys Teodorsin kautta. Meni kaksi vuotta, kun Ulla opetti Solveigan luottamaan siihen ja uskomaan, että kyllä koira vie perille ja näyttää, mikä on tarpeellista, eikä mitään pahaa satu.

Nyt Ullan aloittamaa työtä jatkaa opaskoira Vera, joka on nyt 5-vuotias. Vera on hyvin vakaa ja tarkka koira. Molempia koiria kouluttivat **Juha Herttuainen ja Zaiga Kļaviņa**. He tekivät epäitsekkästä työtä sydä-

miensä pohjasta. Koirien omistaja Solveiga itse on näkönsä täysin menettänyt ja siksi koirasta on valtavasti hyötyä hänen jokapäiväisessä elämässään. Jo heti aamulla koira auttaa Solveigaa kulkemaan työpaikalleen. Mielenkiintoista on se, että nuorempi koira opastaa nyt Ullaakin. Vanha koira seuraa nuoremman jäljessä tunnustelemalla tämän hännänpäätä. Solveiga kulkee koiriensa kanssa sekä kaupungilla että metsässä ja myös meren rannalla ja dyynialueella. Näkevä opas taluttaa kahta sokeaa!

Nyt esittelen itseäni ja Sebastiania. Minun nimeni on **Lienite** ja pian olen omistanut opaskoiran yhden vuoden. Koiran nimi on Sebastians ja kymmenes päivä marraskuuta se täyttää kolme vuotta. Sebastianin on kouluttanut suomalainen **Taina Anselia**. Olen vaikeasti näkövammainen, näen enää hyvin vähän.

Minun elämäni sai viime vuonna kaksi uutta käännettä: sain sekä tämän mahtavan koiran että uuden osoitteen uudessa kaupungissa, jossa liityin myös kaupungin näkövammaisten liittoon jäseneksi. Mieheni kuoleman jälkeen muutin asumaan lähemksi lapsiani. Olen tällä hetkellä vielä ilman työtä, kun pandemia vaikeuttaa työn etsimistä. Tosin myös sellaisia töitä, joita pystyn tekemään, on hyvin vähän. Ammatiltani olen hieroja. Kyseisen ammatin opin Riian Stradiņa Yliopistossa kaksivuotisessa opinto-

ohjelmassa, joka valmisti minut ja kurssikavereitani työhön erinomaisen hyvin.

Mutta tämä tarinahan ei ole minusta, vaan näistä ihmeellisistä koirista! Minulla on hyvä mieli siitä, että maailmassa opaskoirat ovat tunnettuja ja niiden kyky ihmisten auttajina on pantu merkille. Iloitsen myös siitä isosta työstä, jota koirien valmentajat tekevät sen eteen, että eläin pystyisi taluttamaan näkövammaista sekä miettimään ja käsittämään eri tilanteet ja ottamaan vastuun ihmisestä. Lisään vielä, että myös silloin kun koira on jo opetettu ja suorittanut loppukokeen, valmennustyö kuitenkin jatkuu. Joka päivä on tehtävä työtä koiran tottelevaisuuden ja esimerkiksi esteiden näyttämisen eteen. Silloin kun on tarpeen, on toistettava käskyjä ja kerrattava reittipätkiä. Vaikka opaskoirat ovat erinomaisesti opetettuja ja viisaita, nekin ovat vain koiria, joiden - kuten muidenkin koirien - tekee mieli leikkiä ja jotka kiinnostuvat nopeasti sekä autoista että lapsista ja muista koirista.

Liepājassa kuljen Sebastianin kanssa usein raitiovau-
nalla, ja siellä saa kokea ihmisten asenteita koskien opaskoiraa. Yleensä ne ovat miehiä, jotka puhuttelevat Sebastiania kaukaa ja kiittävät koiraa, koska tietävät mitä se arkitöikseen tekee. On kyllä ollut myös sellaisia tilanteita, joissa Sebastianin on pitänyt toimia salamannopeasti, jotta minä välttäisin vaarati-

lanteen. Minun koirani kävelee nopeasti, niin kuin minäkin. Kumpikaan meistä ei kestä laahaustamista.

Tänä aamuna pysähdyin suojatien edessä. Kuulin että auto tulee ja sen sijaan, että se pysähtyisi suojatien kohdalla, jatkaakin ajamista ikäänkuin miettien: "Eihän hän näe minua kuitenkaan." Harmittaa, että näinkin vastuuntunottomia kuljettajia on olemassa. Iloitsen kuitenkin siitä että sellaista tapahtuu hyvin harvoin, enimmäkseen kuljettajat pysähtyvät ajoissa ja jopa odottavat kun minä lähestyn suojatietä. Se on mukavaa, silloin minä tunnen kunnioitusta itseäni kohtaan liikenteen jäsenenä.

Sebastians omassa elämässään, joka ei vielä ole kovin pitkä, on onnistunut myös tekemään sankariteon. Olimme Riiassa kurssilla koiravalmentaja Zaigan luona ja asuimme samassa huoneessa nuoren diabeetikkonaisen kanssa. Aamulla, sillä välin kun minä kävin suihkussa, Sebastian teki jotain outoa. Kun astuin huoneeseen, huomasin että koirani kourii tassuillaan naisen yllä. Ja kyllä se onnistui herättämään naisen hypoglykemian aiheuttamasta koomasta. Nainen oli todella onnellinen ja yllätynyt pelastajasta. Nyt hän on itse jonossa odottamassa omaa opaskoira.

Sebastian tykkää järjestyksestä. Iltaisin se menee ajoissa nukkumaan. Se tapahtuu noin klo 22.00 ja

nukkuu aamuseitsemään asti. Silloin se alkaa vetämään huomion itseensä. Olen oppinut että illalla minun pitää laittaa kaikki vaatteet pois koiran ulottuvista, jotta se ei alkaisi aamulla tuomaan niitä minulle. Nyt se on oppinut raahaamaan peiton itselleen minun yltä. En tietysti anna sen tehdä sitä, mutta se on hauskaa. Aterioista Sebis kiittää minua tulella luokseni ja kiittelemällä omalla kielellään. Sebastians pitää matkustamisesta kaikenlaisissa kulkuneuvoissa, mutta ajelu autossa tekee sen kaikkein onnellisimmaksi.

Haluaisin vielä mainita yhteiselämämme alusta. Se oli toisin sanoen aika rankkaa: tuntui siltä kuin olisin sidottu koiraan kiinni, ettei minulla ole enää mitään vapautta ja että elämäni on nyt hyvin rajoitettu. Ajan myötä totuin, paitsi elämään koiran kanssa, myös sen tarjoamaan tukeen ja turvallisuuteen kaupungilla liikkeessä. Nyt, silloinkin kun satun menemään ulos yksin, tunnen yhteyden Sebastianin kanssa ja mietin sitä aina.

Kiitan elämäni kaikesta mitä olen kokenut ja siitä, että olen tässä paikassa ja edelleen siitä, että minun ympärilläni on niin paljon hyviä ja auttavaisia ihmisiä. Kiitan myös Latvian ja Liepājan Näkövammaisten Liittoja ja kannustajia Suomesta.

Musiikki on muutakin kuin ääntä
– se näkyy, tuntuu, hoitaa ja koskettaa

TunneMusiikin peruskurssit keväällä 2022

- 4 vrk kurseja Salossa, Lehmirannan lomakeskuksessa
- +50-vuotiaille vapaaehtoistoiminnasta ja musiikista kiinnostuneille
- Aiempaa musiikillista osaamista ei vaadita
- Kurssi on osallistujille maksuton

Yhteistyössä Näkövammaisten liitto ry ja Kuuloliitto ry.

Täytä hakulomake Eläkeliiton verkkosivuilla tai kysy lisätietoja:

Heidi Oilimo, musiikkisuunnittelija
p. 040 7257132
heidi.oilimo@elakeliitto.fi
www.elakeliitto.fi

SCANFIL

Yritystie 6
85410 Sievi
Puh. 08 488 2111
www.scanfil.fi

AJH INFRA

Lapin alueella toimiva
monipuolinen infrarakentamisen
ammattilainen

Valtatie 36 A 5,
99100 Kittilä
puh. 040 522 2804
info@ajhinfra.fi

www.ajhinfra.fi

VAMLAS

VAMMAISTEN LASTEN JA NUORTEN TUKISÄÄTIÖ SR

Piketa®

Kodinkoneiden huollot, tarvikkeet ja varaosat
Lentokentänkatu 9b, A-talo, 33900 Tampere
www.piketa.fi

NIVALA

Kasvatamme tulevaisuutta

www.nivala.fi

Plastone

Part of SAXO

Your one-stop partner
in thermoplastics

CO₂ neutral
since 2021

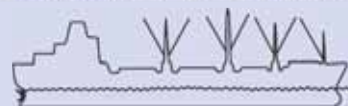
www.plastone.fi

orders.nurmijarvi@plastone.com

KULTAJOUSI

www.kultajousi.fi

Oy Matatec Services Ab

outokumpu

Betset

YHTIÖT
Parhaat betoniset ratkaisut

LOISTAVA, RUBIININ- PUNAINEN YSTÄVÄNI

Teksti: Maarit Hedman

Kuvat: Maarit Hedmanin albumi

Sanotaan, että nimi on enne. Ainakin oman ensimmäisen opaskoirani Rubyn kohdalla on ollut näin. Sain loistavan, punaisen oppaani vuonna 2013. Odotin ensimmäistä opaskoiraani lähes kolme vuotta. Tuolloin opaskoirista sekä niiden kouluttajista oli pulaa. Olin harkinnut tarkkaan, milloin elämäntilanteeni olisi sopiva koiran tulemiselle. Minulle oli tärkeää, että voisin rauhassa keskittyä koiran mukanaan tuomaan elämänmuutokseen. Odotus kannatti, sillä

sain juuri minulle täydellisesti sopivan koiran. Ruby oli juuri oikeanlainen kooltaan ja luonteeltaan. Olin toivonut pienikokoista, taipuisan luonteen omaavaa narttukoiraa ja sellaisen myös sain.

Rubyn luonteen kolme kuvaavinta piirrettä ovat herkkyys, hellyys ja huolehtivaisuus. Sattuvaa ja vähän hupaisaakin on se, että nuo piirteet taitavat olla määritteleviä myös omassa persoonassani. Olen hyvin kiitollinen Rubyn kouluttajalle **Juha Herttu-**

Pehmoja rakastava Ruby nukkumassa kavereidensa ympäröimänä.

Jouluna otetussa kaverikuvassa Ruby emännän kanssa. Rubylla somisteena kaulassaan hohtavat pikku tuikheet.

aiselle, joka tunnisti Rubyn sopivuuden juuri minulle. Konkarikouluttajana Juha teki myös Rubyn kohdalla todella mahtavaa työtä. Ruby syntyi Latviassa ja vietti pentuaikansa Juhan vaimon **Zaigan** kanssa. Zaiga toimi myös Rubyn kouluttajana, kun opetimme yhteistyötä ja reittejä Tapiolassa.

Suunnitelmissa oli, että Rubylla teetetäisiin pentuja. Esiin nousut allergia romutti kuitenkin nämä suunnitelmat. Se oli harmi sillä Ruby olisi varmasti ollut hellä ja huolehtiva äiti. Hienon luonteen olisi suonut myös siirtyvän geeneissä eteenpäin.

Kiintymystä ja koulutusta

Olin tavannut tulevan oppaani Rubyn jo kerran aiemmin, kun hän oli kyläillyt luonamme Tapiolassa. Jo ensimmäisellä tapaamisella tunsin, kuinka kemiamme koiran kanssa kohtasivat. Se oli rakkautta ensi hetkestä lähtien, ainakin minun puoleltani. Koitti päivä, jolloin lähdin Kuopioon opaskoirakoulu Viiksen, nykyisen Suomen opaskoirakoulun luovu-

tuskurssille. Luovutuskurssilla kiintymykseni koiraa kohtaan vain syveni koko ajan. Läsä oli tunne, että Ruby on aivan erityinen ja juuri oikea minulle. Minulla oli koiran seurassa rento ja luottavainen olla. Myös Ruby tuntui rauhalliselta ja tyytyväiseltä kanssani.

Ruby on hyvin huolehtivainen ja varovainen opastaessaan. Luovutuskurssilla ehkä suurin ongelma oli se, että Rubylla oli tapana alkaa hiljentää vauhtiaan varmuuden vuoksi jo hyvissä ajoin esimerkiksi ennen lähestyvää rotvallia. Näin se on toiminut koko opasuransa ajan ja tapa sopii minulle hyvin. En pidä äkkinäisistä liikkeistä ja minulle jää aikaa ennakoida lähestyviä asioita. Kun tulevat oppaat saivat kurssilla vapaata, heidät vietiin metsään irrottelemaan. Muut koirat juoksivat innoissaan riehumaan mutaiseen metsälampareeseen. Kun kyselin, menikö Ruby toisten mukana, sain kuulla, että eihän toki. Ruby haisteli niittykukkia ja laidunsi eli pureskeli puhtoisena heinää lähetyvillä. Eihän hieno neiti suinkaan mihin tahansa mutalammikkoon mene ryppemään, vaikka uintihullu onkin. Ruby pitää paljon

kasvien ja kukkien nuuskuttelusta, mutta ei ole lainkaan kiinnostunut luonnon eläimistä. Ketut ja peurat saavat olla vain muutamien metrien päässä Rubyn vain tutkiessa kukkia.

Vettä ja villiintymistä

Vielä yhdeksän yhteisen vuotemme jälkeenkin, en voi lakata ihmettelemästä Rubyn kykyä ymmärtää puhetta. Juha oli kiinnittänyt koulutuksessa myös huomiota siihen, ettei koiralle tarvitse antaa käskyjä aina kovalla äänellä. Sen sijaan koira itse kuuntelee tarkkaavaisesti komentoja, jotka annetaan aivan tavallisella puheäänellä. Hyvin harvassa ovat ne kerat, jolloin olen joutunut korottamaan ääntäni Rubylle. Toki Rubyn saadessani nuoren koiran rodulle tyypilliset "labbishepuli" tulivat myös tutuiksi. Ruby on todella innokas uimari ja veden läheisyys saa hänet monesti villiintymään. Näin tapahtui myös ensimmäisellä visiitillämme espoolaisella koirarannalla. aurinko paistoi, paikalla oli kivoja koirakavereita ja tietenkin paras, ihana meri, jossa uida. Eikä sitten tehnyt mieleni kuunnella käskyä palata takaisin emännän luokse. Mieheni täytyi kahlata veteen ja napata koira kiinni ja tuoda takaisin rannalle. Ruby oli todella nolona ja katsoi kotimatalla aina vaihtokäsiä mieheni vettä valuvia farkkuja. Eikä moinen enää koskaan toistunut.

Pian opimme myös, että kun Ruby menee uimaan, sille on parasta heittää omaa vesilelua. Ilman vesilelua Ruby saattaa lähteä noutamaan jotain melko kaukaakin. Ruby voi myös sukeltaa pinnan alle etsimään pohjasta jotain aarretta. Monesti olen saanut tuomisiksi suullisen lumpeenkukkaa tai kiven murikoita, joihin onkietoutunut levää käteviksi kahvoiksi. Rubyn luonteen taipuisuutta ja stressittömyyttä kuvaa sekin, että vain muutama päivä sen jälkeen, kun olin tullut luovutuskurssilta Kuopiosta, lähdimme melkein kuukauden ajaksi purjehtimaan Saaristomerelle. Ruby oli oikea laivakoira, joka todella nautti merellä olostaan. Pelastusliivit päällä, korvat lepattaen Ruby nuuskutti nauttien meri-ilmaa kirsu vasten tuulta. Uimaan oli tietenkin päästävä jokaisessa mahdollisessa kohdassa. Vaikeampaa oli se, jos joku meistä meni uimaan. Silloin Ruby haukkui ja hermoili ollen sitä mieltä, että hänen on ehdottomasti lähdettävä pelastamaan surkeita ihmisuimareita. Eihän heillä ole edes räpylöitä sormien ja varpaiden välissä, puhumattakaan hienosta hännästä peräsimenä. Vielä nykyisin, kun joku menee mökillä uimaan, Ruby tarkkailee tilannetta hyvin valppaana.

Itsenäisyyttä ja muuttuvia olosuhteita

On todella vaikeaa ajatella elämää ilman opaskoira ja sen mukanaan tuomaa itsenäisyyttä arjessa. En osannut edes kuvitella kuinka paljon opaskoiran saaminen laajentaisi elämänpiiriäni. Opaskoiran myötä oma itsenäisyys ja vapaus liikkua ja toimia avautuivat aivan eri tavalla. Ulkoilu ja kauppa-asioidenkin suorittaminen Tapiolan keskustassa tulivat mahdollisiksi. Ruby oppi hyvin etsimään Tapiolan keskustasta tietyt kaupat ja kahvilat. Sisään tullessa Ruby osaa etsiä tiskin tai kassan sekä tarvittaessa vapaan istuimen. Tapiolan keskusta on käynyt läpi valtavan muutosmyllerryksen ja juuri mikään ei ole entisellään. Vaikka Ruby rakastaakin rutiineja, ei hän kuitenkaan stressaannu uusista tilanteista. Tapiola on ollut viimeiset viisi vuotta täynnä rakennustyömaita, meteliä ja koko ajan muuttuvia kulkureittejä. Tapiolan keskusta-alue on käynyt läpi totaalisen muutoksen eikä ole aivan valmis vielä.

Onnekseni Ruby on hyvin rauhallinen eikä hätäänny metelistä ja työmaista. Jos Ruby on epä tietoinen, miten jostain kodasta olisi turvallisinta kulkea, se seisoo määrätietoisesti aloillaan. Silloin tiedän odottaa, että paikalle tulee joku, jonka perässä voimme turvallisesti kulkea vaikean paikan ohi. On huojentavaa voida luottaa, ettei varovainen oppaani ota turhia riskejä.

Suunnat sekaisin

En ole vielä oppinut Tapiolan keskustan paikkojen uusia sijainteja ja koko keskustan kartta on vielä epäselvänä päässäni. Siinä riittää minulle ja Rubylle uutta opiskeltavaa. Itselläni on aina ollut surkea suunta-vaisto eikä sokeus sitä tietenkään helpota. Jos eksyn Rubyn kanssa on lähes varmaa, että ongelma on valjaiden yläpäässä. Ruby on hyvin hienotunteinen ja niin tottelevainen ettei laita hanttiin, vaikka tajuaisi, että nyt mennään väärin. Monta kertaa olen antanut koiralle vääriä ohjeita, kun kartta on ollut mielestäni epäselvä. Kun sitten olen antanut Rubyn ottaa ohjat tassuihinsa olemme päässeet takaisin oikealle reitille. Ruby myös tajuaa huonon suuntavaiston ja jekuttaa minua joskus.

Äitini asuu Tapiolassa samalla tiellä omaa kotiamme vastapäätä olevassa kerrostalossa. Ruby osaa tehdä tietyt liikkeet siten että luulen kulkevani toiseen suuntaan, kunnes huomaan seisovani äitini rapun oven edessä. Äidilläni on tapana antaa Rubylle omenaa ja näkkileipää, kun menemme hänen luokseen. Joskus näiden herkkupalojen muistaminen on niin vastustamatonta, että Rubyn mielestä kannattaa kokeilla, josko sittenkin voisimme mennä visiitille. Usein turhan yrityksen ja pienien torujen jälkeen,

Ruby Vantaan Taidemuseon avajaisissa, jossa se sai museon johtajalta mahtavan ison porkkanan avajaisyleisön aplodeeratessa. Maarit-emäntä koskettelee maalaamaansa kuusi metriä leveää ja kolme metriä korkeaa "Ääretön" -teostaan.

Ruby lähtee reippaasti jolkuttelemaan sovitulle reitille kuin mitään ei olisi tapahtunutkaan.

Pehmoileva perhekoira

Ruby on tuonut todella paljon iloa sisältöä koko perheellemme. Ruby on vapaalla leikkisä ja meidän mielestä mainion huumorintajun omaava valloittava persoona. Ruby on kova puhumaan ja viesteilemään erilaisilla ääntelyillä ja kuonon tökkäisyillä. Tyttäreni Ida oli 13-vuotias, kun sain Rubyn oppaakseni. Nyt Ida on jo 22-vuotias ja opiskelee ja asuu Turussa. Rubysta voi aistia innostuneen tyytyväisyyden aina kun Ida tulee käymään kotona koska silloin on taas koko lauma koossa.

Ida on lahjoittanut Rubylle suuren määrän lapsuus-aikansa pehmoileluja, joita Ruby hyvin hellästi hoivaa. Yhtään lelua se ei ole koskaan rikkonut. Jotkut lelut ovat vain kuluneet rikki, kun niitä on niin paljon nuolemalla hoivailtu. Pehmojen piilotusleikki on Rubyn kesto-suosikki. Ruby maltaa odottaa, kunnes lelu on piilotettu ja lähtee etsimään vasta saatuaan luvan. Innostus on aina yhtä valtaisa, kun peh-

mokaveri löytyy. Sitten se vie vauhdilla hellittäväksi turvapaikkaan eli omaan petiin, jossa on välillä melkoinen kasa kavereita.

Taidetta ja terapiaa...

Olen kuvataiteilija ja taidepedagogi, joten taide on kuulunut olennaisena osana arkeemme. Ruby on seurannut taiteen tekemistäni, ollut mukana, kun koulutan, kulkenut kanssani taidenäyttelyissä. Ruby on mielestäni herkkä ja taiteellinen kaunosielu, joka rakastaa rauhallista musiikkia ja läheisyyttä. Ruby nauttii kosketuksesta ja läheisyydestä. Toki siitä nautin itsekin. Minusta on rentouttavaa ja ihanaa kun lämpöinen koiran vartalo nojailee jalkaani vasten. Usein Rubylla on myös tapana laittaa kuononsa reidelleni ja tapitella minua kuulemma niin hellä ja rakastava ilme ruskeissa silmissään.

Ruby on tehnyt opastamisen ohella suoranaista ura-terapiakoira. Hän on ollut mukana lukemattomissa erilaisissa ryhmissä, joita olen ohjannut vuosien varrella. Näitä ovat olleet erilaiset taidekurssit ja koulutukset sekä seurakunnan näkövammaisryh-

Ruby rakastaa emäntänsä tavoin liikkumista luonnossa. Kalliot ja meri ovat ehkä parasta, mitä Ruby tietää, tietenkin ruoan jälkeen.

mät. Ruby on yleensä vapaana ryhmissä, mikäli tämä vain kaikille osallistujille sopii. Moni on sitä mieltä, että se osaa valita rapsuttajakseen juuri sen henkilön, joka sillä hetkellä eniten kaipaa lämmintä ja hoitavaa koiraenergiaa.

Rubysta huokuva valtava hellyys on saanut monen aiemmin koiria pelkäävän lapsen tai aikuisenkin koirapelon lientymään. Moni lapsi on sanonutkin, että se on kuin elävä pehmonalle. Olen ohjannut paljon lasten, nuorten ja aikuisten taide- ja aistityöpaikkoja ja samalla olen saanut viedä osaltani eteenpäin tietoutta opaskoirista ja näkövammaisuudesta. Olen huomannut sen, kuinka jo pelkästään koiran mukana oleminen rauhoittaa ja vapauttaa ilmapiiriin. Kunta joka koulussa, päiväkodissa ja työpaikalla voisi olla oma koirakaverinsa Eläimen aito läsnäolo on hyvin erityistä. Siinä ei ole mitään teennäistä vaan eläin on aina läsnä omana itsenään.

Eläkepäivät lähestyvät

Tulevana jouluna Ruby täyttää 11 vuotta ja alkaa olemaan jo kokenut seniorikoira. Eläkeikäkin alkaa hämmöttää. Elämä on ollut rikasta niin kuin kaikilla opaskoirilla. Uskolliset ystävämme ja oppaamme saavat

kulkea mukana ja myötäelää niin ilot kuin surutkin. Totuus on se, että Ruby ikääntyy, vaikka lenkit taittavat vielä reippaalla jolkuttelulla. Toki kuuntelen herkemmin Rubyn jaksamista ja etenkin helteillä ikääntymisen huomaa, lämmönsietokyky on heikompi. Lenkit ovat silloin lyhyitä ja viilennystä tarvitaan. Vielä nykyäänkin Rubya luullaan aina välillä nuoreksi koiraksi, melkein pennuksi. Harmaantuminenkin on alkanut kuonon alapuolelta, joten sekkään ei heti paljasta vuosia.

Toivon, että Ruby pysyy terveenä ja saa tehdä töitä työuran loppuun asti. Tiedän, että olen aivan liian kiintynyt Rubyyn, jotta voisin luovuttaa sen eläkekotiin jonnekin muualle. Ruby saa olla kanssani niin kauan kuin vuosia suodaan. Luulenpa etten pysty myöskään ottamaan uutta opaskoiraa samaan aikaan kuin Ruby viettää vanhuusvuosiaan. Haluan keskittyä elämässäni yhteen koiraan kerrallaan. Nyt elämme päivän kerrallaan ja nautimme joka päivä yhteisestä matkastamme emmekä mieti liikaa tulevia. Kaikkihan on muutenkin elämässä läsnä vain tässä ja juuri nyt. Olen vain kiitollinen loistavasta, uskollisesta ystävästäni Rubysta!

Ortopet
Eläinlääkäri
Kartanontie 17, 37800 Akaa
puh. 050 309 9733 | www.ortopet.fi

Hiskinmäen Eläinsairaala

Akselinkatu 1, 44100 Äänekoski
www.hiskinmaki.fi

Se paras
paikka
tassutella!

SAMPO GROUP

KPMG

KNF **LABORATORIOT**

KLIININEN NEUROFYSIOLOGIA

AJANVARAUS ARKISIN KLO 9-16
Puh. 010 346 5540 | www.knf.fi

Pohjoinen Hesperiankatu 17 c, 00260 Helsinki

AALLON AUTO

KORJAA KAIKEN - JO VUODESTA 1988.

HERTTONIEMI
Mekaanikonkatu 25
00880 Helsinki
010 423 9550
helsinki@aallonauto.com

TAMMISTO
Arinatie 4
01520 Vantaa
09 7555 550
vantaa@aallonauto.com

Aallon Auto Oy | www.aallonauto.com

TULLAAN TUTUIKSI

- SOKEAIN LASTEN TUKI RY

J A MAARIT TÖRMİKOSKI-HAMPF

Teksti: Katarina Anhava

Kuvat: Maarit Törmikoski-Hampf

Erilaisia näkövammaisten järjestöjä on useita ja ne ovat keskittyneet tekemään hieman eri asioita. Sokeain lasten tuki ry:n uusi toiminnanjohtaja **Maarit Törmikoski-Hampf** kertoo yhdistyksen toiminnasta ja hieman itsestään.

Historiaa

Yhdistyksen taustalla ovat sokeinkoulun opettajat, jotka alkoivat kerätä varoja, jotta näkövammaiset koululaiset pääsisivät käymään kotona. Perustettiin rahasto, jonka avulla kustannettiin sokeiden lasten kotimatkoja.

Maailma muuttuu ja yhdistys sen mukana. Tänä päivänä pyritään noudattamaan lähikoulu -periaatetta, ja näkövammaiset lapset käyvät ensisijaisesti lähikoulua. Oppimis- ja ohjauskeskus Valteri antaa opetusta erityistä tukea tarvitseville lapsille ja nuorille, joiden opetusta ei voida järjestää omassa lähikoulussa. Lisäksi Valteri antaa ohjausta myös lähikouluille esimerkiksi näkövammaisten pedagogisiin erityiskysymyksiin liittyen, mutta yhdistyksen varoja ei enää käytetä näiden lasten kotimatkoihin.

Toiminta nykyään

Yhdistys järjestää näkövammaisille lapsille päivätahtumia ja pienimuotoisia perhelomia. Päivätahtumien idea on antaa näkö- tai näkömonivam-

Maarit ja tuntematon koirakaveri.

maisille lapsille mahdollisuus kokeilla turvallisesti erilaisia harrastuksia. Kehitysvammaisten tukiliiton Malike-toiminnan ja Paralympialiiton kanssa yhdistys on järjestänyt mm. lumitapahtumia, joissa lapsilla on ollut mahdollisuus kokeilla sovellettua laskettelua ja hiihtoa. Tammikuulle on suunniteltu luistelu- ja jääkiekkotapahtumaa yhteistyössä Aisti-Sportin kanssa. Mietintämyssyissä on partioaiheinen ta-

Kullanhuuhdonta Lemmenjoella.

Ronja ja terapiakoira Mango.

pahtuma. Tapahtumien tavoitteena on tuoda esille näkövammaisen lapsen mahdollisuuksia osallistua ja harrastaa. Tapahtumat ovat kaikille yhdistyksen kohderyhmälle avoimia.

Näkövammaiset lapset ry:n kanssa on järjestetty Silmäterä-päiviä, jotka ovat uusien perheiden tapahtumia ja kohtaamispaikkoja sekä perheleirejä.

Yhdistys järjestää pienellä volyyminä pienimuotoisia, yleensä luonto- ja liikuntapainotteisia perhelomia näkövammaisille alle 16-vuotiaille lapsille perheineen. Tavallisesti lomat ovat olleet kahden perheen lomina, jolloin pystytään paremmin kuuntelemaan perheiden tarpeita. Perheet pääsevät irti arjesta ja saavat kokemuksen yhdessä tekemisestä ja että heissä on se voima. Näin koronan aikaan lomille on voitu ottaa vain yksi perhekunta kerrallaan. Lomissa on tarkoitus olla hiihtolomien aikaan ja suunnitteilla on myös pyöräilyloma.

Lomat eivät ole perheille maksullisia, mutta niille päästäkseen täytyy olla erityissairaanhoidon tai Oppimis- ja ohjauskeskus Valterin kontakti- ja näkövammaisen lapsen yläikäraja on 16 vuotta. Ensikertalaiset perheet ovat aina etusijalla. Jos edellisestä lomasta on pitkä aika, elämäntilanne on muuttunut tai vapautuu peruutuspaikka, niin perhe voi päästä lomalle toisenkin kerran. Kahta kertaa enempää ei

Lemmenjoella.

yleensä yhdistyksen lomille pääse. Jos vanhemmat ovat estyneitä lomaille, voi lapsi tulla lomalle vaikka isovanhempien kanssa, mutta yksin näkövammaista lasta ei voi lomalle lähettää.

Terapiakoirat

Terapiakoirateemalla on pidetty kaksi leiriä, joiden seurauksena **Herttuaisen Juha** on avustanut terapiakoiran hankinnassa näkövammaiselle lapselle. Opaskoirahan on juridisesti apuväline, jonka myöntää oma sairaanhoitopiiri vähintään 18 vuotta täyttäneelle henkilölle. Terapiakoiran kautta koiranpito ja sen mukanaan tuomat ilot ja surut sekä vastuu tulevat tutuiksi näkövammaisille lapsille ja nuorille sekä heidän perheilleen. Terapiakoiran kanssa eläminen harjaannuttaa jo tulevan opaskoiran kanssa toimimiseen, puhumattakaan siitä, miten tärkeää koiran vilpitön ystävyys on näkövammaiselle lapselle ja nuorelle, jolla ei välttämättä ole kovin montaa kaksijalkaista ystävää. Juhan ja hänen lempivaimonsa **Zaigan** työ terapiakoirien ja näkövammaisten nuorten kanssa on ollut upeaa. Ensi kevääälle on suunnitella koiramainen viikonloppu, jolloin perheet, joil-

la on jo terapiakoira, pääsevät tapaamaan toisiaan ja vaihtamaan kuulumisia ja kokemuksia.

Maaritin perheessä on kaksi terapiakoira, joita halataan paljon ja jotka ovat kuulleet kaikki ne salaisuudet, joita ei muille voida kertoa.

Uusi toiminnanjohtaja

Maarit Törmikoski-Hampf aloitti työnsä Sokeain lasten tuki ry:n toiminnanjohtajana 1.4.2021, eli haastattelua tehtäessä työkokemusta on ehtinyt kertyä reilut viisi kuukautta. Eläkkeelle jäänyt toiminnanjohtaja **Rilla Aura-Korpi** oli suunnitellut kesän ohjelmaa jo pitkälti valmiiksi eli siitä on ollut helppo jatkaa koronan sallimissa puitteissa. Takana on jo seitsemän loma tai leiriä ja Lintutornipäivä Limingassa.

Maarit on taustaltaan sosiaalityöntekijä, joka on tehnyt aiemman uransa lastensuojelussa ja erilaisen vammaisasioiden parissa. Kymmenen vuotta sitten Maaritin oma, tuolloin 5-vuotias **Ronja**-tyttö sokeutui. Perhe oli ollut aina paljon reissaava ja luonnossa liikkuva ja he ihmettelivät, miten tästä eteenpäin. Varsin pian he pääsivät yhdistyksen järjestämälle lomalle Möhköön Ilomantsin lähelle. Paikkaan,

jossa osattiin kohdata perheen erityistarpeet. Rillalla oli pitkä kokemus näkövammaisista lapsista ja taito olla heidän kanssaan. Perhe saivat huomata, että he pärjäsivät hyvin keskellä metsää sokkolapsen kanssa – mitään ei ollut otettu heiltä pois. Heille oli annettu mahdollisuus ja tällä lomalla oli suuri merkitys myös sen uuden, haastavan arjen opettelussa ja jaksamisessa.

Maarit on yhdistyksen ainoa varsinainen, osa-aikainen työntekijä. Hän on mukana kaikilla lomilla ja tekee töitä perheiden lisäksi yhteistyökumppanien kanssa. Hän aloitti työt varsin suurella kotisivu-uudistuksella. Työnkuvaan kuuluu lisäksi nettinäkyvyyden parantaminen ja kehittäminen, tiedotus ja markkinointi sekä tietenkin toiminnan suunnittelu ja toteutus. Tällä tavalla uusi toiminnanjohtaja kiteyttää tuntojaan:

”Elämä voi joskus tuoda mukanaan ikäviäkin odottamattomia asioita, mutta pitkällä aikavälillä niistä voi seurata myös hyvää. Jo Rillan tavatessani ja yhdistyksen toimintaan tutustuessani ajattelin, että onpa mahtavan hieno työ, jossa voi tuottaa iloa niin monille ihmisille. Nyt, kymmenen vuotta myöhemmin, kun oma elämä on selvillä vesillä ja tiedän pystyväni tekemään tätä työtä ammattimaisesti, on aika kypsä. On minun vuoroni tehdä töitä tällaisten ihania asioiden parissa.”

Jänissaaren reissulla.

Lemmikkien hyvinvoinnin uusi AIKA on koittanut.

AIKA Inupekt Forte

- suoliston hyvinvointiin
- monitehoinen valmiste
- maittavat purutabletit

biofarm.fi

Apteekista, eläinlääkäriltä ja eläintarvikeliikkeistä.

05/2020

BIOFARM

Eläintärkeällä asialla jo vuodesta 1988

ELÄINSAIRAALA AUTTAA

**KUKA TAHANSA
VOI VARATA AJAN**

**AJANVARAUS ARKISIN
8.00-15.30
P. 02941 57201**

HELSINGIN YLIOPISTO
YLIOPISTOLLINEN ELÄINSAIRAALA

ELAINSAIRAALA.HELSENKI.FI

**METSEK
GROUP**

TERAPIAKOIRA- PERHEEN KUULUMISIA

Teksti ja kuvat: Merja Helander

Hei kaikki! Olen **Merja Olivia-Ompun** sekä terapiakoira Taatelin äiti.

Jälleen on vuosi vierähtänyt ja saimme nauttia erityisen lämpimästä kesästä ja nyt kirjoittaessani syksy levittäytyy kauniina ympärilläni, ihmisen ja eläimen on hyvä olla täällä luonnon keskellä.

Onhan tämäkin vuosi ollut melkoinen, sillä korona - sepä on tuonut monia haasteita meille kaikille, mutta olemme oppineet ja tottuneet. Liikkuminen ihmisten ja koirien ilmoilla on ollut jo niin pitkään tauolla, että tuntuu kuin koko perhe eläimiseen olisi sammaloitunut kotimetsään ja sen lähiympäristöön. Koska vietetään enemmän aikaa perheen kesken, on perheen lisäksi koti ja arvot tärkeämmät kuin koskaan, vaikka aina ne ovat minulle tärkeimpiä olleetkin. Nyt ne ovat korostuneet ja sen näkee kaikessa arjessa muuttuneena hyvänä asiana. Rokotuksia ovat saaneet niin monet meistä ja niinpä kaikessa rauhassa olemme pikkuhiljaa irrotelleet itseämme myös peloista ja huolista. Käymme siis turvallisin mielin koulussa, töissä, harrastamme, jne.

Pieni **Ompu** on 12-vuotias, jo kuudesluokkalainen ja terapiakoira Taateli on 3 -vuotias ja ihan parhaassa iässä. Kaikki ikä on parasta ikää, onhan elämä tässä ja nyt! Ompu on ollut paljon kotona, sillä koronavaaran lisäksi on vietetty kesälomaa kotosalla. Vahva kutsumaton vieras epilepsia ei ole antanut rauhaa. Helpotusta ei tunnu löytyvän, sillä se löytää aina uu-

det reitit tulla kiusaamaan pienen päätä ja mieltä. Terapiakoira Taateli onkin saanutkin uuden tärkeän tehtävän. se kantaa mukanaan ensiapulääkettä ja näin on nopeasti paikalla aina silloin kun sitä tarvitaan. Toivomme kuitenkin, että tämä tilanne saataisiin hallintaan oikealla lääkityksellä ja sopivalla anostuksella. Ompun ja Taatelin välinen suhde on erityisen ihana. Taateli on aina lähellä - paitsi koulussa. Mutta eihän siellä koiraa ehtisikään rapsuttelemaan, kun pitää opiskella äikkää, matikkaa ja ja... Ne kuuluvat opetussuunnitelmaan.

Taateli on loistava ja innokas aputassu. Vaikka se virallinen avustaja ei olekaan, niin kaiken se tekee, mitä avustajakin ja vieläkin enemmän. Taateli avaa salitit ovet, kantaa roskat roskiin, tuo postit, pyykit, kaukosäätimen, puhelimen, paperit ja kaiken muun, mitä pyydetään. Jos nyt ei sitten kuolasta välitä, niin uusin ihana opittu asia on "vaatteet pois päältä": sukat, takki, pusero jne. Ompu on sokea eikä hän puhu ja hän istuu pyörätuolissa. Kaikki käskyt Taatelille tulevat minulta ja näin luonnollisesti Taateli on minun ohjeiden varassa. Meidän yhteistyömme on nivoutunut upeasti yhteen ja avustamme siis yhdessä Ompua. Monesti saan kuulostamaan asian varmasti siltä, että Taateli on jokin ylikoira – sellainen ylitydellinen – no, niinhän se onkin!

Mutta Taatelilla on myös omia ominaisuuksia, joita on välillä vaikea käsittää. Välillä sekoaa helposti, kun on yli-ihanaa suorittaa jotain annettua tehtävää. Siispä itsehillintää harjoitteleminen paljon edel-

Totti, Omppu ja Taateli.

leen. Taatelilla on valikoiva kuulo ja näkö, toki se taitaa olla meillä kaikilla. Taateli syö marjat puskista ja omenat puista ennen kuin kukaan ehtii niitä keräilemään. Pääsääntöisesti Taateli on kuvaushommissa päivisin mukana assistenttina, kun Omppu on koulussa. Joskus eteen tulee sellaisia valokuvauskeikkoja tai sairaalareissuja, joihin en voi ottaa Taatelia mukaan, silloin se menee Olivian isän **Totin** mukaan hänen työpaikalleen Puolustusvoimille. Se on iso aidattu alue, jonne pääsee vain kulkuluvalla. Siellä Taatelilla on oma peti ja työpäivä kuluu leppoisasti nukkuen ja henkilökunnalta rapsutuksia saaden sekä liikkuen luonnossa yleensä vihreät liivit päällä. Vartiokoirien eikä niiden isäntien kanssa voi tehdä tuttavuutta, sillä heillä on oikea työvuoro ja Taatelihan viettää vapaa-aikaa, vaikka onkin valmiina työhön aina.

Vapaa-ajalla Taateli myös hengailee eläinystävien kanssa ja niistä rakkaimmat ovat Mini-katti jonka hengitys haisee hiirelle ja Morris-katti, the punkkilinko. Morris-katti haluaa nukkua Taatelin kainalossa

aina. Omppukin tykkää kissoista mutta ei niiden kynsistä. Kohti talvea mennään, syödään tonttupuroa eli parasta riisipuuroa ikinä. Villasukat jalassa keräännyttään takkatulen äärelle rauhoittumaan ja kerätään voimia tulevaan.

Olivialla on edessä massiivinen skolioosileikkaus. Silloin vaihdetaan selässä olevien manganetitankojen tilalle toiset tangot, jotka sitten jäävät sinne sitten ikuisiksi ajoiksi. Pitäkää peukut pystyssä, että kaikki menee hyvin.

Ps. Meillä on kyllä ne villasukat jaloissa jo, ollaan vilukissoja. Iloisia mieliä !

Voit seurata Taatelia Instagramissa, katsella kuvia tai laittaa vaikka kyselyitä. Vastaan erittäin mielelläni:

@terapiakoira_taateli

Minut löydät myös Instagramista:

@Merjahelanderphotography

Koivunen Oy

FIXUS KAUPPIAAT

ELÄINKLINIKKA

TASSULA

Kotkasta kattavat
kotimaiset palvelut
eläinystävällesi

p. 0400 322 686, Karhulantie 21 Kotka, elainklinikkatassula.fi

Tulevaisuus kasvaa maalla

Suomalainen ruoka on turvallista, puhdasta ja sen alkuperä tiedetään pellolta pöytään. Suosi suomalaista, lähellä tuotettua ruokaa.

MAA- JA METSÄTALOUSTUOTTAJAIN
KESKUSLIITTO MTK
WWW.MTK.FI

DELTAMARIN®

www.deltamarin.com

Lehtovaara

Ravintola vuodesta 1916

Mechelininkatu 39, 00250 Helsinki

Puh. 09-440 833, 09-493 408

www.lehtovaararavintola.fi

BILIA

www.bilia.fi

KARJALASTA KAJAHTAA

Teksti ja kuvat: Juha Herttuainen/Juhan arkisto

Toukokuussa 1945 sai ensimmäisen opaskoiransa tohmajärveläinen **Valde Hassinen**. Valde sai Urri-nimisen saksanpaimenkoiranartun, joka oli **Birger Brünigin** kouluttama ja imatralaisen opettajan, R. Hannikaisen, Opaskoirakoululle lahjoittama. Valde kertoo **Juha Herttuaisen** kirjoittamassa Opaskoirat-kirjassa Urrista seuraavaa: "Yksin kahdestaan tultiin Urrin kanssa kuuden kilometrin matka Tikkanan asemalta kotiin. Hyvin osasimme. Urri oli vähän arka toisten koirien suhteen ja se pelkäsi ovia." Valdella oli Urrin jälkeen yhtäjaksoisesti vielä kuusi opaskoiraa aina 1990 luvun lopulle saakka.

Valde Hassinen ja Urri (Opaskoirat-kirja, s. 108).

Pohjois-Karjalan ensimmäinen opaskoira oli tietävästi valtimolaisen **Viljo Huotar**in saksanpaimenkoirauros Harry. Hän sai sen joulukuussa 1940, siis ensimmäisten sodassa sokeutuneiden joukossa. Harry oli vähän ongelmallisempi käytökseltään, se jahtasi mm. polkupyöriä. Harryä seurasivat Pohjois-Karjalassa Jackie, Iina, Rau, Aka, Karo, Kiri ja Liisa ennen Urria ja moni muita. Maakunnan tämänhetkinen opaskoirakanta on vakiintunut neljään.

Eräs Pohjois-Karjalan nykyisistä opaskoirista on labradorinnoutajauros Kusti. Kustin käyttäjä on joensuulainen **Merja Hyvönen**. Merja sai ensimmäisen opaskoiransa, labradorinnoutaja Jetan, vuonna 2002. Jettaa ennen Kustia seurasi vielä labradorinnoutaja Olivia. Merja asuu Joensuun Rantakyläs-

Merja ja Kusti.

sä ja perheeseen kuuluu kaksi lasta, joista toinen on jo muuttanut pois kotoa.

Merja on ammatiltaan hieroja/kuntohoitaja ja hän työskentelee Aktivo-ketjun hoitolaitoksessa Joensuun keskustassa. Merja käyttää Kustia oppaana työ- ja asiointimatkoillaan sekä kuntolenkeillä.

Suomen opaskoirankäyttäjien etujärjestö on Opaskoirayhdistys ry, jota maakunnissa edustaa pääasiassa opaskoirankäyttäjistä koostuva yhteyshenkilöverkosto. Merja on toiminut Pohjois-Karjalassa yhteyshenkilönä kymmenen vuotta järjestäen kerhoiltoja, luontotapaamisia ja juhlatilaisuuksia.

Sattuipa menneinä vuosina seuraava hauska tapaus! Merjan edeltäjä yhteyshenkilönä, **Erkki Virtanen**, halusi "vanhana tekijämiehenä" eräällä leirillä

Erkki Virtanen ja Pepsi. Erkki toimi Opaskoirayhdistyksen yhteyshenkilönä ennen Merja Hyvöstä.

kokeilla Merjan Olivian opastustaitoja. Olivia onnistui eksyttämään Erkin, vaikka perässä oli kaksi peesaria! Peesarit ovat Opaskoirayhdistyksen vapaaehtoisia talkoolaisia erilaisissa tapahtumissa.

Merjaa, niin kuin kaikkia muitakin tämän kirjan henkilöitä, yhdistää sana: sosiaalisuus. Varmasti ei Merjalta poikkipuolista sanaa kuule ja yhteistyöhön hän on aina valmis. Tekee mieli sanoa, että korkeasti kouliintunut ammattisokea, mutta eipä aseteta häntä eriarvoiseen asemaan.

Taiteilija-tytär Sari

Merjan tytär **Sari**, joka on näkövammainen, on tehnyt sarjakuvia tietokoneen suurennusohjelman

Sari ja Merja.

avulla vuosittain Opaskoiran Joulu-kirjaamme. Niin tänäkin vuonna.

Sari harrastaa piirtämiseen lisäksi myös kirjoittamista, musiikinkuuntelua, vesijumppaa ja yhdistystoimintaa. Tällä hetkellä hän opettelee litterointia eli äänitteiden purkamista tekstiksi Näkövammaisten liiton Annapura-nimisessä yrittäksessä.

Liikennesuunnittelijat - huomio!

Joensuuhunkin on jopa keskelle kaupunkia piirrely erilaisia liikenneympyröitä. Myös tämän jutun henkilöt kokevat ne vaarallisiksi liikkua. Kun on onnistunut osumaan aina vähän eri tavalla sijoitetun ja muotoillun suojatien kohdalle, seuraa vaihe, jossa kuulon avulla täytyy arvuutella, mihin suuntaan ajoneuvo on menossa. Kääntykö, vai jatkaako kiertämistä?

Hienosti suunnitelluissa ympyröissä on toteutettu myös muita keksintöjä. Eräs niistä on vaihteleva jalkakäytävän reunan korkeus suojatien alussa ja lopus-

Yhteistyökurssilla Onnelassa. Kouluttaja Sari Ravi, Merja ja Jetta-koira.

sa. Tampereella on keksitty lisätä suoja-
teiden kohdalle yksi valkoinen suoja-
tiiviä jalkakäytävän puolelle heikkonä-
köisiä ja opaskoiriakin hämäämään.

Minusta tuntuu, että Tallinnassa kaikki
uudet risteykset ja ympyrät ovat kysei-
sen maan tutkimuksen kautta hyväksyt-
tyjen standardien mukaisia. Ehkä niitä
voi ostaa valmiina rautakaupasta. Lätäk-
kökuopatkin puuttuvat virolaisista suo-
jateistä!

Peesarit ovat oiva apu!

Karjalaiset, vilkkaana Suomen kansan
osana, ovat vikkeliä osallistuneet erilai-
siin opaskoiratapahtumiin. Yhteyshen-
kilöt saavat peesareita eli avustajia pai-
kalle käytännössä sormia napsauttamal-
la. Tapasimme haastattelumatkalla heis-
tä pari.

Sanna Hurri pitää rautakauppaa Kiteel-
lä. Hänen miehensä **Ari Matikainen** on
näkövammainen ja he asuvat Tohmajär-
ven Joukolan kylässä, joka sijaitsee kym-
menen kilometrin päässä Kemiestä eli
Tohmajärven keskustasta.

*Arin rakas harrastus on perua hänen vanhasta koneasentajan
ammattistaan. Kaikenlaiset kulkuneuvot kiinnostavat. Tällä het-
kellä tontilta löytyvät traktorit: harmaa Ferguson ja Zetor sekä
autot: Jeep, Ford Mustang ja Fiat-matkailuauto (oikealla sivulla).*

*Savua maasaunan piipusta. Kodin pihapiiri on Arin ja San-
nan toimesta laitettu hienoon kuntoon.*

Joukolassa Sannalla ja Arilla on lammen rannalla omakotitalo
ulkorakennuksineen. Kauniilta asuinpaikalta löytyy myös kol-
me saunaa: tavallinen, maasauna ja tynnyrisauna. Koirakin heil-
lä on, Kitta-niminen itäeurooppalainen paimenkoira.

Peesari Sanna kiiruhtaa tarpeen tullen rautakaupastaan kerho-
tapahtumiin Joensuuhun, yleensä näkövammaisten toimistol-
le. Ari hoitaa tapaamisissa "seurustelu-upseerin" virkaa, joka se-
kin on hyvin tärkeä. Monesti opaskoirakoita on päässyt Sannan
ja Arin kyydissä myös kauempana järjestettyihin tapaamisiin.

Ari, Kitta ja Sanna maasaunan edustalla.

Ari, Kitta ja tynnyrisauna.

JÄRVENJÄÄLLÄ

Teksti: Riitta-Kaisa Voipio

- Kinkku on jo pois uunista, me lähdetään lenkille. Pane lanttulaatikko lämpenemään tunnin päästä, jos en ole siihen mennessä tullut.

Pirjo otti naulakosta valjaat ja pani ne Tuhkulle hyräillen Sinivuorten yötä. Itse hän pukeutui toppatakkiin ja ohuehkoon huiviin ja sujautti lenkkarit jalkaan.

Pakkanen oli hellittänyt, ja muutama lumihiutale leijui kasvoille. Karvarukkaset suojasivat tehokkaasti valjaita ja keppiä piteleviä käsiä.

- Mennään vaihteeksi jääreille, Pirjo puheli koiralle. Se lähti oitis viemään loivaa rinnettä ensin laiturille, sitten pikku hypyn jälkeen jäälle.

Naapuri oli tuonut klapeja moottorikelkalla ja sen ajourassa oli helppo kävellä. Vieressä levittäytyi upottava nietos kattaen koko järven muutamaa kelkanjälkeä lukuun ottamatta.

- Minäpä otankin sinut hihnaan, pääset paremmin kulkemaan urassa.

Tuhkun häntä vispasi, kun Pirjo kaivoi hihnan repusta ja kiinnitti kaulapantaan.

- Jätetään valjaat tähän, poimitaan ne palatessa, emäntä sanoi ja jätti koiran virka-asun lumelle.

Kenkien narske kuului juuri ja juuri, niin paljon oli lauhtunut. Oli lähes tyyntä, ja Pirjo pysähtyi tuosta kuuntelemaan hiljaisuutta.

- Uskomatonta, ollaan me aika onnenpekkoja, hän huohti.

Koirakko oli ohittanut neljän luodon rykelmän, kun Tuhku valpastui, jähmettyi Pirjon eteen ja vingahti. Se nosti kuonon kohti taivasta ja nuuhki äänekkäästi.

- No mitä nyt? Pirjolle tuli ensimmäisenä mieleen ahma tai susi. Hänkin kuunteli, mutta ei erottanut

mitään pumpulinpehmeän lumilakeuden keskeltä.

Sitten koira kääntyi, tönäisi emäntää jalkoihin ja kääntyi taas menosuuntaan. Se veti vahvasti, mistä Pirjo tiesi sen olevan tosissaan.

- Oletko varma, että me ei juosta suoraan suden suuhun? hän yritti reipastella.

Pimeästä alkoi kuulua hento tiu'un helinä ja sitten tuhinaa. Keskikokoinen koira ryntäsi vastaan, hyppäsi Pirjon käsivartta vasten ja haukahti.

- Kauhistus, mitä tämä tarkoittaa? nainen tunsu polvien notkahtavan. Tuhku lähti vetämään, ja vieras koira juoksi sen edelle.

Hihnakäteen tuntui selvä nykäisy, mutta kun Tuhku äännähti pelottoman kuuloisesti, eikä toinen koirakaan vaikuttanut tappelupukarilta, Pirjo päätti viipottaa kahden hännän perään. Tiuku helkkyi, ja omat ripeät askelet täyttivät äänimaiseman.

Autotien kaukaiset hurahdukset kertoivat heidän ohittaneen Isoniemen kärjen, ja Pirjo arveli kulkuun etenevän kohti puolittua mökkirantaa. Samassa koirat seisahtuivat, vieras hyppi Pirjoa vasten ja Tuhku veti emäntäänsä kinoksen puolelle.

Silloin Pirjo kuuli vaimeaa voihketta. Tuhku tuli oikean jalan viereen, tarttui kevyesti hampailla käteen ja vei sen alas hangen pintaan. Siinä makasi joku, joka voihki hiljaa.

- Onko teillä puhelinta? Pirjo kysyi älytessään, että oma jäi tuvan pöydälle.

Hän ei saanut selvää vastauksesta, mutta tulkitsti sen ei:ksi.

- Pystyttekö puhumaan? hän sai sanotuksi kyykistytessään voihkijan viereen. Tämän koira oli käpertynyt aivan kiinni omistajansa kylkeen.

Pirjo kokeili lumessa makaavaa, tunsu lämpimän ot-

Kuva: Deyan Georgiev

san. Mitään muuta hän ei kyennyt rekisteröimään. Äkkiä hänellä välähti!

- Tuhku, juokse kotiin ja hae Erkka! hän komensi ja irrotti hihnan.

- Ja ahkio mukaan!

Opaskoira lähti kiitämään kelkkauraa, ja Pirjo kumartui vieraan viereen. Tunnustellessaan uudelleen otsaa hän hipaisi partaista poskea, joka tuntui normaalilta.

- Kohta tulee apua, jaksatteko vielä?, hän yritti puhua rauhallisesti.

Mies makasi selällään polvet koukussa.

- Jumalaton tuska alavatsalla, tämä sai henkäistyksi.

Pirjo pakottautui juttelemaan niitä näitä, rauhoittamaan joulujaarituksilla kuunnellen samalla, kantautuisiko kauempaa pelastuksen ääniä.

Valovuosien päästä korvat poimivat rahinaa, ja samassa Tuhku tormasi hänen viereensä. Se nuolaisi kasvoja ja tönäisi sitten polveen.

- Mikä hätänä? Erkka juoksi paikalle ja valaisi maakaavaa miestä käsilampulla.

- Oletteko loukkaantunut?

- Mahaan sattuu, mies sopersi ja oksensi äkkiä rajusti.

- Tässä on puhelin, soita hätäkeskukseen, minä katsen potilasta, Erkka sanoi ja lykkäsi kännykän Pirjolle. Hän käänsi miehen kyljelleen ja pyyhki tämän kasvoja.

- Ei vaikuta sydänperäiseltä, Erkka totesi vaihtaessaan muutaman sanan päivystäjän kanssa.

Ambulanssi tulisi heidän pihaansa, pariskunta ve-

täisi potilaan sinne. Akuuttia hengenvaaraa ei ollut.

Auttajat saivat nostetuksi miehen ahkioon, johon Erkka oli napannut pari lampaantaljaa. Joukkue lähti tarpomaan, Tuhku hihnassa edellä ja toinen koira kiinni ahkion perässä.

- Ota valjaat tuosta, huomasin ne tullessa ja pelästyin, mies hihkasi vaimolle, kun Tuhku jo seisautui niiden kohdalle.

- Osaakohan tuo koira takaisin? Erkka mietti katsoen sen perään pimeälle järvelle.

- Osa, Pirjo vakuutti. - Hyvä idea panna viesti sen kaulaan.

Ambulanssin hyrinä hävisi etäännyessä lumivai-pan pehmeeseen. Piipaata ei kuulunut.

- Vilkkuuko valot? Pirjo kysyi.

- Ei, lungisti menevät. Eipä sattuneet olemaan tuttuja ampparimiehet, varmaan sijaisia näin joulun aikaan.

- Mistä tiesit ottaa ahkion? Pirjo hämmästeli, istui tuvan korituoliin ja täräsi vähän.

Tuhku ravasi pihaan ja hyppi sitä vasten, kun olin sytyttämässä lyhtyjä.

- Aikamoinen häntyri tuo meidän Tuhku!, Erkka sanoi ja kyykistyi kiittelemään kakluunin edessä loikoilevaa koiraa.

- Saat ylimääräisen annoksen hirvipaistia!

- Ja sinulle minä annan kunnon kulauksen konjakkia, oli se sen verran vaativa lenkki, mies jatkoi, haki lasit ja kaatoi molemmille kullanuskeaa juomaa.

IN MEMORIAM 2020 – KOLME KONKARIA

Teksti: Juha Herttuainen
Kuvat: Kirjoittajan arkisto

Vuonna 2020 siirtyi Taivaanpankolle kolme todella kauan opaskoiran kanssa kulkenutta henkilöä.

Sosiaalisuus yhdisti

He olivat mänttäläinen vuonna 1927 syntynyt **Kalevi Kauppila**, sysmäläinen vuonna 1939 syntynyt **Keijo Miettinen** ja jurvalainen vuonna 1939 syntynyt **Esko Vainionpää**. Tässäkin kirjassa toisaalla mainittu luonteenpiirre, sosiaalisuus, yhdisti kaikkia kolmea. Kaveria ei jätetty eikä sorrettu.

Miehet olivat myös hyvin itsetietoisia ja koira-asioissa oma-aloitteisia. Vähintään yhden koiran opakseen koulutti heistä jokainen. He liikkuvat koiriensa kanssa itsenäisesti myös vieraisissa ympäristöissä ja osallistuivat opaskoirakokeisiin siinä, missä muutkin. Myös yhdistystoimintaan he osallistuivat. Kalevi ja Esko kävivät yhdessä hiihtämässä ja ottivat osaa hiihtokilpailuihin näkövammaisten lomakodeissa.

Moniosaaja Kalevi

Kalevi oli käsityöntekijä, muusikko ja hieroja. Hän vaimonsa **Ellan** kanssa myi toreilla valmistamansa harjat ja muut käsityöt, soitti haitaria kylätansseissa sekä välillä hieroi ja toimi luonnonparantajana. Ensimmäisen opaskoiransa Airen kanssa hän alkoi kulkea vuonna 1951. Aire oli **Emil Soikkelin** kouluttama ja sitä seurasivat Kille, Rilla, Ylppö ja Ringe.

Kalevin poika **Esa** kertoo eräästä sattumasta: ”Isän hyvä kaveri oli hämeenlinnalainen **Seppo Mäkinen**, opaskoirankäyttäjä ja haitarinsoitaja hänkin. Ystävykset viettivät usein aikaa lomailien näkövammaisten lomakodeissa. Kerran he olivat Keski-Suomen näkövammaisten lomakodissa, jonka nimi oli Huttu-

Yhteistyökurssilla Onnelassa. Kalevi Kauppila ja Ylppö, vasemmalla kouluttaja **Juha Herttuainen**.

la. Esa oli mukana ja eräänä aamuna hän alkoi kaivata isäänsä, jota ei löytynyt mistään. Kävi ilmi, että Eskokin oli kadoksissa. Esa vihmeränä poikana lähti etsimään kadonneita, jotka aikanaan sitten löytyivätkin lähellä olevasta toisesta lomapaikasta, jonka nimi oli Ampiala. Ilman koiria liikkuneet miehet eivät olleet osanneet takaisin Huttulaan. Väsymyksen tuli ja pelimannit päättivät asettua yöksi Ampialan saunaan, jonka lauteilta he sitten löytyivät nukkumasta. Joku sivullinen oli nähnyt, kun he olivat kävelleet tietä pitkin Ampialan suuntaan haitarit selässä. Siellä he sitten olivat kyläilyn lomassa tuottaneet kansalle haitarimusiikkia yöhön asti.”

Kymen palveluskoiraväen koiraharjoituspaikkaan Rotikkoon saapui vuonna 1999 "tuoheen ja pellavaan" pukeutunut mies, joka sanoi: "Olen nyt kävellyt 50 vuotta opaskoiran kanssa ja tänä vuonna aion sen kunniaksi osallistua Suomessa jokaiseen opaskoirapahtumaan koirani kanssa." Mies oli Keijo Miettinen ja hänen koiransa nimi oli Niku. Peesarit-kerho järjesti Rotikossa vuotuisen koirapatikkansa. Kuvassa on myös muita koirakoita ja peesareita.

Keijo oli bisnesmies

Myös Keijo oli saanut hierojan koulutuksen, mutta pääelämäntyönsä hän teki liike-elämässä. Toimialoja olivat puusepänteollisuus ja rakentaminen. Keijolla oli puusepäneliike Pieksämäellä, jossa hän vaimonsa **Raunin** kanssa asui. Siellä tehtiin ovien, ikkunoiden ja muiden vastaavien tuotteiden lisäksi harjapuita. Keijon opaskoiria olivat Vire, Panu, Jeri, Mani, Stella, Ila, Siru, Niku, Sepe ja Brutus. Voitaneen todeta, että Keijo on Suomen sokeista käyttänyt pisimpään liikumisapuvälineenä opaskoiraa ja koirien lukumääräkin taitaa olla ennätys.

Vire tuli Keijolle vuonna 1949. Sen koulutti **Pentti Luotola** ja se oli ensimmäisiä Opaskoirayhdistyksen kustantamia opaskoiria.

Keijo kertoo Opaskoirat-kirjassa: "Viren seuraaja, Panu, oli isokokoinen, 72 senttiä korkea ja 55 kiloa painava. Se oli aikaisempien käyttäjien toimesta hylätty ja koulutettu sitten vartiokoiraksi sonniasemalle. Siellä sen tehtävä oli vartiointin lisäksi vahtia, etteivät sonnit sorkkineen nouse ruokintapöydälle. Ostin sen **Reino Vailelta** 25 tuhannella markalla. Minusta Panu oli hyvä koira, joskin energinen ja aggressiivinen. Yhdet konnarin housut maksoin ja Panun kunnalliskodin skalpeeraama pässi piti korvata."

Keijo ja Rauni Miettinen Opaskoirayhdistyksen 50-vuotisjuhlassa.

"Pieksämäellä oli 1950-luvulla avo-ojia, jotka toimivat viemäreinä. Yhden ojan yli johti oikopolku ja siihen oli laitettu lankku ylikulkua varten. Kerran lankku oli poistettu ja minulla oli kova vauhti. Koira kuitenkin pysähtyi ojan eteen. Muutaman kerran se nyökkäsi ja hyppäsi p-le ojan yli. Minä perästä, en onneksi kuitenkaan pudonnut viemäriin."

Lakeuden ajattelijä Esko

Eskokin oli hieroja ja luonnonparantaja. Hän asui ja harjoitti ammattiaan Seinäjoella ja muutti myöhemmin vaimonsa **Marjan** kanssa syntymäpaikkakunnalleen Jurvaan. Jurvaan rakennettiin komea hirs-

Opaskoirayhdistyksen 50-vuotisjuhla. Vasemmalta Esko Vainionpää, yhdistyksen puheenjohtaja Anneli Salminen ja Kirsti Rosendahl.

Esko ja Vävä voittivat mestaruuden Palveluskoirien opastuskokeissa Turussa vuonna 1993

talo ja sen pihapiiriin kaivettiin suurehko lampi, johon istutettiin kaloja ja jossa voi uida. Eskon opaskoiria olivat Kiti, Lola, Vävä, Sara, Ivo, Peppi ja Leksa. Ensimmäinen opas, Kiti, oli Opaskoirakoululta vuonna 1971 saatu berninpaimenkoira.

Kouluttaja kertoo: "Ivo oli varmasti Eskon koirista erikoisin. Koulutusaikana se arasteli liukkaista lattioi-

ta, sateessa kiiltäviä ratikkakiskoja sekä tikkojen hakaamia reikiä maatalousrakennusten päädyissä. Helsingin vanhassa messuhallissa oli liukkaat betonilattiat. Oli hupaisen näköistä, kun isokokoinen Ivo melkein kaksimetrisenä yhdistelmänä ylitti lattiaa rinta-kehä melkein kulkualustaa viistäen. Kerran mentiin junalla Savonlinnaan. Jollakin asemalla juna pysähtyttyä Ivo heräsi ja päätti katsoa, missä ollaan. Se nousi takajaloilleen katsomaan junan ikkunasta ulos nojaten etujaloilla ikkunan yläkarmiin. Muilla matkustajilla oli hauskaa!"

Eskon vaimo Marja kertoo: "Oltiin Eskon kanssa kylässä tuttavapariskunnan luona. Me naiset lähdimme läheiseen naapuriin ja miehet ryhtyivät saunaan. Saunan ja asunnon väliovi oli jäänyt auki ja Ivo livahti huoneisiin, jossa majaili kissa. Kissaa eivät tietenkään miehet saaneet kiinni. Sitten ryminästä päätellen asunnossa tapahtui taas jotakin. Seuraasi hiljaisuus, pojat saunoivat loppuun ja mekin palasimme reissusta. Miehet istuivat hiljaisina pöydän ääressä ja selittivät, että kissalle oli ehkä käynyt köpelösti. Kissa löytyi sitten mankelin päältä läpimärkinä. Se oli yrittänyt paeta verhotangon päälle ja siinä rytäkässä verhot oli revitty alas. Kissaa tutkittiin, se liikkui jäykästi. Todettiin, ettei kissa pienellä kielellään voinut mitenkään itseään niin märäksi saada, vaan sen täytyy olla Ivon tekosia. Kävelystä sanoi talon emäntä, että aina se tuolla tavalla on kävelyt." Sen pituinen se. Ehkä Ivo ei ollutkaan kissanvihaaja, vaan hellä hoivaaja!

Kalevi, Keijo ja Esko, kuten heidän koiriansakin, ovat nyt Taivaanpankolla. Ehkä he ovat tavanneetkin sinne vievässä tunnelissa.

Marttilankatu 44, 38200 Sastamala
Puh. 03 511 2288 | www.viksu.net

KUUSAKOSKI
RECYCLING

Onni Forsell Oy

Jussilantie 5, Rajamäki
Puh. 09 276 6980 www.onniforsell.fi

EHOX TUOTE OY

Lavamäentie 275, 21310 VAHTO
puh. 020 7639 430 | www.ehox.fi

ANDRITZ
ENGINEERED SUCCESS

Koira-
Kissaklinikka
Hund-Kattklinik

**Lemmikkisi hyvinvointi
– hoidossamme!**

www.koirakissaklinikka.fi
Raviraitti 45, Turku
02-276 1999

esse elektro-kraft
www.eekab.fi

 EEPEE

VARHAISKASVATUKSEN OPETTAJIEN LIITTO
SMÅBARNSPEDAGOGIKENS LÄRARFÖRBUND

www.vol.fi

vet112.fi

Päijät-Hämeen
ELÄINLÄÄKÄRIASEMA

SAIMAANKATU 18, LAHTI

**ASIANAJOTOIMISTO
BERGHOLM OY**

Nihtisillankuja 3 B 1, 02630 Espoo
puh. 09 6898 8760 | www.bergholm.fi

LABSYSTEMS
DIAGNOSTICS
speaking your language

www.labsystemsdx.com

**Satakunnan
Eläinlääkäriasema**

Kalevanpuisto 54, 28120 Pori
MA-TO 9-17, PE 9-16 **Ajanvaraus** 02 633 1811
info@skelas.fi

ARNON.
Art of Automation.

ABLOY

SALON
ELÄINTUUKAUS.FI

Kemiöntie 896, 25610 Ylönkylä | Puh.045 211 8685

KALAJUTTU

Teksti: Janne Silas

Kuvat: Janne Silas ja Kuokkalankosken talkoomies

Heinäkuun lopussa pidettiin Lempäälän Herralankoskella lasten ja nuorten kalastustapahtuma. Paikalle oli tullut satunkunta innokasta kalatyttöä ja -poikaa. Mukana oli myös intoa kuhiseva 10-vuotias kalamies, poikani **Arttu**. Minä yritin pysyä perässä opaskoirani Hugon kanssa. Sen verran Artulla oli vauhti päällä, että hänestä saisi tällä reisulla kuvia lähinnä selkäpuolelta.

Herralankoskelta saattoi saada muun muassa taimenta, kuhaa, harjusta, nieriää ja ankeriasta. Kalastonhoitomaksun lisäksi piti maksaa erillinen koskikalastuslupa. Kalastus oli sallittu vain väkasetömillä vieheillä. Lisäksi esimerkiksi taimenelle ja kuhalle oli kahden kalan kiintiö. Tänäkin kuitenkin alle 15-vuotiaat saivat kalastaa maksutta koskilla koko päivän, eikä kaloja tarvinnut vapauttaa. Tarjolla oli tänään kalastuksen ohella makkaraa, muurinpohjalettuja ja virvokkeita.

Kuivan kesän takia kosken monipuolinen kalakanta oli tänä vuonna ollut aika vaatimaton. Kalaonnea piti siis hieman avittaa. Halukkaat saivatkin mennä katsomaan, kuinka koskeen istutettiin 300 kiloa noin kilon painoisia kirjolohia. Aikuinen mies yritti tulla parantuneille apajille kalastelemaan, mutta tämä päivä oli varattu vain lapsille ja nuorille.

Koski pauhasi edessä, joten Arttu ryntäsi kalahattu päässään kosken rannalle. Selässä hänellä keikkui reppu, jossa oli neljä pakkia uistimia ja jigejä. Kädesä olevassa putkilossa oli virvelin vapa. Nopeasti hän kasasi virvelinsä ja oli ensimmäisten joukossa heittelemässä. Kalastuksen valvoja pyysi samalla puolella koskea olevia menemään vähän kauemmas toisistaan, etteivät siimat menisi ristiin.

Vastapäätä koskea joku nuori kalasti perholla. Jonkun toisen kalastajan siima oli mennyt tuon perhokalastajan siiman kanssa ristiin. No Arttuhan se oli. Onneksi siimat saatiin selvitettyä. Seuraavaksi Artun uistin kolahti jossain ylempänä olevaan kapiineeseen. Tuohon siltaan poika osui useasti myö-

Arttu esittelee säynävää ja taustalla selvitetään haavioita: Arttu sai ensimmäisenä kalan koko satapäisestä juniorilaumasta. Poika sai itse nostaa kalan haavista; pientä selvittelyä haavi tosin sen jälkeen vaati.

hemminkin.

Tunti oli jo kulunut, mutta kukaan ei ollut tähän mennessä saanut kalaa. Artulla oli yleensä todella hyvä kalaonne. Pian Arttu huusikin aivan villinä haavioita. Haavissa sätkivä noin kolmekymmentä senttiä pitkä vonkale tunnistettiin säynäväksi. Koska Arttu oli saanut koko joukosta ensimmäisenä kalan, hän sai palkkioksi pussillisen jigejä.

Arttu heittelee sillan alla: Herralankoskella Artun suosikkipaikaksi tuli sillan alunen. Asiaa ei haitannut se, että poika heitti melko useasti vieheensä tuohon siltaan, vastapäisen perhokalastajan siimaan ja jalkoihin.

Pistin muovipussissa olevan säynävän rinkassani olevaan kylmälaukkuun. Hetken päästä yllätyin, kun kala sätki selässäni olevassa rinkassa. Kala olikin siis jätetty kitumaan. Otin kalan pois kylmälaukusta ja huomasin, että samassa laukussa oli ollut myös meidän eväät. No, kalamiehen eväät pitääkin haista kallelle. Lähellä ollut 13-vuotias tyttö päästi vonkaleen hengiltä ja perkasi sen.

Nälkä alkoi kurnia. Huusin Artulle, että mentäisiinkö ostamaan kodalta makkarat. Artun sanat hukkuvat kosken pauhuun. Yritin huutaa uudelleen, mutta poika singahti salamana ohitseni vasemmalle ja huikkasi mennessään, että käy vaihtamassa lipan jigiin.

Odottelin viisi minuuttia, sitten kymmenen ja varsin päästä sanoin Hugolle, että mennään takaisin. En itsekään tiennyt mikä suunta "takaisin" olisi, mutta toivoin että Hugo menisi edes johonkin suuntaan. Silloin voisin arvata äänten perusteella missä olemme. Lähelle koskea ei kannattanut mennä, sillä silloin saattaisi jäädä jonkun pienen kalastajan saaliiksi.

Pienten eksyilyjen jälkeen löysimme hajun perusteella makkarapaistokodalle. Kyselin kodalla olevilta ihmisiltä, missä on poikani, jolla on musta takki ja siniharmaat housut. Löydettyäni Artun, hän kertoi, että oli saanut niin pienen ahvenen, että se oli heitetty takaisin koskeen. Saatuaani houkuteltua kalamiehen kodalle ostimme makkarat. Poika levittelei vaatteilleen makkaran suojapaperista ketsuppia ja minä sinappia.

Kalamies singahti taas kosken rannalle. Minä kysyin, opastaisiko viereinen nainen minut ja Hugon ulkovessaan. Puusee löytyi lyhyen polun ja muuta-

mien portaiden päästä.

Arttu löytyi taas kosken rannalta sillan vierestä. Nyt hän oli onnistunut heittämään lippansa vastarannalla seisovan perhokalastajan jalkoihin. Oli aika siirtyä kalareissun tärkeimpään eli eväiden syöntiin. Vielä piti kuulemma heittää pari heittoa. Lippa oli jäädä kiinni siltaan, mutta tällä kertaa se irtosi. Sain kuin sainkin Artun paikalle ja söimme kalalle tuoksuvat eväsleivät. Arttu tosin oli jo kovasti menossa toiseen suuntaan kalastamaan.

Ajattelin testaila Hugon taitoja, joten etsin taas jonkun kaveriksi vessareissulle. Pyysin että hän antaisi Hugon opastaa minut huussiin. Vasta, jos menimme aivan väärään suuntaan, hän puuttuisi peliin. Portaat olivat kuulemma näköetäisyydellä, joten houkuttelin Hugoa etsimään portaita. Opaskoirani lähti aivan väärään suuntaan. Pienen kurssin korjauksen jälkeen suunta saatiin oikeaksi.

Olin poistumassa ulkokuuussista, kun polulta kuului riemukasta kiljuntaa:

- Isi, isi, minä sain kalan!

Pojan lähestyessä yritin saada selville, mikä kala oli kysymyksessä.

- Se on pappi. Ota pappi. ota pappi. Se on yli puoli metriä pitkä ja liukas, huusi poikani innoissaan. Ihmettelin minkä ihmeen kalan hän oli oikein saanut. En keksinyt mikä kala "pappi" voisi olla.

- Se on liukas, ota pappi, hän jatkoi kiihtyneenä ja lätkäisi käteeni pätkäistyn kaulimen muotoisen puukapulan. Samalla hän tiputti liukkaasta kalansa kanerivikkoon. Hugo ei onneksi moinen vonkale kiinnostanut tippaakaan. Minun aivoni raksuttivat, että tämä kädessäni oleva puukappale oli se pappi, joka oli todennäköisesti kalantapponuija. Reilun kilon pai-

noinen, puolimetrisen kala taas oli niitä reilu tunti sitten istutettuja kirjolohia. Pyysin Arttua pysymään paikallaan sen verran, että saisin kuvan hänestä ja saaliista.

- Joo, lohi se on, vahvasti Arttu ja pinkoi jo portaita alas.

Hugo tassutteli hissun kissun pojan perässä. Koski kuohui, joten hukkasin pojan äänen hetkeksi. Sitten kuulin kuinka suurin piirtein edessäni Artulle opetettiin, miten kalaa pidetään kiduksista. Kukaan muu ei ollut vielä tähän mennessä saanut lohta, eikä sen puoleen juuri muutakaan kalaa. Ja taas otin Artusta ja lohesta uuden kuvan.

Hugo oli löytänyt meidät takaisin kodalle, josta sai ostaa myös muurinpohjalettuja. Huutelun joka suuntaan Artun nimeä. Ihme kyllä, hän saapui paikalle, mutta aivan eri suunnasta, josta olin oletanut. Hänen lippansa oli kuulemma jäänyt kosken alajuoksulla kiven koloon, mutta joku ystävällinen ihminen oli jäänyt kosken rantaan irrottamaan sitä. Odotellessamme irrotustyön tulosta söimme muurinpohjaletut paperilautasilta veitsellä ja haarukalla. Hugolla meinasi käydä tuuri.

Lettu/makkarapaikalla myytiin myös arpoja. Vaikka Artulla oli kiire katsomaan pohjassa olevaa lippaansa, suostui hän jäämään kodalle siksi aikaa, että ostimme kymppillä kolme arpaa kummallekin.

Hugo yritti opastaa minua hankalassa maastossa Artun perässä. Kukaan ei ollutkaan irrottamassa lippaa kiven kolosta. Poika yritti kävellä virvelin kanssa sivummalle pystyäkseen vetämään siimaa toiseen suuntaan. Pelkäsin että hän putoaa koskeen, joten lähdin valkoisen koirakepin kanssa apuun. Missä ikinä se sitten olikaan kiinni, kumpikaan meistä ei saanut lippaa irtoamaan.

Artulla ei nyt ollut siis toimivaa virveliä. Hän oli aivan ylikierroksilla ja alkoi kiertää hirmuista vauhtia noin kuuden metrin ympyrää. Hän puhui koko ajan jotain hyvin tärkeää juttua. Ääni vahvistui ja vaimeni pyörimisen tahdissa. Yritin sanoa hänelle, että koita puhua tännepäin, mutta ympyrän kiertäminen vain jatkui ja ääni tuli kuin karusellista. Kuulin sanoja: lainata, haavi ja keppi.

Puhetulva alkoi selvitä minulle. Ilmeisesti kalastusseuralla oli myös muutama virveli lainattavaksi. Myöhemmin selvisi vielä, että silloin kun Arttu oli saanut lohien, lippa oli jäänyt kiinni haaviin ja näin ollen jonkun haavin verkko oli mennyt rikki. Kun lohi oli saatu rannalle, Arttu oli hakenut kepini ja hakanut sillä lohta päähän, jotta se kuolisi eikä joutuisi kärsimään. Koska keppi ei riittänyt hengiltä ottamiseen, kalaa hakattiin haavin varrella ja lopuksi joku oli tuonut papin.

Koska emme olleet saaneet lippaa pois kiven kolosta, Arttu päätti ottaa sekä lainavirvelin että lainattavien uistinten pakista lipan. Hän alkoi kalastaa lainavälineillä.

Artun oman virvelin lippa ei lähtenyt kiven kolos-

Arttu ja arpajaisvoitot: Arttu sai arpajaisista kasan jigejä, uistimen ja lippalakia. Muut olivat hänen mielestään saaneet parempia arpajaisvoittoja. Eikä kaikkia arpoja ollut vielä tähän mennessä edes arvottu

Arttu pakkaa kamoja pois: Artun kalarepussa oli paljon erilaisia uistimia, jigejä ja puukko. Virvelin kela oli laatikossa ja vapaa hän kuljetti turvallisuussyistä äitin tekemässä putkessa. Päässä oli tietysti myös äitin tekemä kalahattu.

Janne ja Hugo: Poseerasimme Hugon kanssa eräälle Kuokkalankosken/Herralankosken talkoomiehelle. Kaikki ihmettelivät sitä, miten tyyni ja rauhallinen op-paani oli. Kuva: Kuokkalankosken talkoomies.

Arttu, Hugo ja kirjolohi: Voi sitä riemua. Arttu sai ensimmäisenä koko porukasta reilun kilon painoisen kirjolohen. Vaikka liukas kala tipahti hetken päästä käsistä, Hugo ei onneksi ollut vonkaleesta kiinnostunut.

ta, joten siima piti katkaista. Hänen lukkonsa olivat kuitenkin loppuneet, joten hän sai lainalukon. Niinpä hän pystyi nyt kiinnittämään lainalippan lainalukolla omaan virveliinsä. Hän oli nyt käyttänyt laina virveliä, lukkoa ja lippaa. Yritin selittää Artulle mitä laina tarkoittaa.

Kehotin Arttua siirtymään vähän syvempään kohtaan, ettei lippa jäisi niin helposti kiinni. Hänen vieressään kalastava poika valitteli sitä, että hän ei ollut saanut yhtään kalaa. Jälkeenpäin Arttu kertoi, että hän oli saanut tuosta pojasta uuden hyvän kaverin, sillä kalaton poika ei keskeyttänyt hänen tärkeää asiaansa. Kaveruutta haittasi hiukan se, kun Arttu sai tästä syvemmästä kohdasta toisen ahvenensa. Sekin oli aika pieni ja palautettiin koskeen.

Viimeisiä arpoja myytiin nyt kodalla. Kaikki arvot voittaisivat, joten arvontapaikalla oli ruuhkaa. Arttu voitti muun muassa paljon jigejä ja hienon lippiksen, mutta hänen mielestään muut saivat paljon parempia arpajaisvoittoja.

Läheltä siltaa Arttu sai kolmannen ahvenensa. Kello alkoi olla jo kolme. Tapahtuma loppuisi neljältä. Kun aloin kysellä, että lopetetaanko jo, hän pyysi, että jos voisi heittää vielä kolme heittoa. Niiden jälkeen hän pyysi vielä yhden ja sitten vielä yhden. Kahdeksan heiton jälkeen lopetin laskuni. Sitten lippa kilahti taas siltaan, mutta nyt se jäi sinne pysyvästi kiinni. Sanoin hänelle, että nyt pitää olla varovaisempi tai kohta lipat loppuisivat.

- Eihän minulta ollut jäänyt kiinni kuin kaksi omaa lippaa. Muut olivat niitä lainalippoja, kertoi Arttu

onnellisena ja lähti lainaamaan vielä yhden lukon. Paluumatkalla hän löysi maasta lipan, joten nyt hukkassa oli enää yksi oma lippa

Arttu oli saanut tähän mennessä säynävän, kolme ahventa ja lohen. Hän oli pitänyt tarkasti silmällä mitä muut olivat saaneet. Sen perusteella Artun kalasaalis oli tosi hieno.

Hän alkoi huutaa minulle kosken rannasta jotain. Tällä kertaa naamataulu oli minuun päin, mutta koska hän oli niin kaukana, en kosken kuohun takia kuullut kunnolla. Pyysin häntä tulemaan lähemmäs, ettei tarvitse huutaa. Hän lähestyi puoli metriä kerrallaan mutta hiljensi ääntänsä aina samaan tahtiin. Päästyään parin metrin päähän hän kertoi haluavansa käydä ostamassa tripin. Annoin hänelle pari euroa ja pyysin ostamaan myös minulle.

- Nyt kalastus on loppu, sillä on SPR:n pallo, sanoi Arttu kovalla tohinalla palatessaan reissultaan. Ihmettelin, että miten SPR:n pallo voisi lopettaa Artun kalastusinnostuksen. Mietin jo, että kosken päällä lentäisi SPR:n kuumailmapallo.

- Anna ranteesi. Pidä tästä tiukasti kiinni, vaati Arttu ja antoi minulle ohuen narun. Sitten hän irrotti ranteensa ympäriltä lenkin, jossa narun päässä oli spr:n heliumilla täytetty ilmapallo.

Menimme Hugon ja Artun kanssa vielä kiittämään järjestäjiä. Sieltä poika sai järkyttävän suuren ilmapallon, joka ei meinannut mahtua autoon. Kalajutut täyttivät kotimatkan ja kotona sitten söimme maistuvaa kalakeittoa.

STRAZDUMUIŽAN TARINA

*Teksti: Aleksejs Volkovs
ja Anastasija Pereļota*

*Kuvat: Latvian näkövammaisten liitto
Käännös latviasta: Anete Kona*

Aleksejs Volkovs

Anastasija Pereļota

Riiassa, Latvian pääkaupungissa sijaitsee pieni, mutta hyvin epätavallinen kylä nimeltään Strazdumuiža. Jo historiallisesti tässä kylässä on asunut paljon sokeita ja heikonäköisiä ihmisiä. Nykyään paikan infrastruktuuri mahdollistaa näkövammaisille monipuolisempaa yhteiskunnallista elämää.

Strazdumuiža - Rastaiden kartano

Strazdumuiža tarkoittaa suomeksi käännettynä Rastaiden kartanoa. Paikka mainitaan historiallisissa lähteissä ensimmäisen kerran jo vuonna

1528, jolloin sitä kutsuttiin Thoravestenhofiksi sen ensimmäisen omistajan, Riian patriisi **Arend Thoravestin** sukunimen mukaan. Thoravestit olivat Strazdumuižan omistajia 1700-luvun puoliväliin asti. Suvun sukunimestä muotoutui kartanon nimeksi aluksi Strassen ja myöhemmin myös Trasten, joka sitten ajan myötä muuttui latvialaiseksi Strazdumuižaksi. Nimen loppuosa, muiža, tarkoittaa kartanoa.

Vuonna 1781 kartano siirtyi Suuren killan johtajan, kirvesmies **Hermann von Fromholdin** omaisuuteen. Hänen kuolemansa jälkeen leski **Dorotheasta** tuli kartanon emäntä.

Vuonna 1790 kartanoon kuuluvalla alueella, jonka ympärillä oli hiekkaisia ja soiksi muuttaneita tasankoja, tehtiin englantilaistyylinen maisemapuutarha, joka nimettiin – Strazdumuižan puistoksi kartanon omistajan Dorothea von Fromholdin kunniaksi. Puistoa kutsuttiin myös nimellä Dorotheas prieks - "Dorothean ilo". Kartanon puisto oli hyvin suosittu riikekalaisten rentoutumisalue. Sinne lähdettiin kävelylle tai iltaisin vaikkapa romanttiselle venematkalle.

Pihlavin suku oli Latvian näkövammaisten koulutuksen ja kuntoutuksen uranuurtaja.

Strazdumuiža tänään.

Dorotejas prieks/Dorothean ilo -puisto. Piirros: J.K.Brocés 1792.

Strazdumuiža vuonna 1965.

Vuonna 1827 Strazdumuiža siirtyi riikalaisen tehtailijan **Johann Theodor Pihlavin** omistukseen. Pihlavin suvun nimeä on mahdollonta erottaa Strazdumuižan ja näkövammaisten oppilaitoksen historiasta. Theodor Pihlav meni naimisiin **Anna Kertuli Panderin** kanssa ja he saivat kolme poikaa. Vuosina 1824 - 1825 Johann Theodor Pihlav oli Riian raatihuoneen jäsen. Hän lahjoitti usein rahaa auttaakseen sokeita ja heikkonäköisiä ihmisiä. Myöhemmin myös jokainen hänen pojistaan teki jostain näkövammaisten hyväksi - heidän kouluttamiseksi ja kuntouttamiseksi. Siksi olisi vaikeaa

puhua vain yhdestä Pihlavista.

Johann Theodor ja hänen nuorin poikansa **Theodor Eduard** muuttivat Strazdumuižan puiston suljetusta alueesta kaikille avoimeksi paikaksi. He uudistivat sen ja pitivät erinomaisessa kunnossa. Puistossa järjestettiin erilaisia kangastehtaan ja monien Riian järjestöjen harrastajaryhmien ta-

pahtumia.

Vuonna 1845 Johann Theodor Pihlav luovutti vanhimmalle pojalleen Reinhold Ludwigille häälahjaksi maata uuden huvilan rakentamista varten. Huvila valmistui vuotta myöhemmin. Reinhold Ludwigin kuoleman jälkeen huvilan omistajaksi tuli hänen leskensä **Johanna Karolina**, jonka tyttärellä oli näkövamma.

Johanna suri sokean tyttärensä kohtaloa. Hän päätti tukea sokeita ja heikkonäköisiä ihmisiä. Hän luovutti korvauksetta toukokuussa 1884 huvilan ja siihen kuuluvan maa-alueen (yhteensä 26 ha) *Sokeiden hyväntekeväisyys- ja kouluttamisyhdistykselle*. Testamentissaan Johanna Karolina määräsi, että "Kiinteistöä tulee käyttää sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten hyväksi myös siinä tapauksessa, jos Kouluttamisyhdistys lakautetaan".

Myös Strazdumuižan puisto annettiin näkövammaisten oppilaitoksen käyttöön. Instituutin johtaja **Oskar Nothnagel** järjesti puistossa instituutin opiskelijoiden kuoro- ja soidinmusiikki-iltoja sekä erilaisia juhlatapahtumia.

Pihlavientuella Strazdumuižassa avattiin vuonna 1893 myös talo, jossa näkövammaiset voivat tehdä työtä. Talon tehtävä oli tarjota sokeille ja heikkonäköisille ih-

Näkövammaisten kirjasto. Kuvausaika ei tiedossa.

Näkövammaisten kirjasto tänään

misille mahdollisuuden oppia erilaisia taitoja, esimerkiksi harjojen valmistamisen ja korien sekä muiden esineiden punomisen. Talo oli paikka, jossa sekä mestarit että oppipojat saivat asua ja työskennellä. Samalla se oli myös koti näkövammaisille, jotka olivat liian vanhoja tai sairaita tekemään työtä.

Vuoden 1926 kesäkuun 16:nä päivästä alkaen kaikilla latvialaisilla, joilta näkökyky puuttui osittain tai täysin, oli mahdollisuus liittyä ikiomaan valtion ja yhteiskunnan tunnustamaan järjestöön, *Latvian Näkövammaisten liittoon*. Liiton tehtävä oli edustaa ja myös turvata sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten etuja, sekä tukea ja auttaa heitä.

Samana vuonna Strazdumuižan herrastaloon avattiin kaupungin lastenkoti. Vuosina 1947-1948 talossa sijaitsi kaupungin 8. lastenkoti. Sen lopettamisen jälkeen tilat luovutettiin Riian heikkonäköisten ja sokeiden lasten sisäoppilaitokselle. Vuodesta 1963 vuoteen 2017 talossa sijaitsi *Latvian Näkövammaisten kirjasto*, joka on nyt siirretty muihin tiloihin rakennuksen huonon kunnon takia. Näkövammaisten liiton menestysvuosina Strazdumuižan asukkaita varten rakennettiin 11 asuin-kerrostaloa, ja kylä vähitellen kasvoi.

Vuonna 1949 Latvian Näkövammaisten liitto avasi Latvian näkövammaisten oppilaitoksen käsityöläisten työhuoneissa ensimmäisen tehtaansa. Vuonna 1977 yritys muutti sitä varten rakennettuihin uusiin teollisuusrakennuksiin, jossa työskenteli yli 1500 ihmistä, joista 800 olivat näkövammaisia.

Yrityksessä valmistettujen tuotteiden valikoima sisälsi yli 100 eri nimikettä. **Natālija Kagane**, joka oli aikaisemmin tehtaan työntekijä, on nykyään näkövammaisten ihmisten kuntouttamiseen erikoistunut sosiaalityöntekijä. Natālija kertoo, että tehtaassa olemassaolo kohensi näkövammaisten integraatiota ja yhteiskunnallista elämää Latviassa. Työskentely oli mahdollista näkökyvyn täysin tai osittain menettäneille ihmisille ja myös vakavammin sairaille ihmisille.

Valitettavasti 1980-luvun alussa tapahtuneen Neuvostoliiton romahduksen ja sen myötä myös markkinoiden menettämisen vuoksi yrityksen toiminta alkoi taantua.

Vuonna 1998 Riian yritys julistettiin maksukyvyttömäksi ja sen alasajo aloitettiin.

Mainittakoon, että tehtaiden perustamisen myötä alkoi myös näkövammaisten sosiaalinen kuntoutus. Ihmisten piti mennä töihin, sekä kehittää ja täydentää jokapäiväisessä elämässä tarvittavia taitoja ja kykyjä. Niitä ovat jopa niin yksinkertaiset asiat kuin

Natālija Kagane

siivoaminen, ruoanlaitto ja vaatteiden peseminen.

Sokeiden ja heikkonäköisten ihmisten integraatiotason nousun myötä kylässä asujat kokivat yhä suuremman tarpeen seurustella toisten ihmisten kanssa. Eikä vain Strazdumuižan alueella, vaan myös sen ulkopuolella. Muu Riika ei kuitenkaan ollut sopeutunut näkövammaisten tarpeisiin.

Opaskoiria aletaan hankkia helpottamaan sokeiden liikkumista ja yhteiskunnassa pärjäämistä

Opaskoirien tarpeellisuus tuli puheeksi. Sellainen koiran antaisi ihmiselle mahdollisuuden olla itsenäisempi, aktiivisempi, viettää enemmän aikaa ulkona, välttää loukkaantumista, poistaa psykologisen ahdistuksen ja antaa mahdollisuuden integroitua yhteiskuntaan.

Siihen asti Latviassa ei ollut valmennettu eikä opetettu opaskoiria. Neuvostoliiton aikana koiria tuotiin Moskovasta, jossa sijaitsi erityinen koirakoulu.

Vuonna 2002 Latviaan saapui suomalainen opaskoirien kouluttaja **Juha Herttuainen**, joka otti työkseen auttaa Daugavpilsin kaupungin koirien koulutuskeskus *Adeļin* toimitusjohtajaa **Aleksandrs Kalačovsia** kouluttamaan kaksi Latvian ensimmäistä opaskoiraa näkövammaisten tarpeisiin. Sitä edellisenä vuonna Aleksandrs oli ostanut eräästä Riian läheisyydessä olevasta koiratar-

Katunäkymä Strazdumuižasta

Andrejs Kirins opaskoiransa Ketan kanssa

hasta kaksi kaksivuotiaista saksanpaimenkoirannarttua: Ketan ja Olivijan.

Ensimmäisenä valmennettiin opaskoiraksi Keta, jonka annettiin 30-vuotiaalle sokealle **Andrejs Kirinsille**. Keta oli koirakasvattajien kerhon *Tavas acis'n* (latviaksi Sinun silmät) kouluttajan, Aleksandrsin, ensimmäinen opaskoiran tehtäviin valmennettu koira. Sillä hetkellä se oli ainoa opaskoiraksi valmennettu koira koko

maassa.

Tiiviimman yhteistyön tuloksena suomalaiset koirakouluttajat auttoivat kouluttamaan ja luovuttamaan käyttöön vielä toisen opaskoiran. Oppilaana oli tällä kertaa nuori saksanpaimenkoiranarttu Olivija, jonka koulutuksen osittain maksoivat suomalaiset Latvian ystävät. Koira voitiin myös testata ja sertifioitua suomalaisten toimesta. Olivija annettiin 16-vuotiaalle **Romāns Praņevičusille** ja se antoi nuorelle miehelle mahdollisuuden elää aktiivisempaa ja täyteläisempää elämää.

Latviassa ei ollut paljon kokemusta opaskoirien käytöstä. Sopivia standardeja opaskoiran sertifiointiin ei myöskään ja näin ei ollut mahdollista rekisteröidä opas-

koiran virallisesti ja siksi ne eivät ole olleet opaskoirien rekisterissä vuoteen 2010 asti.

Edistääkseen suurempaa liikkumisvapautta ihmisille, joilla on näkö-, kuulo- tai liikkumisvammoja tai mielisairauksia, Latvian hallitus vahvisti 9. helmikuuta vuonna 2010 vaatimuksia opaskoirien ja palvelukoirien käyttämiseen työssä. Niitä voidaan lukea *Latvian Hyvinvointiministeriössä* valmistellussa lakimuutoksessa: *"Hyvinvointivaatimukset, jotka koskevat urheilu-, työ- ja viihde-eläinten huoltoa ja valmennusta, ja niiden käyttöä kilpailuissa, työssä tai viihdepaikoissa. Vaatimusten mukaisesti koira saa käyttää työssä oppaana näkövammaiselle tai apulaisena ihmisille, joilla on kuulo- tai liikkumisvamman tai mielisairaus, jos koira on siihen vastavasti valmennettu ja saanut todistuksen sopivuudesta tehtävään."* Tämän lakimuutoksen vahvistamisen myötä Valtion agenttuuri *Lauksaimniecības datu centrs* (suomeksi Maanviljelyn tietokeskus) alkoi varmistaa opaskoirien ja palvelukoirien rekisteröinnin.

Samaan aikaan Latvian Hyvinvointiministeriö toteutti vuoden 2009 alusta alkaen yhteistyössä Latvian Näkövammaisten lii-

Keta, kuva: Juha Herttuainen

ton kanssa *Euroopan sosiaalirahaston* yhteisrahoittamaa hanketta, jonka tarkoitus oli valmentaa vuoteen 2013 mennessä yhdeksän opaskoiraa näkövammaisille ihmisille. Hankkeen aikana ostettiin, koulutettiin ja valmennettiin kuitenkin vain kolme opaskoiraa.

Nämä opaskoirat valmennettiin **Saules Suns**-järjestön (latviaksi Aurinkokoirat) koirakouluttajien avulla. Hankkeen yhteydessä koulutettiin kolme opaskoiraa: Zane, jonka annettiin sokealle **Beätelle** Cēsiksen kaupunkiin;

Romans ja hänen opaskoiransa Olivija.

opaskoira Kvinklis meni **Ludmilale** Ventspilsin kaupunkiin ja opaskoira Ullan omistajaksi tuli **Solveiga** Liepājasta.

Ilman Euroopan tukea järjestö Saules suns valmensi vielä muutamman opaskoiran: Pečenkan, jonka annettiin **Ineselle Lēdurgan** kaupungissa, Konfekten, jonka annettiin **Sigitalle** Jelgavan kaupungissa, ja labradorinnoutaja Brendan, jonka annettiin lakimies **Raimondsille** Riiassa.

Vuonna 2010 oman osuutensa opaskoirien kouluttamisessa ja valmentamisessa antoi latvialainen koiravalmentaja **Zaiga Kļaviņa**, joka opetti valkoisen labradorinnoutajan nimeltään

Teodors. Koiran nimen valitseminen ei ollut helppoa, mutta nimen merkitys vahvisti sen, että se sopi täydellisesti ensimmäiselle Zaigan opettamalle opaskoiralle. Teodors tarkoittaa muinaiskreikkaksi *Jumalan lahjaa*. Vuoden 2011 Joulupäivänä, 25. joulukuuta Teodors luovutettiin heikkonäköiselle **Aleksejs Volkovsille**, joka itse aktiivisesti auttoi muita näkövammaisia, sillä hän oli työssä kuntoutuskeskuksessa. Teodorsin saapuminen Aleksejsin elämään sai aikaan monet positiiviset muutokset.

Kouluttaja Zaiga Kļaviņa päätti, että on tarpeellista perustaa yhdistys, joka tuottaa opaskoiria ja tukee opaskoirien käyttäjiä.

Vuosi 2013 oli virallinen yleishyödyllisen yhdistyksen perustamisvuosi ja Teodorsista tuli sen ensimmäinen virallinen opaskoira. Tämä fakta innoitti yhdistyksen perustajia antamaan yhdistyksellekin opaskoira Teodorsin nimen ja piirtää yhdistyksen logoon kuvan Teodorsista pikkupojan kanssa.

Yhdistys on edelleen olemassa. Kahdeksan vuoden aikana Latvian Palvelukoirayhdistys Teodors (latviaksi *"Servisa Sunu Biedriba "TEODORS"*) on valmentanut ja luovuttanut käyttöön 15 opaskoiraa ja yhden avustajakoiran. Yhdistyksen tavoitteena on edistää täydellistä vammaisten integrointia yhteiskuntaan opaskoirien avulla. Jotta integrointi olisi menestykseellisempää, yhdistys tiedottaa väsymättä yhteiskunnalle opaskoira-aatteen tärkeästä roolista vammaisten elämänlaadun kohottamisessa osallistumalla muiden järjestöjen tapahtumiin ja järjestämällä tiedottavia tilaisuuksia, sekä myös osallistumalla kansainvälisiin aktiviteetteihin. Ylläpitääkseen ja parantaakseen opaskoirien ja heidän omistajien suunnistus- ja vuorovaikutustaitoja, yhdistys järjestää säännöllisesti koulutusleirejä eri Latvian kaupungeissa eli vaihtamalla tavallisen toimintaympäristön toiseksi. Yhdistyksen olemassa-

Inese ja Pečenku.

olon aikana Latviassa on järjestetty kolme kansainvälistä opaskoira-ottelua, vuosina 2013, 2016 ja 2019.

Yhdistyksen olemassaolosta kuuluu kiitos myös kouluttajille Zaiga Kļaviņai ja Juha Herttuaiselle. Heidän ja heidän suomalaisten ystäviensä fyysinen, moraalinen ja rahallinen tuki on osaltaan ollut tarpeen. Tarpeen on ollut myös yhteiskunnan ja muiden lahjoittajien tuki ja auttaminen.

Tällä hetkellä Latviassa asuu noin 10 000 sokeata ja heikkonäköisiä ihmistä ja 15 rekisteröityä opaskoiraa. Se tarkoittaa, että tilastotietojen mukaan maassa on 666 näkövammaista kohti yksi opaskoira. Länsimaisen kokemuksen mukaan Latviassa pitäisi olla ainakin 100 opaskoiraa, jotta voitaisiin mahdollistaa opaskoira yhdelle prosentille maan näkövammaisista. Strazdumuižassa asustaa nykyään kolme opaskoiraa, jotka auttavat heidän sokeita ja heikkonäköisiä haltioitaan.

Pieni Strazdumuižan kylä on edelleen olemassa. Se ei ole iso, mutta sisältää asuintalojen lisäksi myös kuntoutuskeskuksen, kirjaston, sokeiden ja heikkonäköisten lehti *"Rosme'n"* toimiston sekä erikoistuneen Strazdumuižan lukion, lisäksi Strazdumuižassa on Latvian Näkövammaisten liiton tiloja,

Kynologi Zaiga Kļaviņa.

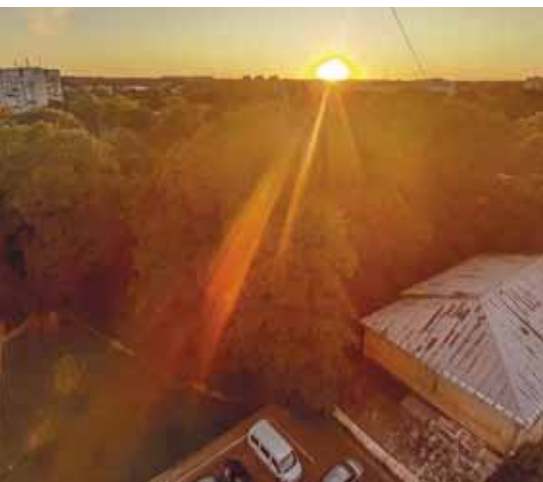
näkövammaisille sopeutetun teknologian huone sekä pieni ruokakauppa. Täällä on myös Latvian ainoa erikoistunut näkövammaisten hoitokoti. Ja täältä löytyy myös PalvelukoiraYhdistys Teodors!

Aleksejs Volkovs ja Teodors.

Koulutusta vuonna 2019, Aleksejs Volkovs, opaskoira Serena ja peesari (latviaksi stūrmani eli perāmies) Anastasia.

Aurinko laskee Strazdumuižan horisonttiin vuonna 2020.

Koulutusleiri Līgatnēssa vuonna 2019.

"KÄÄNTÄISIN VAIKKA MAAPALLON YLÖS- ALAISIN!"

Teksti: Ligita Damberga

Kuvat: Mārtiņš Vizulis'n albumi

Istun mukavasti tuolille ja soitan **Mārtiņšille**. Minulle vastaa nuoren miehen energinen ääni. Sanon, että haluaisin kirjoittaa hänestä artikkelin. Mārtiņš on hieman yllättynyt, kun haastattelen häntä puhelimesta. Mutta seuraavalla hetkellä puhun hänen kanssaan yhtä avoimesti kuin pitkäaikaisten tuttavieni kanssa. Keskustelumme on niin helppoa.

Mārtiņš Vizulis on 32-vuotias mies, erittäin määrätietoinen ja energinen. Hän kertoo suurella rakkaudella perheestään: äidistä, veljestä ja tyttöystävä **Natalija Mihejevasta**. He ovat hänen rakkaansa - vahvat, inspiroivat, tukevat ja rohkaisevat ihmiset.

Lapsena Mārtiņš joutui onnettomuuteen, jonka seurauksena pojan näkö heikkeni. Hänen täytyi ryhtyä käyttämään silmälasia. Valitettavasti näön heikentyminen lisääntyi joka vuosi. Gulbenessa syntynyt poika muutti Riikaan noin 2-3 -vuotiaana. Mārtiņš sanoo: "Kasvoimme yhdessä veljeni kanssa kuin todelliset katupojat, urheilulliset, nopeat, kuritomat ja oli kunnia taistella. Mārtiņšin veli oli mukana eri urheilulajeissa. Tietysti lasien ja huonon näkökyvyn vuoksi Mārtiņš ei voinut pelata koripalloa tai harjoittaa muita urheilulajeja.

Sitten eräänä päivänä Mārtiņšin äiti vei hänet lasten virkistyskeskukseen, Daugmaleaan, valmentaja **Gints Feldmanisin** kanssa harjoittelemaan karatea. Gints Feldmanis on latvialainen Godžju-ryu-karatevalmentaja. Karate on eräänlainen taistelulaji, joka perustuu Kiinan ja Okinawan taistelulajien muihin perinteisiin eli tarkoittaa, että voima ja joustavuus ovat karatessa. Mārtiņš oli erittäin onnekas päästyään ymmärtäväiselle, lähestyttävälle ja erittäin lahjakkaalle kouluttajalle, joka oli tietoinen pojan ongelmista. Hän kehitti yksilöllisen karateopetusohjelman erityisesti Mārtiņšille. Karate oli loistava tapa hallita Mārtiņšin rohkeutta.

Sitten eräänä päivänä urheilulääkäreiden toimek-

Mārtiņš ja Romeo

siannon jälkeen Mārtiņš sai kiellon harjoittaa kaikkia urheilulajeja. Se oli kova isku, koska Mārtiņš halusi aina ja kaikkialla todistaa itsenäisyytensä ja pystyvänsä tekemään kaiken, kuten kaikki teini-ikäiset. Poika jätti harjoittelun tuskallisen turhautumisen ja väärinkäsityksen murtamana. Kuitenkin jonkin ajan kuluttua valmentaja Gints Feldmanis vieraili Mārtiņšin luona ja kutsui hänet takaisin harjoittelemaan. Feldmanis kehitti Mārtiņšille erityisen opintosuunnitelman ja aloitti yhteistyön, joka jatkui vuosia.

Noin 17-18 -vuotiaana Mārtiņšin näkökyky heikkeni niin paljon, että hänelle tuli tarve käyttää valkoista keppiä. Mārtiņš sai vaikeimman näkövammaryhmän potilasluokituksen. Kuvitellaanpa, kuinka vaikeaa hänen luonteisensa nuoren miehen on liikkua valkoisen kepin kanssa. Se oli kuitenkin hyväksyttävä, koska hän pystyi erottamaan vain pimeyden ja valon.

Romeo ilmaisee pysähtymällä kadunreunan. "Autoilijat, täältä tullaan!" Koira toimii itsenäisemmin, kun kouluttaja pysyy koulutettavien takana. Portaissa Romeo opastaa hienosti!

Lukiosta valmistuttuaan Märtiņš joutui miettimään, mitä tehdä myöhemmässä elämässä, miten toteuttaa itseänsä, eikä olla taakka muille. Valmentaja oli tietoinen, että muualla Euroopassa sokeat työskentelevät erittäin menestyksekkäästi hierojina. Märtiņš pääsikin Latvian yliopiston Riian lääketieteelliseen korkeakouluun ja sai sieltä valmistuttuaan hierojan pätevyyden. Se ei kuitenkaan riittänyt, vaan hän opiskeli lisäksi kylvettäjäksi ja SPA-asiantuntijaksi.

Mikään ei ole ollut helppoa Märtiņšin elämässä - hän on noussut ja kaatunut, epäillyt ja voittanut. Tällä hetkellä Märtiņšilla on oma toimisto Riian terveyskeskuksessa nr. 3. Hän on erinomainen hieroja, työskentelee kuumien kivien, suklaan ja muiden hyvinvointia edistävien toimenpiteiden kanssa. Hän toimii kylvettäjänä ja käy mielellään asiakkaiden luona. Märtiņš nauraa: "Minun ei tarvitse enää kysellä asiakkaan sairaushistoriaa. Tunnen heti, missä ongelma on ja osaan korjata sen." Nykyään modernin lääketieteen aikakaudella ihmiset käyttävät liikaa lääkkeitä, he eivät kuuntele kehoaan, eivätkä työskentele riittävästi kehonsa terveyden eteen" sanoo Märtiņš

Märtiņš on voittanut luokkansa karaten maailman-

mestaruuden 13 maan joukossa. Märtiņšilla on kolmannen asteen ruskea vyö, unelma, joka on toteutunut. Hän odottaa kovasti pääsevänsä kokeeseen saadakseen mustan vyön, toisen unelman, joka varmasti toteutuu.

Vuonna 2018 Märtiņš voitti "LATVIAN YLPEYS"-titelin aiheesta: "Vaikeuksien kautta voittoon"!

Vuonna 2013 Märtiņš liittyi opaskoirajonoon. Hän ei kuitenkaan ollut täysin varma, olisiko koira todella hänen tukensa ja tarvitsisiko hän sitä.

Ystävänsä Natalijan rohkaisemana vuosi sitten Märtiņš kirjoitti jälleen hakemuksen Palvelukoirayhdistys Teodorsille halusta ostaa opaskoira. Valmentajat **Zaiga Kļaviņa** ja **Juha Herttuainen** vierailivat Märtiņšin luona ja arvioivat olosuhteet, joissa opaskoiran tulisi elää. Zaiga ja Juha löysivät oikean koiran Märtiņšille, 2,5-vuotiaan Romeon, joka oli vahva ja halukas tekemään työtä. Romeo oli erittäin onnekas jo ennen koulutusta sijaisperheessä, koska se oppi siellä alusta alkaen **Dace**-hoitajan kanssa päivä päivältä opaskoiralle välttämättömiä perustaitoja.

Zaiga korostaa, että Romeo tarvitsi urheilullisen ja maskuliinisen omistajan. Aluksi opettelu ei ollut helppoa, mutta Märtiņšin tarkkuus, sitkeys, perfek-

Erasmus+ -nuorisotapaaminen Puolan Szymoszkowassa 2021. Vuoristohississä Natalja Mihejeva, Mārtiņš Vizulis ja Romeo, Vladlens Fijincevs ja Viktors Sergejevs.

Harjoitusleiri Kroatiassa vuonna 2021. Mārtiņš Vizulis ja valmentaja Gints Feldmanis. Oikealla Mārtiņš ja Romeo saunassa.

tionismi ja Romeon halu tehdä töitä antoivat hienoja tuloksia! Zaiga kuvailee Mārtiņšia erittäin lempeäksi ja rauhalliseksi, miellyttäväksi viestinnässä. Ilman Natalian fantastista tukea ja apua tämä yhteistyö ei olisi ollut mahdollista.

Kysyin Mārtiņšilta, tunteeko hän eroa jokapäiväisessä elämässään, koska hänellä on Romeo? Nauraen hän sanoi: "Tietysti! Minulla on nyt kuivat jalat ja terve otsa, koska aiemmin sattumalta jouduin lätäköihin, törmäsin otsallani pylväisiin, kompastuin skootteriin tai polkupyörään ja joskus törmäsin hitampaan eläkeläiseen." Nyt hän voi lähteä pitkille lenkeille yksin Romeon kanssa. Yhdessä he odottavat talvea ja lunta, jotta pääsisivät hiihtämään. Mārtiņš korostaa olevansa yhdessä Romeon kanssa todellinen joukkue, jota ilman hänen äitinsä, veljensä ja Nataljan tukea ei mitenkään olisi ollut mahdollista muodostua. Hän kuiskaa hiljaa minulle: "Minulla on edelleen unelma istua Romeon kanssa SUP-laudalla!" Olen varma, että he tekevät sen varmasti! Mārtiņšilla on riittävästi itsepäisyyttä, päättävyyttä ja sisäistä häpeää saavuttaakseen päämääränsä!

"LATVIAN YLPEYS"-tapahtuma joulukuussa 2018. Mārtiņš oli yksi "LATVIAN YLPEYS"-tittelin saajista. Alakuvassa vastaanotto presidentinlinnassa: vasemmalta Mārtiņš'in veli Artūrs Gansausks, äiti Laimdota Vizule, presidentin rouva Ina Vējone, presidentti Raimonds Vējonis, Mārtiņš Vizulis ja hänen tyttöystävänsä Natalja Mihejeva.

TULLAAN TUTUIKSI

– ANNELI SALO JA KOSKETTELUKIRJAT

*Teksti: Katariina Anhava
Kuvat: Anneli Salo*

Anneli Salo oli oppimateriaalisuunnittelija näkövammaisten Celia-kirjastossa, kunnes jäi eläkkeelle vuonna 2011. Harrastuksenaan hän on tehnyt koskettelukirjoja näkövammaisille lapsille ja hänet on kutsuttu pitämään koskettelukirjatyöpajoja aina Vietnamin Hanoita myöten.

Alku aina hankalaa

Anneli oli osa-aikatyössä Näkövammaisten kirjastossa ja opiskeli matematiikkaa yliopistossa. Kun näkövammaiset lapset alkoivat integroitua tavallisiin kouluihin 70-luvun alussa, piti heillä olla samat koulukirjat kuin muullakin luokalla, tietenkin pistekirjoituksella ja tarvittaessa kohokuvain varustettuina. Annelin homma oli tehdä matematiikan kirjoihin tarvittavat muutokset. Työ aiheutti päänvaivaa, koska kirjoissa lapsia käskettiin värittämään, ympyröimään ja yhdistämään viivoilla. Näkövammaisille piti kehittää heille sopivia tehtäviä. Opettajien mukaan kohokuvat olivat sokeille lapsille liian vaikeasti ymmärret-

täviä. Ei ihme, koska he eivät olleet aiemmin saaneet käsiinsä koskettelukuvia. Jos näkevä lapsi näki kuvia ja kirjoitusta ensi kertaa vasta kouluun mennessään, niin kyllä hänelläkin menisi hämmästyksen sormi kummastuksen suuhun. Kyky tulkita kuvia ei ole myötäsentyistä, se täytyy oppia.

Apua yllättävältä taholta

Anneli oli alkanut tehdä kirjastossa lasten tietokirjoihin muovisia kohokuvia, mutta touhu oli vielä lapsenkengissä. 80-luvun puolivälissä kirjasto sai lahjoituksena Wetterhoffin kotiteollisuusopistolta kankaisia koskettelukirjoja. Annelille ei ole selvinnyt vielä tänäkään päivänä, mistä Wetterhoffilla oli keksitty, että sokeat lapset voisivat tarvita tällaisia, kun niitä ei juuri missään maailmalla tunnettu. Uudessa-Seelannissa ja Japanissa oli taidettu tehdä jokunen koskettelukirja ennen näitä.

Siitä alkoi varsinainen koskettelukirjabuumi. Ymmärrettiin, että kosketeltavat kuvat auttavat näkövammaisia lapsia hahmottamaan ympäröivää maailmaa. Annelille se merkitsi, että lapsilla on paremmat edellytykset ymmärtää koulukirjojen kohokuvitusta, jos he ovat jo pienestä pitäen saaneet oppia, mitä kuvat ovat. Itse asiassa kirjat ovat sokeille lapsille vielä tärkeämpiä kuin näkeville, koska heillä on niin paljon vähemmän virikkeitä ja merkityksellistä ajanvietettä.

Koskettelukirjojen kehityskaari

Vauvoille annetaan ensimmäiseksi kosketteluesineeksi ns. aktivointipeitto, johon on ommeltu erilaisia pintoja ja pieniä esineitä, kuten nauhoja ja nappeja, mielellään myös jotain mistä lähtee ääni – vaikkapa helistin. Peiton idea on innostaa lasta tutkimaan ympäristöään ja tarttumaan esineisiin. Vauvan toimenkuvan tuntien peiton on tietenkin oltava pesunkestävä.

Vauvakirjoissa on eri tuntuja materiaaleja ja esineitä, mutta ei vielä varsinaista tarinaa. Myös näkevät pikkulapset pitävät koskettelukirjoista, koska he eivät ymmärrä näkemäänsä. He maistavat ja katsovat uudestaan. Vähän isompina sormella koskeminen korvaa maistamisen.

Koskettelukirjojen kuvat muuttuvat ikäkausittain. Vauvaiän jälkeen tulevat kolmiulotteiset kangaskirjat, joissa on ehkä vasta esineen nimi tai muutama helppo lause. Sitten kuvat muuttuvat hieman litteämmiksi, mutta ovat edelleen kolmiulotteisia ja tarinan määrä lisääntyy. Teksti on kirjassa sekä muste- että pistekirjoituksena, jolloin näkevä aikuinen voi helposti lukea kirjaa lapselle, joka saa kuitenkin jo tuntumaa pistekirjoitukseen. Sen jälkeen tarina alkaa olla pääosassa ja kuvitus muuttuu varsin litteiksi pahvikuviksi pahvitaustalla, jonka jälkeen lasten pitäisi olla valmiita koulukirjojen muovikuviin

ja myöhemmin kuohupaperiin, jolla esitetään esim. geometrisiä kuvioita. E-kirjojen luku pistenäytöltä tulee viimeiseksi.

Sanomatta lienee selvää, ettei kirja vielä yksikseen opeta lasta sen käyttäjäksi. Täytyy olla joku, jonka kanssa kirjaan tutustutaan. "Lukeminen" on mukavaa yhdessäoloa, lapsi oppii uusia sanoja ja asioita, kirja stimuloi ajatuksia, mielikuvitusta ja keskustelua. Lasta on hyvä kannustaa molempien käsien käyttöön, mikä on tärkeää hyvän pistelukutaidon saavuttamiseksi. Celian nuorimmat asiakkaat ovat kaksivuotiaita. He voivat lainata koskettelukirjoja jo ennen kuin osaavat puhua. Jotkut "lukijat" ovat monivammaisia eivätkä koskaan opi puhumaan tai lähde koulutielle, mutta tuntuvat silti iloitsevan kirjoista ja lukuhetkistä vielä vanhempinakin. Celiasta voi lainata lapsen ikäkauteen sopivia kirjoja. Valitettavasti kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa. Annelin jäädessä eläkkeelle oli koskettelukirjoja yhtä monta kuin lainaajia, viitisen sataa. Lainausaika oli kaksi kuukautta. Anneli haki omille lapsilleen viikoittain näkevien kirjastosta kymmenkunta kirjaa, eli parantamisen varaa on aika lailla.

Työpajoja ja kansainvälistä toimintaa

Anneli ei muista, mihin julkaisuun hän lähetti englanniksi kirjoittamansa artikkelin koskettelukirjoista, joiden suuri puolestapuhuja hänestä oli tullut. Suomessa hän oli käynyt muutamassa käsityöopistossa pitämässä työpajaa ja puhumassa Näkövammaisten keskusliiton järjestämällä sopeutusvalmennuskursseilla. Hollantilainen Force Foundation -niminen säätiö tukee näkövammaisten kirjastoja, kirjapainoja ja kouluja kehityksimaissa. Säätiö järjesti Venäjän Volgogradissa työpajan näkövammaiskirjastojen välle ja kutsui Annelin sinne opettamaan koskettelukirjojen tekoa vuonna 2001. Seuraavana vuonna Dublinin Näkövammaisten koulu kutsui hänet viikoksi pitämään työpajaa ja vuonna 2004 säätiö lennätti Annelin Hanoiin. Päivän työpajassa ei ehdi saada hir-

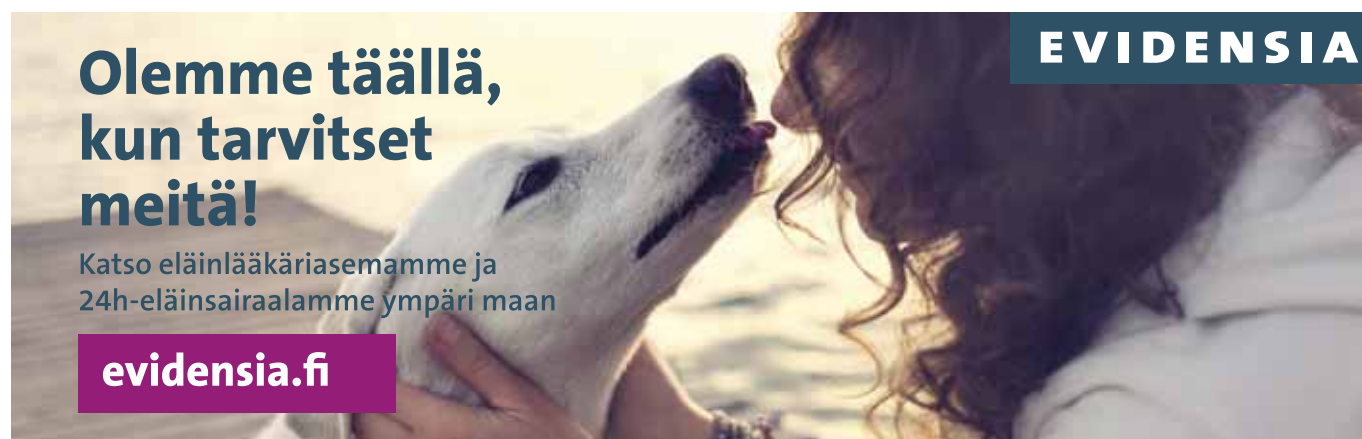
veästi aikaan ja pystytään tekemään vain pahvikirjoja. Aika ei vaan riitä ompelemiseen, vaikka materiaalit olisivat jo mahdollisimman pitkälle työstettyjä. Dublinin viikon kestäneessä tapahtumassa oli runsaasti tykötärpeitä ja ompelukoneita ja siellä saatiinkin aikaan useita valmiita kangaskirjoja. Kurssilla oli mukana jopa miehiä!

Nykyään koskettelukirjat ovat iso juttu maailmalla. Jo kahdesti Anneli on käynyt Tactile Graphics -konferenssissa Birminghamissa. Kööpenhaminassa hän on pitänyt esitelmän koskettelukirjoista.

Mistä niitä kirjoja tulee?

Muutama käsityökoulu Suomessa on tosiaan tehnyt koskettelukirjoja ja lahjoittanut ne Celialle. Kirjaston henkilökunnasta jotkut tekevät kirjoja. Anneli yritti töissä ollessaan pyhittää parisen tuntia viikossa koskettelukirjojen tekemiselle, muuten hän askarteli niitä kotona. Hän laski tehneensä vuosien varrella noin kolmisensataa kirjaa, joista osa on lahjoitettu ulkomaille. Muutoin kirjoja ovat tehneet vapaaehtoiset. Kangaskirjassa on 6-8 sivua. Sen tekemiseen menee noin viikko, joten kirjojen teettäminen rahalla tulisi kirjastolle aivan liian kalliiksi. Joskus materiaalikulut on korvattu. Pari kertaa Anneli on saanut Suomen Kulttuurirahaston stipendin kirjojen tekemiseen. Englannissa koskettelukirjoja on teetetty naisvankiloissa ja käsityökerhot ovat järjestäneet koskettelukirjakilpailuja. Suomessa on järjestetty koskettelukirjanäyttelyitä ihan tavallisissa kirjastoissa, jotta tavoitettaisiin enemmän potentiaalisia tekijöitä.

Jos askartelija sinussa nostaa päätään, löytyy Celian nettisivuilta ihan päteviä kirjanteko-ohjeita. Ainakin aikaisemmin Celian kirjastossa oli työntekijöitä, jotka mielellään neuvoivat, jos joku kysyi vinkkejä kirjojen tekoon. Mikäli kiinnostusta löytyy, niin varmasti työpajakin saadaan pystyyn. Onhan meillä profeetta omalla maallamme.

**Olemme täällä,
kun tarvitset
meitä!**

Katso eläinlääkäriasemamme ja
24h-eläinsairaalamme ympäri maan

evidensia.fi

EVIDENSIA

Kiipu!a

#ROHKEASTIERILAINEN www.kiipula.fi

DANET®

Keittiöt ja kaapistot

SHK-Huolto Oy
Kankiraudantie 2, 00700 Helsinki | www.danet.fi

Fiskarsin Eläinlääkäri Fiskars Veterinär

Erityisosaamisena lemmikkien hammashoidot, mm. juurihoidot
Pienläinsairauksien erikoiseläinlääkäri Annukka Söderblom
www.fiskarsvet.fi Peltorivi 9, Fiskars
040 822 9994 ma-pe klo 9-17

MTA

MAASEUDUN TYÖNANTAJALIITTO MTA RY

Annankatu 31- 33 C 48,00100 Helsinki
Puhelin (09) 725 04 500
www.tyonantajat.fi

Kauppakatu 26 C, 3.krs
80100 Joensuu
Puh. 050 340 6120
www.salomaa-saatio.fi

Salomaa-Säätiö tukee
huippu-urheilua Pohjois-Karjalassa

LVI-ALAN AMMATTILAINEN

VESIJOHTOLIIKE J. LAITINEN OY

puh. 010 832 7700 www.vesijohtoliikelaitinen.com

LINDFORS & CO

Aleksanterinkatu 17, Helsinki | puh. 020 762 2510
www.lindforsco.com

A-KONSULTIT | arkkitehtitoimisto

Ratakatu 19, 00120 Helsinki
Puh. 09 684 4510 | www.a-konsultit.fi

Purkusepät

Lohjansaarentie 230, 08800 Lohja
puh. 044 0666 999

Vetman

www.vetman.fi

Maorlantie 1
24800 Halikko
Asiakaspalvelu:
Puh. 02 722 1222
MA-PE klo 8:00 - 17:00
LA-SU suljettu

AUTOTALO HARTIKAINEN

TEITÄ VARTEN

HARTIKAINEN.COM

Mäntsälän LEMMIKKILEHTO

Tuhkauspalvelut pieneläimille ja hevosille
Hautauspalvelut, urnat ja muistolaatat

Soita 0400 496 819, päivystys 24h/7

email: intergate@kolumbus.fi www.lemmikkilehto.fi

Keski-Savon Eläinklinikka

Petäikönkatu 4 - 6, 78200 Varkaus
Puh. 010 321 2880 | www.keskisavonelainklinikka.fi

KIRKKO HELSINGISSÄ

www.helsinginseurakunnat.fi

Equidea

Paippisten eläinlääkäri
Hommanäsintie 109, 04170 Paippinen
puh. 045 136 9887 | equidea.fi

REKA

K A A P E L I

www.reka.fi

PAPPIA KYYYDISSÄ

- ELI MUISTIINMERKINTÖJÄ OPASNEITI IPUN TYÖPÄIVÄKIRJASTA

*Teksti: Opaskoira Ippu
Kuva: Mikko Ojasen albumi*

Heipä hei, hyvät ihmislukijat Olen opas Ippu, ikisinkku, melkein kolme ja puolivuotias koiranainen. Olen Opastanut Ukkoa, sitä rovestia siis, jo pitkälti toista vuotta.

Minulle on annettu monia lempinimiä. Formula, Kympin tyttö, Vauhti-Vilma ja Santra-Serafiina, vain muutamia mainitakseni.

Nuhjaan mielelläni Ukon kainalossa, nuolen sitä korvasta ja leuasta, olemme toistemme onnellisia lenkkikavereita ja hitsautuneet hyvin yhteen. Olen itsenäinen, lujatahtoinen ja kaikesta kiinnostunut. Mutta jostain syystä teen niin kuin se isäntä käskee aina, kun sillä on jotakin sanottavaa. Johtuukohan se siitä, että olen niin työorientoitunut?

Kun Peesari-Anne (**Anne Karhu**) tulee meille jotakin sovittua lenkkiä tai harjoitusta varten, en pysy nahoissani. Jokin kenkä pitää ottaa kannettavaksi ja taisin epähuomiossa järsiä reiän johonkin Rouvan, sen Ukon vaimon, villasukkaan.

Tähän perheeseen kuuluu Ukon ja Rouvan lisäksi opiskelijapoika ja viikoittaisina vieraina niiden kaksi tytärtä lapsineen. Mielelläni leikkisin samoilla leluilla lasten kanssa, mutta jos he sattuvat tulemaan meille minun päivällisaikaani, saan murkinani ja sen puruluun. Saavat sitten – vähän aikaa – lapset leikkiä keskenään, Yrittävät sillä lailla huijata minua.

Ihmiset puhuvat jostakin koronasta. Monessakaan ”kyläpaikassa”, kuten Ukko sanoo, emme ole voineet käydä.

Ikisinkku Ippu kurkkii kodin parvekkeelta

Keskustassa on käyty seurakuntamme toimitiloissa ja kuntolenkillä. Mutta kun jokin päivä sitten Ukko halusikin mennä kirkkoon, pistin ison vaihteen päälle ja niin sitä mentiin Huokausten sillan yli kohti punatiillistä Lappeenrannan kaupungin kirkkoa.

Näin tehtiin viime sunnuntainakin ja vähän ihmettelin, kun ihmiset kovin mielellään menevät sinne

Rovasti Mikko Ojanen, Lappeenrannan seurakunnan kappalainen

rukoilemaan ja muuta sellaista, mutta minusta nähdessä kuitenkin kovin laiskasti he kulkivat. Minulla ainakin oli vallan mahdollisimman kova kiire sinne kirkkoon – pitkästä aikaa. Paikkani on sakastissa, mutta hiivin vaivihkaa viereisen toimituskappelin kolkattiamatolle. Siinä on mukava köllötellä, kun tietää Ukon varmasti tulevan takaisin.

Siunauskappeleissa lepäilen pöydän alla. Kerran kun suntio jätti oven auki, ilmestyin minäkin ukon rinnalle ulos, arkun taakse, hautajaissaaton mukaan. Yleensä sentään vartioin isännän salkkua siunauskappelin sakastissa omalla paikallani, sillä eihän sitä koskaan tiedä.

Sen Peesari-Annen kanssa olemme kulkeneet vaikeissakin maastoissa, se on kivaa; siinä hommassa pitää oikein kunnolla keskittyä.

Ukolla on omasta mielestään hyvin kehittynyt pallea, mutta minusta se on jotakin, mitä ihmiset nimitävät rasvaksi ja ainakin itseltäni se sulaa pois, kun pistetään kunnolla tassua toisen eteen.

Perheessä minulla on muitakin tehtäviä. Toimin aamuisin herätyskellona ja tarvittaessa ovikellonakin. Minulla on myös, vaikka itse sanonkin, kaunis ja kantava ääni ja Ukko on nimittänyt minua suorastaan Wagner-laulajattareksi. Mitä sekin sitten mahdollisesti tarkoittaa?

Jotkut epäilevät opaskoiran kärsivän ja rasittuvan

Mikko Ojanen ja Mikon järjestyksessä kolmas opaskoira Sissi sekä Sissin kouluttaja Tom Jaatinen. Kuva: Juha Herttuainen

työssään. Olen toki saanut ”erikoisjoukkojen” koulutuksen Kuopion opaskoirakoululla, se oli varsin haasteellinen ajanjakso elämässäni.

Mutta koska olen toimen nainen, kyllästyisin sohva-perunana olemiseen. Luultavasti keksisin siinä tapauksessa itse mukavaa tekemistä. Nyt sen sijaan tunne jo Lappeenrannan keskustan oikein hyvin ja osaisin neuvoa muita, eksyksiin joutuneita.

Ipun päiväkirjamerkinnot – Iputta salaa kylläkin - kirjasi isäntä Mikko Ojanen

Peesarit Anne ja Mikko Karhu ovat ansiokkaasti toimineet Mikko Ojasen vapaaehtoisena avustajana vuodesta 2002 alkaen. Opaskoirakoiden avustajia koirakoiden reittineuvonnassa ja täydennyskoulutuksessa kutsutaan Suomessa peesareiksi eli perässäkävelijöiksi ja Baltiassa styrmanneiksi eli perämiehiksi. Virossa heitä kutsutaan myös tsujuntajiksi. Peesareilla on Opaskoirayhdistys ry:n alaisuudessa toimiva Peesarit-kerho, joka järjestää mm. patikoita ja viikonloppukursseja opaskoirakoille.

ELÄMÄNTARINOITA – JORMA KUROMEN

Teksti: Juha Herttuainen

Kuvat: Jorma Kurosen albumi ja
Juha Herttuainen

Tohmajärvellä, Tikkan Perivaarassa, syntyi vuonna 1945 **Jorma Kuronen**. Jorman kertoman mukaan syntymäkoti koostui 80 hehtaarin pientilasta, jossa oli viljeltyä peltoa 15 hehtaaria ja navetassa 8-10 lehmää. Perheeseen syntyi Jorman lisäksi kolme tyttöä, joista kaksi asuu Tohmajärvellä ja yksi Hangossa. Yksi siskoista asettui syntymäkotiin, jossa hän edelleen asuu.

Jormaa kiinnosti pienviljelyn sijaan opiskelu. Isän kanssa hän teki maa- ja metsätaloustöitä. Tukki-savotassa isä nosti tukin tyvipään hevosvetoisen pariin pankolle kuin tyhjää vaan ja Jorman tehtävä oli nostaa latva. Latva ei välttämättä aina hievahtanutkaan, jolloin isä äreänä näytti mallia.

Jorma halusi mennä oppikouluun ja hän pääsikin opettajan suosituksesta keskikouluun vuoden "alikäisenä", kuten myöhemmin myös muualle opiskelemaan. Kotiympäristössä pelättiin susia ja karhuja. Eräs Jorman tehtävä oli saattaa petoja pelkäävät siskot kouluun.

Keskikoulu sijaitsi kirkolla ja kouluviikot Jorman oli asuttava kortteerissa, koska ei ollut mahdollista kulkea kouluun kotoa käsin. Aina kortteeripaikkaan saa-

uttaessa Jorma kiirehti sänkyynsä peiton alle itkemään. Ikävä kotiin oli kova.

Keskikoulun käytyään Jorma siirtyi Joensuun lukioon, josta kirjoitti 17-vuotiaana ylioppilaaksi vuonna 1963. Ylioppilaskirjoitukset sujuivat laudatur-tasoisesti, kuten muutkin aiemmat koulukäynnit.

Siihen aikaan ylioppilaiden tavoite oli opiskella lääkäriksi tai papiksi. Jorma kävi Helsingissä tutustumassa mahdollisuuksiin opiskella lääkäriksi, mutta tuli siihen tulokseen, että: "Ei ikinä!" Hän ei tykännyt Helsingin hulinasta.

"Kysyin kansakoulutarkastajalta, olisiko mahdollista päästä opettajaksi johonkin pieneen syrjäkylän kouluun. Se järjestyikin Enon *Silkun* koulusta. Koululla ei vielä siihen aikaan ollut edes sähköjä eikä puhelinta. Tykkäsin kuitenkin siellä olostani. Joskus näin painajaisia, kun olin nähnyt koulun kaivosta vettä noutaneen miehen saaman epilepsia-kohtauksen", kertoi Jorma. "Silkun työrupeaman jälkeen siirryin opiskelemaan *Jyväskylän kasvatustieteiden korkeakouluun*, josta valmistuin kahden vuoden kuluttua kansakoulun opettajaksi."

Opiskelua seurasi armeija, jossa Jormalla oli sopeutumisvaikeuksia, koska hän ei tuntenut saaneensa asiallista kohtelua. Alle kaksikymppiset nousukkaat kommentelivat yli kaksikymppistä so-

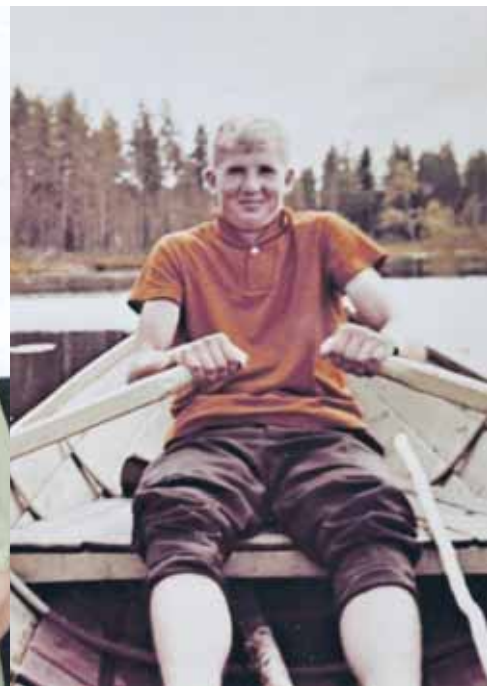
Jorma ja Martta: Jorman, kuten hänen perheensäkin elämän teema on sosiaalisuus. Kuvassa onnellinen mies ja hänen erinomainen opaskoiransa Martta. Kuva: Juha Herttuainen

turia. Seurasi aliupseerikoulu, jossa Jormalla todettiin näkövamma ja upseerin ura loppui siihen. Jorma palasi takaisin komppaniaan ja hänet vapautettiin ulkopalvelusta. Jorma pääsi kuitenkin jatkaamaan varusmiespalvelua toimistoaliupseerina.

Sen jälkeen Jorma toimi opettajana puolitoista vuotta Ilomant-

Jorma ja hänen vaimonsa Elina

Jorma soutamassa

*Jorma ja Peni
Alla Jorma maratonilla*

*Jorma avannossa
Alla Jorma tynnyrillä ja Jorma koulutoimenjohtajana*

sisä Patrikan koululla. ”Näköä oli sen verran, että saatoin vielä ajella Morriksellani pitkin kyllä”, muisteli Jorma.

Jorma jatkoi kertomustaan: ”Joroisiin tulini opettajaksi *Lapinmäen koululle* vuonna 1968. Kunnassa oli silloin yhteensä 12 koulua, kun nyt on vain kaksi. Siellä oloaikana kuvioihin tuli tuleva vaimoni **Elina**. Olin Lapinmäessä opettajana kaksi vuotta. Elina ja minut vihittiin avioliittoon vuonna 1969.”

”Sitten tein opettajan työtä kansalaiskoulussa kolme vuotta. Siitä ajasta minulla on myös hyvät muistot. Näkö huononi koko ajan. Oppilaani autoivat minua omaaloitteisesti joissakin näköä vaativissa käytännön asioissa. Mistään näköongelmasta ei kuitenkaan puhuttu, vaikka kaikki sen varmasti tiesivät. Edelleenkin sen aikaiset oppilaani tervehtivät minua tullessaan kadulla vastaan”, kertoi Jorma.

”Seurasi vaihe, jolloin alettiin toteuttaa peruskoulu-uudistusta. Yli 6000 asukkaan kuntiin tuli perustaa koulutoimenjohtajan virka. Pienen lisäkoulutuksen jälkeen hain virkaa ja sain sen vuonna 1973. Pääsin valmistelemaan koulu-uudistusta. Siltäkin ajalta minulla on paljon hyviä kavereita. Tavoitteeni oli, että kaikilla kylillä pitää olla oma koulu, mikäli kouluihin olisi tarjolla riittävästi oppilaita”, muisteli Jorma.

Oman perheen alkutaipaleesta Jorma kertoo seuraavaa: ”Elina-vaimoni toimi johtajana Joroisten lastenkodissa. Virkaan kuului, että hänen piti asua lastenkodin asunnossa. Niinpä lapsinemme siellä asuimme. Se oli myös hyödyllistä aikaa. Kaikki olivat tasa-arvoisia keskenään, niin henkilökunta, kuten myös muut asukkaat. Sosiaalisuus oli sen ja on se nykyajankin supermyönteinen luonteenpiirre, joka on periytynyt myös pojillemme **Jannelle, Jussille, Pekalle ja Jaakolle.**”

Jorma on ollut aktiivinen myös urheilu- ja liikuntatoiminnassa. Hän oli vuonna 1971 perustamassa *UFOT*-nimistä keilailuseuraa,

jonka puheenjohtajana hän toimi 30 vuotta. Oli myös 70-luvulla perustettu *Joroisten sporttiklubi*, jonka korviin oli kantautunut tietoja Havaijin teräsmiestapahtumasta. Jorma klubin puheenjohtajana kavereineen tuumasi, että pystytäänhän mekin järjestämään vastaava tapahtuma. Siitä sai alkunsa *Joroisten teräsmieskisa*. Vuonna 1983 se järjestettiin ensimmäisen kerran ja sen jälkeen kisaperinne on jatkunut vuosittain taukoamatta.

Jorma ei juuri urheilusaavutuksillaan rehentele. Pikkulinnut ovat kuitenkin visertäneet, että hän on kaiken muun liikunnan ohessa juossut täyden maratonin kuusi ja puolikasmaratonin yhdeksän kertaa. Tukholman maratoniin hän on osallistunut neljästi.

Myös politiikka on ollut osa Jorman elämää. Ystävineen hän päätti perustaa vuonna 1988 *Joroisten sitoutumattomat*-nimisen yhdistyksen, joka osallistuisi kuntavaaleihin. Aluksi saatiin valtuustoon vain yksi edustaja omasta joukosta, mutta myöhemmissä vaaleissa yhdistys saikin jo 4-5 valtuutettua. Jormaa kavereineen oli alkanut harmittaa, kun KEPU kikkaili politiikkaa hyvänä ja yhdistys parikymmentä vuotta toimittuaan sai vaaleissa rökälevoiton eli 10 edustajaa. Joroisten sitoutumattomat on puheenjohtajansa Jorman johdolla tehnyt hyvää yhteistyötä politiikassa myös Varhaisen kaupungin kanssa.

Mikkelin lääninhallitus järjesti Jorman koulutoimenjohtajakaudella kaikille 25 johtajalle vuosittain kaksi koulutustilaisuutta. Johtajien joukossa oli myös allekirjoittaneen kotikunnan, Kerimäen, koulutoimenjohtaja **Yrjö Kuparinen**.

Jorman näkökyky heikkeni koko ajan. Itsenäisessä liikkumisessa hän päätti turvautua opaskoiran apuun jo ennen näön lopullista sammumista. Hänen nykyinen opaskoiransa on labradorinnou-

taja Martta. Sitä ennen oppaina ovat toimineet itse hankittu labradorinnoutaja Peni ja labradorinnoutaja Fiona. Peni-koiran Jorma osti vuonna 1993 ja se toimi kotiympäristössä hyvin ”itsekoulutettuna” oppaana yli 13-vuotiaaksi.

Jorma on ollut mukana myös Opaskoirayhdistyksen toiminnassa. Kahdeksan vuotta hän oli opaskoirayhteyshenkilönä, jona aikana hän omassa maakunnassaan järjesti lukuisia opaskoiraväen viikonloppukursseja ja patikoita. Hän istui viisi vuotta myös Opaskoirayhdistyksen hallituksessa. Hallituskaudellaan Jorma teki erinomaista työtä yhdistyksen taloudenhoidon hyväksi.

Jorma edelleen alleviivaa kaikessa toiminnassa sanaa: *sosiaalisuus*. Hän itse on erittäin sosiaalinen ja hänen perheensä kaikki jäsenet ovat perineet tai oppineet sosiaalisuutta esimerkiksi asumisaikanaan lastenkodissa. ”Kotini oli aina auki kaikille. Esimerkiksi urheilujoukkueet tulivat etuovesta sisään ja jatkoivat takaovesta urheilukentälle”, kertoi Jorma hymyssä suin.

Jorma on kokenut elämässään kaksi suurta menetystä. Pekka-poika menehtyi syöpään yksitoista vuotta sitten ja vaimo Elina myöskin syöpään kaksi vuotta sitten. Elämä on muuttunut yksinäiseksi, mutta onneksi vanhat ystävät ovat edelleen tavattavissa ja heidän kanssaan voi harrastaa liikuntaa ja muuta hyödyllistä toimintaa. Lapset ja yhdeksän lastenlasta tulevat usein vaarin kotiin ja kesämökille viettämään aikaa.

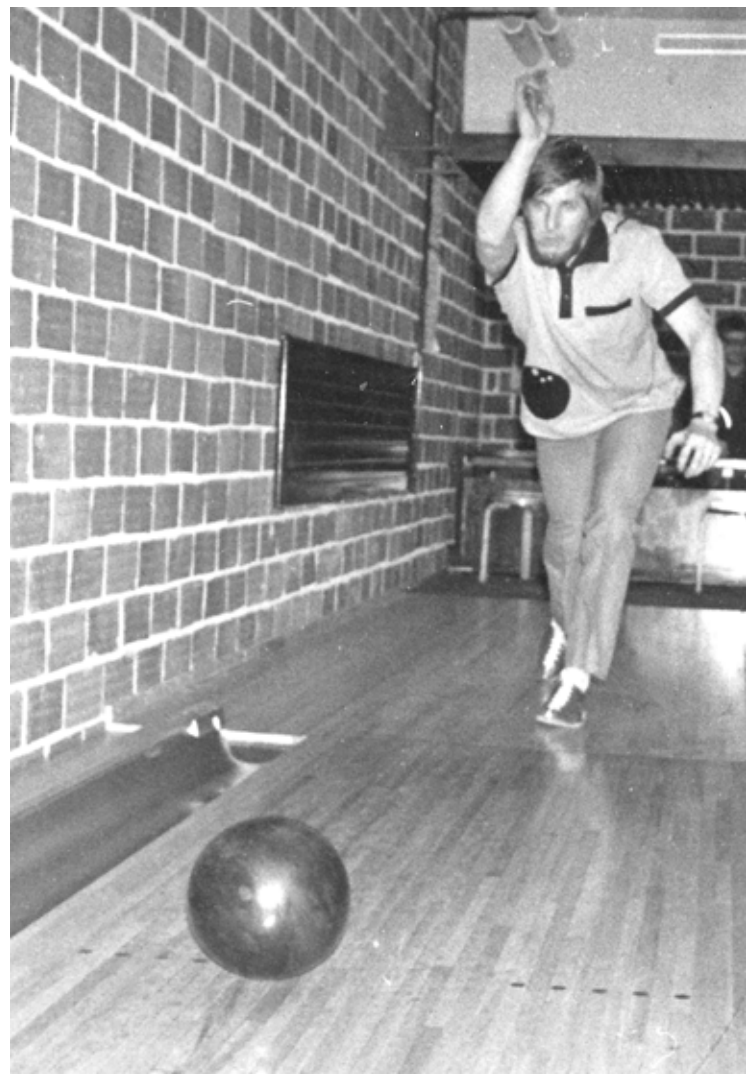
Jorma vihkimässä lukiota

Lapinmäen koululuokat, alla Jorma ja keilapallo.

Jorma ja muut "ufot", alla jälleen maratonilla.

Varainhankintajuoksulla

Sporttiklubi lähdössä lenkille

Jorma ja lastenlapsia

Jorman ja Elinan hääkuva

Jussi-pojan lakkiaiset

Moukarinkuja 4 A3
(Sahankulman liikekeskus)
04300 Tuusula
puh. 0400 236 254

www.askel.pro

POHJOLANKATU 4-6
96100 ROVANIEMI

puh. 040 127 2423
info@jalki.net
www.jalki.net

teampac
HEALTHCARE | COSMETICS | HYGIENE

www.teampac.fi

WWW.VAALIJALA.FI

Elektrokem

www.elektrokem.fi

Wuf.fi Finland Oy
Kuokkamaantie 2, 33800 Tampere
Puh. 020 759 8435

LUOMANPERÄ
Welding

Kankaantie 563
62150 Rintakangas
Puh. 0500 662 903
www.luomanperawelding.fi

Perussuomalaiset
Naiset ry
perusnaiset.perussuoma-
laiset.fi

Tilitoimisto Sorvoja Ky

Viirretie 100
68240 ALA-VIIRRE
Puh. 06 876544

JSP Steel Oy

Ahjokaari 6
34800 Virrat
www.jsp-steel.fi

Joensuun Isännöinti
ja Kirjanpito Ky

puh. 013 221 784
Siltakatu 14 B 25b
80100 Joensuu

YPÄJÄN APTEEKKI

Kurjenmäentie 2, Ypäjä
Puh. 02 767 3150
www.ypajanapteekki.fi

Kaskimäenkatu 1, 33900 TAMPERE
puh. 03 357 9300
www.taitokaari.fi

Autoservice Lohja

Tarrantie 3
08500 Lohja
puh. 010 319 6381
www.autoservicelohja.com

Suuri kiitos lehden ilmoittajille!

Puh. 050-5249935
Aukioloajat:
Ma-To 11.00-22.00
Pe-La 11.00-24.00
Su 12.00-22.00

www.tuuringrilli.fi

Haltia Kiinteistöt Oy

Vanha Kaarelantie 5
01610 Vantaa
puh. 0500 404 520

NUOREN OPASKOIRAN ALKUTAIPALEELTA

*Teksti: Länsikallion Onni, kirjannut Marianne Tenhami
Kuvat: Ali Kinnunen*

Tätä kirjoittaessani olen opastanut emäntääni Mariannea pian vuoden ja neljä kuukautta. Kaikenlaista on sattunut ja tapahtunut. On tuo Marianne meinannut minusta luopuakin, mutta minä tyttö olen aina tullut takaisin. Minä kun en halua jättää rakasta emäntääni.

Emäntäni kirjoittaessa minusta ja yhteistyöstämme edelliseen Opaskoiran Jouluun yhtenä ongelmanamme olivat lasten, lintujen ja koirien ohittaminen. Emäntäni on kovin surullinen, kun suurin osa suomalaisista ei puhu, vaan vain jököttää hipi hiljaa paikallaan joko yksin, lapsineen tai koirineen. Jos he puhuisivat ja kävelisivät ohitsemme emäntäni puolelta, hän tietäisi tarkalleen missä he ovat ja osaisi toimia sen mukaan. Onneksi on kuitenkin fiksujakin ihmisiä, jotka kertovat että minulla on tässä koira ja ohittavat meidät emäntäni puolelta kuten pitääkin. Kovin ylpeänä itsestäni kerron, että olen oppinut, ettei minun puolella räkyttävistä koirista ja niiden hipi hiljaa seisovista omistajista kannata välittää, vaan suurimmaksi osaksi ohitan nämä metelöijät jo aika mallikkaasti.

Rintaa röyhistellen myös totean, että lapset ohitan jo melko hyvin varsinkin silloin, kun ne eivät juokse, naura tai huuda iloisesti. Tänään Lidlissä minulla oli vaikea paikka. Siellä oli irtokarkkeja tarjouksessa ja tietysti herkkusuu-emäntäni halusi niitä, mutta samalla hän halusi treenata napsimattomuuttani. Yhden irtokarkin nappasin suuhuni, mutta harmillisen tarkka emäntäni nappasi sen minulta pois ja torui. Kehui kuitenkin vuolaasti, kun en enää ottanut yhtään irtokarkkia. Samaan paikkaan tuli kaksi meluisaa, juoksevaa lasta, jotka ihastelivat kimeästi ja

Marianna ja Onni kotiovella.

vuolaasti karkkien paljoutta. Vilkaisin heitä ja meinasin jo innostua, mutta emäntäni sai minut harmillisesti ruotuun.

- Tosi iso muutos tossa koirassa on tapahtunut vuodessa, kiitteli Lidlin myyjä minua ja oikeassa hän on, kun ajattelee niitä kaikkia tomaatteja, tulppaneja ja

irtokarkkikauhoja, jotka suuhuni alussa joutuivat. En minä tahallani napsi, mutta kun minusta on niin kivaa noutaa emännälle asioita ja kun ne tavarat satuvat olemaan ihan kuononi ulottuvilla. Kerran apteekissa nappasin hyllystä ihan oma-aloitteisesti minulle tarkoitetun B-vitamiinipurkin, mutta emäntäni ei pitänyt siitä yhtään. Miksiköhän? Minullehan ne B-vitamiinit oli tarkoitettu.

Eihän sitä kaikkea voi kerralla oppia

Napsimisen hillitsemiseksi löytyi avuksi kuonopanta. Itse asiassa kuonopanta oli tarkoitettu ensisijaisesti ihan toisen ongelman kitkemiseksi: minusta kun oli viime talvena niin kivaa lähteä valjaissa ja ilman valjaita pulkalla laskevien lasten perään. Illoisesti, häntä heiluen kirmasin heidän luokseen, mutta siitpä jotkut suvaitsemattomat vanhemmat eivät yhtään pitäneet, vaan minusta valitettiin omalle koululleni, missä olen opiskellut opaskoiraksi. Kerran kun nappasin suuhuni pulkasta lampaan taljan ja toisen kerran repun. Tuppisuiseen tapaan lasten vanhemmat eivät tietenkään sanoneet emännälleni mitään, vaan valittivat koululleni. Onneksi lasten vanhempien joukossa oli kuitenkin ymmärtäväisiä, kivoja vanhempia.

- Ei sillä varmaan ole ollut ennen kokemusta pulkista, sanoi yksi ymmärtäväinen äiti. Hän oli oikeassa: talvena, jona minua koulutettiin opaskoiraksi, ei satanut juuri yhtään lunta eikä näin ollen ollut pulkikaan. Minulla ei siis ollut kokemusta lumesta, liukkaudesta eikä pulkista tullessani töihin emännälleni. Toinen, kiva isä toi minut pannasta takaisin emäntäni luo. Tämän pyydessä anteeksi vuolaasti mieheltä hän sanoi ystävällisesti:

- Mutta sehän opastaa niin hyvin. Olen nähnyt tei-

dät oman koirani kanssa ja teillä menee tosi hienosti. Eihän sitä kaikkea voi kerralla oppia.

Onni, poliisin vanha tuttu

Kerran innoissani meinasin aiheuttaa vaaratilanteen itselleni ja emännälleni, kun suojatietä ylittäessämme kuulin lasten iloista kiljuntaa ja pulkkien ääniä suojatien lähellä olevasta puistosta. Unohdin olevani opaskoira, jätin emäntäni keskelle suojatietä ja kirmasin iloisesti lasten ja pulkkien luo. Taas minut palautettiin pannasta takaisin ja jälleen kerran emäntäni pahoitteli. Itkien hän alkoi koota tavaroitani, koska ajatteli ettei pärjää kanssani ja että jonkun muun opaskoirankäyttäjän kanssa minulla olisi parempi olla. Seuraavana päivänä oma kouluttajani Minna Leppälä kuitenkin tuli meille. Hän laittoi päähäni ihmeellisen härpäkkeen, jota kutsutaan kuonopannaksi. Se menee korvieni taakse ja kuononi ympärille ja kiinnitetään remmiini. Kun yritän riuhtaista itseni irti lähteäkseen pulkkien perään tai napsiakseeni, emäntä nyppäisee kevyesti remmistä samalla irrottaen otteensa valjaideni kahvasta. Tämä muistuttaa minua siitä, etten lähtisi pulkkien perään ja etten napsisi tavaroita. Pulkat ja lapset opin kuonopannalla jättämään rauhaan ja napsiminenkin on huomattavasti vähentynyt.

Kuonopannan vuoksi tuli kuitenkin uusi ongelma: koin sen häiritsevän opastustani. Niinpä aloin "hepuloida", kun vastaamme tuli jyrkkä, jäinen alamäki, josta emäntäni ei todellakaan mielestäni voinut mennä tai reittini tukkiva lumikinos. Yhtenä päivänä todella järkytyin. Olin opastanut emäntäni kuuden kilometrin merenrantalenkillämme lumisen alkukatuosuuden, merenrannassa ja lumen peitossa olevilla rantapoluilla oikein mallikkaasti kuin vanha te-

kijä. Mutta kadulla, melkein lenkin lopussa konseptini menivät ihan sekaisin: jalkakäytävällä, jota pitkin aina opastan emäntääni, oli puoli metriä lunta. Kadun toisen puolen jalkakäytävä oli aurattu, mutta siltä puolelta emme pääse kotiin. Tunnollisena opaskoirana yritin opastaa siinä puolimetrisessä lumihangessa lumessa kahlaten. Onhan minua opetettu, ettei ajoradalle saa mennä, paitsi vain esteitä kierrettäessä, enkä mieltänyt tuota puolimetristä lumihankea esteeksi kun sitä vain riitti ja riitti. Hermostuin todella ja kun se tyhmä kuonopantakin oli häiritsemässä opastustani. Aloin "hepuloita" hyppien emäntääni vasten ja hinkaten hänen jalkaansa kuonollani saaden siinä tiimellyksessä suuhuni kuonopantani kiinnityskohdan, jonka tunnekuohussa purin rikki. Kaksi tosi ystävällistä miestä tuli auttamaan meitä ja pääsimme pahimmista lumikohdista ohi. Mutta sittenpä keksin kapean polun puolen metrin lumihangessa ja opastin emäntäni sille kiertäen välillä kadun kautta, kun lunta oli liian paljon ja palasin takaisin jalkakäytävälle syntyneelle polulle. Tämän keksittyäni rauhoituin ja jälleen opastin emäntääni mallikkaasti.

Vastaavanlaisia tilanteita sattui viime talvena todella paljon. Tunnekuohussa saatoin riuhtaista itseni irti emännältäni enkä kutsuista huolimatta tullut takaisin. En edes vaikka poliisi kerran yritti kutsua minua. Kävelimme katua pitkin ja sain jälleen valtavat hepulit, kun yksi lumikinos oli tukkimassa minun opastamaani reittiä. Riuhtoessani ja yrittäessäni lähteä pyörittämään emäntääni emäntäni päästi minut saamiensa ohjeiden mukaan irti, koska lähellä oli puisto ja paikka oli turvallinen. Lähellemme pysähtyi auto.

- Me ollaan poliiseja. Tarvitsetko sinä apua? Onhan kaikki hyvin? kuului ystävällinen miesääni. Emäntäni pyysi poliisia tuomaan minut hänen luokseen, jos tämä saisi valjaista tai remmistä kiinni. Poliisi yritti ensin kutsua minua viheltämällä, mutta minä tyttö en virkavallan käskyistä välitä, vaan jatkoin hepulointiani puistossa. Lopulta poliisi sai minut kiinni ja emäntäni sai minut ruotuun.

- Onni, poliisin vanha tuttu, vitsaili joku emäntäni kirjoittaessa tästä Facebookissa.

Luota koiraan

Kun kerran "hepuloidessani" odotutin emäntääni paukkupakkasessa ja lumikinosien keskellä 20 minuuttia hän luovutti ja antoi minut koululleni lisäkoulutukseen.

- En pärjää Onnin kanssa enkä noilla uusilla koulutusmenetelmillä, hän itki ystävilleen tuntien itsensä todella epäonnistuneeksi opaskoirankäyttäjäksi. Lisäkoulutuksen jälkeen palasin takaisin kouluttajani kanssa, jolla oli jälleen emännälleni hyviä keinoja "hepuleideni" kitkemiseksi. Vieläkin saan pieniä hepulin yrityksiä aika ajoin, mutta emäntäni saa minut

yleensä ruotuun.

Hieno opastukseni auttaa häntä unohtamaan aiheuttamani kimmellukset. Kahdella lenkeistämme on tällä hetkellä aika ajoin tie poikki iänikuisten rakennustöiden vuoksi, mutta minä tyttö en niistä välitä, vaan keksin omia reittejä kiertäen rakennustyöt ja vieden hänet sinne, minne hän haluaa mennä. Yhdellä tällaisista lenkeistä lähdemme kotikaukunginosamme toiselta pääkadulta ensimmäistä pientä poikkikatua rantaan ja rantatielle. Niin meidän piti tehdä nytkin, mutta ensimmäisen poikkikadun käänöksessä oli jälleen kerran jotain remontti- ja rakennussälää.

- Mennäänpä sitten toista poikkikatua rantaan, ajattelin ja nykäisin päättäväisesti valjaista emäntäni liikkeelle. Opastin hänet toiselle poikkikadulle ja lähdimme sitä alas. Emäntäni ei kuitenkaan ollut tähän tyytyväinen, vaan yritti käyttää iPhoneen Siriä apuna selvittääkseen olinpaikkamme.

- Mennään takaisin, hän sanoi minulle. Ajatteli tietysti, että takaisin pääkadulle päästyämme osaamme etsiä oikean poikkikadun rantaan. Eihän tämä minulle sopinut, kun kerran tiesin missä olimme ja osasin viedä emäntäni rantaan. Nykäisin jälleen valjaista tomeran päättäväisesti ja lähdin viemään emäntääni eteenpäin yhtään kuuntelematta hänen ininänsä, että tämä on väärä katu. Pian meri oli edessämme, mutta ei se emäntäni ollut vielä kään tyytyväinen, koska maa ei ollut hiekkaa vaan asfalttia. Tavallisella reitillämme se olisi ollut hiekkaa ja siksi emäntäni jälleen epäröi.

- Mennään takaisin, hän taas sanoi minulle. Jälleen nykäisin valjaista ja taas menttiin. Pian olimme tutulla rantareitillä ja nyt se emäntänikin jo tajusi missä olimme kehuen minua vuolaasti.

- Luota koiraan, ovat emäntäni opaskoirien kouluttajat, myös minun kouluttajani, sanoneet hänelle. Olen niin samaa mieltä. Vien emäntäni läpi vaikka harmaan kiven. Välillä vielä täytyy huutaa ja hypiä emäntäni koirahieronta-asiakkaiden luona, uimahallin kassalla ja teatteriharjoituksissa varsinkin emäntäni palatessa luokseni hieromasta muita koiria, näyttelemästä tai uimasta. On niinhana nähdä hänet taas. Enköhän minä tässäkin asiassa vanhemmiten rauhoitu.

textix.net

Tarjous Opaskoiran Joulun tilaajille ja ilmoittajille: kaikki meidän kirjat 15 euroa/kpl kotiin postitettuna!

Ali Kinnunen: Naisten talo
Pentti Halme: Murha Fiskarsissa
Con Troller: Miekan suojelija

Tilaa: www.textix.net
sähköposti: tilaus@arcadic.net
puhelin: 045 170 1177

ILMOITUS

Leijukuja 13
78210 Varkaus
www.jt-export.com

LEGUAN®

LEGUAN LIFTS OY
Ylötie 10, 33470 Ylöjärvi
puh. 03 347 6476 www.leguanlifts.com

Eläinlääkäriasema
EuroMediVet Oy
Kemintie 25, 95420 Tornio
www.euromedivet.fi

www.auraprint.fi

**Sarlings
BYGG**

Bölsviksvägen 76
22310 Pällsbole

Petri Hautala T:mi

Maalaustyöt
Helsinki

puh. 040 832 6555

Limingan seurakunta[†]
Aidosti arkea ja juhlaa!

liminganseurakunta.fi

Kolarin VPK
www.lapinpelastuslaitos.fi

Ab Ecomont Oy

Tallbackvägen 4
64200 Närpes

puh. 050 378 7698

Tuusulan
Hammaslääkäriasema Oy

AJANVARAUS
09-2732770

Hyryläntie 9, 04300 Tuusula

kymenlaaksonjate.fi

Opaskoirien
menossa mukana!

Oy Helge Jansson & Co Ab

Kauppakatu 4 B LT3
08100 Lohja
puh. 019 357 701

JOHN DEERE
www.deere.fi

Siltasaarenkatu 11
00530 Helsinki
www.kallionapteekki.fi

Uutta elämää™
group
Tekee hyvää

www.uuttaelamaa.fi

MEDI SEAM
www.mediseam.fi

www.jokioinen.fi

Rautakatu 2, 21600 Parainen
puh. +358 2 458 2244
fax. +358 2 458 2245

www.fjader-group.fi

Revontulenpuisto 2, 02100 Espoo
Puh. 029 435 2650
www.mela.fi

PetMart
SALON AKVAARIOLIIKE

Vilhonkatu 11-13, 24240 Salo
puh. 02 731 6950
www.salonakvaario.fi

RE Group
Sentnerikuja 3, 00440 HELSINKI
Vaihe: 09 560 7000
www.regroup.fi

Bovellan
Kukka- ja Hautauspalvelu

Pohjolankatu 7A
74100 Iisalmi/YLÄ-SAVO
puh. 017 82 6633
www.bovellan.fi

Vedeneristystyöt sekä katto- ja
siltaeristykset ammattitaidolla!
Posanlenkki 12, 90620 Oulu
puh. 0207 291 400
www.katterla.fi

www.vuola.fi

ARVOLUKKO
PART OF PROSERO

Fysios

Karjalantie 25
53300 LAPPEENRANTA
puh. 010 237 7044
www.fysios.fi

SOLERA
FINLAND
Shed's for every moment

www.solera.fi

Ottis Osa 3

Laatinut Sari Hyvönen

...ovat riihelle saapuneet...
Sally

No, mörköä sillan alla ei ollutkaan. Oli vain tonttujen riihi ja eläinten joulujuhla.

Höh. Kyllä minä sen tiesin! Se oli... Jettuli joka hermoili...

Entä Nisse-palkka kertoo juuri tästä paikasta. Ihmiset perustivat Joulupasturinauksen juuri tänne, sillä tänne koirat aina halusivat...

Eivät suinkaan opastamaan...

...vaan JOULUPUUROLLE!

Öm... Anteeksi. Oon niinku Siili ja-

HAA! Sinut halusinkin tavata, mutta ryntäät aina karhuun kun juoksen luoksesi! Pysy pois ihmiseni pihalta mokoma piikki-pallo!

Halusin vain olla ystäväsi, Ottis!

Ottis, luulen, että tämän Eläinten Joulun idea on olla kavereita kaikkeen kanssa!

Haa... Anteeksi. Otahan omena.

Kiitos! Ja onnea turnaukseen!

Turnaus! Voi ei! Me muuten myöhästytään startista...

Ehkä minä voin auttaa...!

Kas joulun taiko!..

"Nyt on sen aika!"

VIUTI

Jatkuv...

Nurmen Sora Oy

Metsäkuja 3, 21380 AURA
Puh. 0400 531 298
www.nurmensora.fi

CANORAMA

www.canorama.fi

Jahtihovi

Snellmaninkatu 23
70100 KUOPIO
P: 017-2644 400
www.jahtihovi.fi

JYVÄS-VARMA

Varma kumppani rakennustöihin

Syrjälänkatu 2 B 7, Jyväskylä
puh. 020 792 8860
www.jyvasvarma.fi

ECONOSTO

Lukkosalmentie 1, 70420 Kuopio
puh. 017 2623 555

www.econosto.fi

MEDIFON

www.medifon.fi

VAASAN VANHA APTEEKKI

GAMLA APOTEKET | VASA
Vaasanpuistikko 13, 65100 Vaasa
www.vanha-apteekki.fi
Aukioloajat: ark. 8-20, la 10-18, su 12-18
puh. 06 357 5300

Palvelemme myös etänä

VRK VAASAN RAKENNUSKORJAUS

Vöyrinkatu 13, 65100 VAASA
puh. 06-320 9100 | 050 505 3812
www.vaasanrakennuskorjaus.fi

VerovL

Verovirkailijain Liitto ry

www.verovl.fi

RAUMACATA

puh. 02 822 7900
Lounaisväylä 3, 26820 RAUMA
www.raumacata.fi

APTEEKKI MEDENA

Kauppakeskus Itis, Bulevardi, 1. kerros
Puh. (09) 4152 2200 (pvm/mpm)
Faksi (09) 4152 2230

www.apteekkimedena.fi

SAHANKULMA KAUPPAKESKUS

Moukarinkuja 4-6
04300 Tuusula

www.sahankulma.fi

JOENSUUN LAAKERI

Kuurnankatu 29
80130 Joensuu
Puh. 010 396 9200
www.joensuunlaakeri.fi

HARTMAN

Pohjanlahdentie 40,
68600 Pietarsaari
www.hartman.fi

KATRI MÄNTYLÄ

ASIANAJOTOIMISTO

Rautatienkatu 19 B 6.kerros
15110 Lahti
puh. 0400 740 385

Kotiviini.fi

KOTIVIIHONKÄMÄLÄ - HOMEWARE SUPERSTORE

VIINITALO MELKKO OY

NESTE K

Neste K Hennala
Hennalankatu 309
15700 Lahti
Puh. 03 7349705

CFI Cons Oy

Metsätähdentie 2
13500 Hämeenlinna
Puh. 040 0870919

KMarket

K-Market Karpalo
Pertuntie 21, 19430 PERTUNMAA

www.kone-ketonen.fi

JTK

JUJO THERMAL KAUTTUA

www.jujothermal.fi

KULJETUSPALVELU VATIALA OY

Veturitie 16
36240 Kangasala
Puh. 0400 231 340
www.kuljetuspalveluvatiala.fi

Kaikenkarvaiset Oy

Ruosilankuja 4, 00390 HELSINKI
puh. 09-8770 210
www.kaikenkarvaiset.com

TV TOOLS

www.tvtools.fi

LIUSKE MESTARIT

Aittoa luonnonkiveä

Koulutie 44, 35300 Orivesi
puh. 0207 995 660
www.liuskemestarit.fi

LOPPI

KESKELLÄ KASVU-SUOMEA

NEUfrau Oy

NEU -koiranruuat
Virtasentie 12, 28760 Pori
www.neufrau.fi

HUBER TECHNOLOGY

WASTE WATER Solutions

www.huber.fi

AJ Eurolämpö Oy

Koivupuistontie 6 D
01510 VANTAA
puh. 09 3507 700
www.eurolampo.fi

PPL Media Oy

Hämeentie 155 A 7. krs
00560 Helsinki

www.pplmedia.fi

NUMEROTALO

Digitaalinen tilitoimisto
Suomen huipulta

puh. 044 792 4668
Ainonkatu 1, 96200 Rovaniemi
www.numerotalo.fi

SOKKEEN TAEVAS

Teksti: Professori Lauri Kettusen alias Toivo Hovin murrekokoelmasta: Mänj kun Mähösen viinat (Kirjavälitys Oy 1950)

Istuu portaella sokkee Kerttu
mielessä tilihi ja pihlajan terttu,
kimmellys talavisen auringon,
äijin helemassa kun sitä niin
kammajrin lasista ihhaeltiin -
kaokajsin lapsuusmuisto se on.

Sammu jo varraen silimiin valo,
äet kuojl poes ja myötiin talo,
niin joutu orvoks onneton laps.
Elämän kovvuutta pienestä asti
maestanu on mutta alistuvasti -
nyt on jo vanha ja valakeehaps.

Onnen kun aekaan ajatus luistaa,
aina se tilihin ja pihlajan muistaa,
lintu kun marjaan kurkottaa;
silikkinen töyhtö ja hoppeekulukku
vieressä kultajnen punatulukku -
ei mäne mielestä millonkaa.

Äijin hyväily, lämmin sylj ...
Ei ies kyyneltä posken ylj -
sekkii on lohutus näkevällä.
Ihmeellinen on Jumalan työ,
että se käellään väkevällä
eipähän eipähän kaekkia lyö.

Vähän vuan värähtää sokkeen poski,
ajatus arinta kohtoo kun koski.
Arin on toevoe sen kohan alla:
elämä ei lopu kuolemalla!
Jumala näön vielä takajsin antaa,
enkel lapseks takajsin kantaa.
Äeti ja kammajr ja pihlajan terttu,
tilihi ja tulukku ja aoringon valo,
takana talavisen hangen palo -
muuta ei taevasta tarvihe Kerttu.

Ihmeellinen on Jumalan työ:
päeväks jo kirkastu sokkeen yö!

OPASKOIRAN JOULU RY – TOIMINTAKERTOMUS VUODELTA 2020

OPASKOIRAN JOULU

Vuosi 2020 oli yhdistyksen kahdeksas toimintavuosi. Hallituksessa ovat toimineet: **Juha Herttuainen** puheenjohtajana sekä jäseninä **Taina Ansela** ja 15.5. alkaen **Tiina Ihalainen**. Toiminnantarkastajana toimi **Erkki Virtanen**.

Hallitus kokoontui tilikauden aikana kolme kertaa. Vuoden lopussa yhdistyksessä oli 11 jäsentä. Jäsenmaksuja ei peritty.

Yhdistyksen taloudenhoitajana toimi **Aleksanteri Herttuainen**. Mediatuotteiden ulkoasuista vastasi **Rauno Kinnunen**.

Yhdistyksen varainhankintatuotteena julkaiseman Opaskoiran Joulu 2020 -kirjan toimitti Juha Herttuainen. Kirjan painosmäärä oli 900 kappaletta. Sen ilmoitusmyynnin suoritti PrintMix Oy ja irtonumeromyynnin Aleksanteri Herttuainen.

Yhdistys tuki Latvian palvelukoirayhdistyksen toimintaa. Tuki ohjattiin pääasiassa Latvian opaskoirien ruokinta- ja lääkintärahastoon. Yhdistys toimi muiden suomalaisten lahjoittajien yhteistyötahona ohjaten rahalahjoitukset Latvian opaskoiratyön hyväksi. Yhdistyksen toimesta välitettiin Baltian näkövammaisille Suomessa käytöstä poistettuja näkövammaisten apuvälineitä sekä sokkonuorisolle hyväkuntoisia käytettyjä ulkoiluvaatteita ja kenkiä.

Yhdistys oli varautunut tukemaan myös vuotuista Baltia-Suomi -maaottelua, mutta se jouduttiin perumaan koronaepidemian vuoksi.

Yhdistyksen tulos osoittaa voittoa 145,56 euroa.

Yhdistyksen puheenjohtaja jatkoi 1980-luvulla aloittamaansa kirjallisen opaskoiraperinteen keräämistä ja arkistointia. Työ jatkuu edelleen...

Opaskoiran Joulu ry kiittää Opaskoiran Joulu -kirjan lukijoita ja muita kumppaneitaan erinomaisesta yhteistyöstä ja mielenkiinnosta seurata myös Baltian opas- ja muuta vammaiskoiratyötä.

Opaskoiran Joulu ry

*Juha Herttuainen, puheenjohtaja
Tiina Ihalainen, varapuheenjohtaja*

TOIMINTAA VUONNA 2021

Koronan vuoksi toiminta vuonna 2021 jäänyt vähäiseksi. Vuosikokous pidettiin ja hallituksen kokoonpano seuraavaan vuosikokoukseen saakka muodostui seuraavaksi: **Juha Herttuainen** (pj), **Taina Ansela** ja **Tiina Ihalainen** (jäsenet) sekä **Katja Arvonen** ja **Merja Helander** (varajäsenet). Toiminnantarkastajana jatkaa **Erkki Virtanen** (varalla **Sanna Hurri**) ja taloudenhoitajana **Aleksanteri Herttuainen**.

Opaskoiran Joulu -kirjaa tekevät Juha Herttuainen ja **Ali Kinnunen**. Kirja julkaistaan 900 kappaleen painoksena ja se on jaossa lokakuun lopussa.

Harkinnassa on yhdistyksen entisten tukimuotojen lisäksi nyt paralympiämenestyksen innoittamana tukea vammaiskoirapuolen urheilijoita pienillä stipendeillä.

Jäsenhankintakampanja toteutetaan Opaskoiran Joulu 2021 jakelun yhteydessä. Jäsenmaksuksi on määritelty tälle vuodelle 15 euroa (sis. Opaskoiran Joulu 2021-kirjan). Tulevan vuoden jäsenmaksun määrän päättää seuraava vuosikokous.

Taloudenhoitaja Aleksanterin kanssa on suunniteltu yhdistyksen nettisivujen uudistamista. Miten, siitä voivat netin käyttäjät ja joulukirjan lukijat esittää toivomuksia. Jospa joukosta löytyisi joku, joka voisi ottaa yhdistyksen nettiasiat kontolleen!?

Tämänvuotinen joulukirja ilmestyy 10:n kerran ja sen ilmestyminen ainakin toistaiseksi jatkuu. Ehkäpä voimme osallistua ensi vuoden vuosikokoukseen fyysisesti ja keittää silloin vaikka kahvit julkaisutoiminnan kunniaksi. Vuosi 2022 on sitten Opaskoiran Joulu ry:n kymmenes toimintavuosi ja taas juhlitaan...

Puheenjohtajan ominaisuudessa olen alkanut kesäkuussa kirjoittaa blogitekstejä "maailman menosta" Opaskoiran Joulu ry:n kotisivuille. Kirjoittajanimellä "Kynologin kynästä" tekemäni lyhyet jutut ilmestyvät kerran kuussa osoitteessa:

www.opaskoiranjoulu.fi/KYNOLOGIN_KYNÄSTÄ.

Juha Herttuainen

LATVIAN PALVELUKOIRAYHDISTYS

(Servisa sūņu biedrība TEODORS)

TILIKERTOMUS 2020

Yhdistyksen puheenjohtajana toimi **Aleksejs Volkovs** ja muina hallituksen jäsenenä **Velga Zēgnere** ja **Zaiga Kļaviņa**. Käyttöön luovutettujen opaskoirien käyttöönottokatselmukset ja vuotuiset taidontarkistukset on suorittanut Suomen Palveluskoiraliiton ylituomari **Allan Aulla**.

Yhdistyksen kentällä tapahtuva toiminta oli vähäistä korona-pandemian vuoksi.

Yhdistyksen hallitus työskenteli etätyönä ja piti keskenään aktiivisesti yhteyttä virtuaalisesti.

Zaigan Koirakoulu kasvatti ja tuotti yhdistyksen tarpeita varten palvelukoiria, huolehti niiden perus- ja täydennyskoulutuksesta sekä ravinto- ja lääkintähuollosta.

Yhdistyksen toimisto sijaitsee Riian Juglassa, osoitteessa Braila iela 5, Riika, LV-1024 Latvia. Internet: www.teodors.org.

Yhdistyksen tulot vuonna 2020 olivat **23 592,18** euroa. (vuonna 2019 – 36095.79 euroa). Ne koostuivat yleislahjoituksista koti- ja ulkomaalaisilta yksityishenkilöiltä ja muilta yhteistyötahoilta sekä opaskoiratyöhön liittyvistä kampanjoista ja projekteista.

Lisäksi saatiin tuloja jäsenmaksuista ja erikseen opaskoirien ruokinta- ja lääkintärahoon osoitetuista lahjoituksista. Riian kaupunginhallitukselta saimme tukea syyskuussa 2019 avattun eri paikoissa edelleen kiertäneen koira-aiheisen valokuvanäyttelyn toteuttamiseen ja yhdistyksen toimistokuluihin.

Yhdistyksen menot vuonna 2020 olivat yhteensä **19 487.78** euroa (vuonna 2019 26991.39 euroa). Menot jakautuivat aikaisempien vuosien tapaan tasaisesti tulopuolella määriteltyihin kohteisiin). Suurin puute käyttövaroista on ollut yhdistyksen lääkintärahoilla, jonka saldo 31.12.2020 oli **0 euroa**.

*Opas- ja avustajakoiria käytössä 31.12.2020 15
Opaskoiran käyttövuorokausia v. 2020 n. 4800
Opaskoiran käyttökustannus v. 2020 n. 5 euroa/vrk*

Suuri kiitos kaikille lahjoittajille, toimintamme tukeutuu lahjoituksiinne! KIITOS!

Servisa Sūņu Biedrība TEODORS
(Latvian Palvelukoirayhdistys)

Onnellisia palvelukoirakoita! Vasemmalla Baiba ja avustajakoira Elfa seuranaan kouluttaja Zaiga Kļaviņa ja tässäkin kirjassa esiintyvä tuleva palvelukoira Romeo. Vasemmalla Andis ja opaskoira Mango miettimässä maailman menoa.

JÄSENHANKINTAKAMPANJA 2021

Opaskoiran Joulu ry päätti viime kokouksessaan ryhtyä hankkimaan uusia jäseniä. Nyt yhdistyksellä on vain 11 jäsentä ja suuremmalla joukolla olisi mahdollisuus kehittää yhdistyksen nykyistä toimintaa ja toteuttaa myös jäsenistön tulevia haaveita.

Vuosikokous on määritellyt jäsenmaksut tälle vuodelle (2021) seuraaviksi:

Henkilöjäsen (yli 15-vuotias) (sisältää Opaskoiran Joulu-kirjan)	15 euroa
Perhejäsen (samassa perheessä asuva henkilö)	8 euroa
Yhteisöjäsen (sisältää Opaskoiran Joulu-kirjan)	150 euroa

Opaskoiran Joulu ry:n säännöt ovat yhdistyksen kotisivuilla osoitteessa: www.opaskoiranjoulu.fi/ Opaskoiran Joulu ry

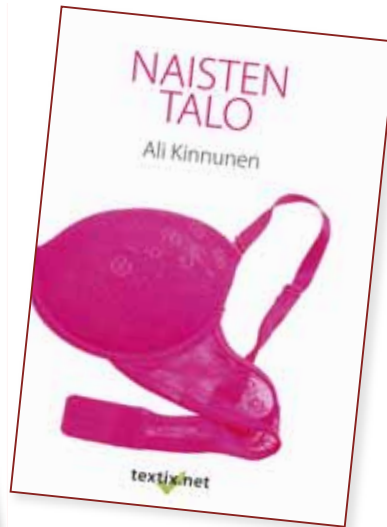
Yhdistyksen jäsenet, jotka ovat tilanneet Opaskoiran Joulu-kirjan, saavat ensi vuodesta alkaen jäsenmaksulaskun kylkiäisenä maksuttoman Opas-

koiran Joulu-kirjan. Kirjan myyntiä koskeva soittokierros tehdään vain ei-jäsenille eikä puhelinmyyjä aktiivisesti tyrkytkään jäsenyyttä – ainoastaan kerroo jäsenille postimaksuttomasta vaihtoehdosta eli jäsenyydestä. Jäsenyys ja samalla kirjankin tuleminen loppuu jäsenen erottua yhdistyksestä. Pelkäksi kirjan tilaajaksi voi toki silti ilmoittautua edelleen.

Mikäli jäsen tai jäseneksi liittyvä haluaa tilata useamman kirjan, se järjestyy ottamalla yhteyttä Juha Herttuaiseen sähköpostilla: juha@opaskoiranjoulu.fi tai puhelimitse: 040 353 1979. Sähköposti on varmempi tapa tehdä tilaus, jossa tilaajan nimen lisäksi pyydetään ilmoittamaan postiosoite ja puhelinnumero.

Lisäkirjat maksavat 15 euroa kappale ja viisi tai useampi kirja 10 euroa kappale. Hintoihin lisätään lähetyskulut.

Vaihda siis Opaskoiran Joulu-kirjan tilauksesi Opaskoiran Joulu ry:n jäsenyyteen!

**Hyviä joululahjoja:
Opaskoiran Joulu 2021
ja Ali Kinnusen
Naisten talo**
(tarjous Opaskoiran
Joulun tilaajille ja ilmoittajille 15 euroa
kotiin postitettuna,
www.textix.net)

Zaigan Koirakoulu

Koirien koulutusta ja täysihoitoa Latviassa Riian lähellä. Koulutamme myös opas- ja avustajakoiria sekä tuemme terapiakoiratoimintaa

Zaigan Koirakoulu: Apiņu iela 14, Carnikava, LV-2163

Zaiga Kļaviņa: +371 2946 2975, zaigak@inbox.lv

Juha Herttuainen (tiedustelut suomeksi): +359 40 353 1979, juha@opaskoiranjoulu.fi

Voimme huolehtia koirasi hyvinvoinnista esimerkiksi lomamatkasi aikana

Eläinklinikka
SATAVET

Hyveläntie 1, Pori
p. 02-641 1660 | www.satavet.fi

Brändö
LAX

22940 Åva, Åland Tel. 018 564 91
www.brandolax.fi

ASUMA
PALVELUT

Hämeenlinnan Huolto Oy

Riimu
LAHTI

RIIMUKAUPPA.FI

NESTE

NESTE JOENSUU
SORTAVALANKATU

Sortavalankatu 2, 80100 JOENSUU
(013) 223 363
info@nestesortavalankatu.com
www.nestesortavalankatu.com

Tukikohta

Palveleva apuvälineliike
www.turuntukikohta.fi

I Apoteket i Kristinestad
Kristiinankaupungin I Apteekki

Kauppatori 3
64100 Kristiinankaupunki
Puh: (06) 221 1007
www.krs1apotek-apteekki.fi

RANCH SERVICES OY

Tervalammentie 76
59410 Kirjavala
puh. 0400 912 469
kapopekonen@gmail.com
www.ranchservices.fi

INTERSPORT

Tampere Lielahdi

Harjuntausta 5, 33400 Tampere
Puh. 03 456 0900
www.intersport.fi

FMS-SERVICE.fi

Levytyökoneita

Kaarantie 7, 60510 Seinäjoki
Puh. 050 349 0067
www.fms-service.fi

SLN
import

Mikonkiventie 51, 57310 Savonlinna
www.slnimport.fi

Rovaniemen kaupunki

www.facebook.com/uimahallivesihiisi

Kylpylä-Uimahalli Vesihiisi

TYÖVÄEN
AKATEMIA

Vanha Turuntie 14
02700 Kauniainen
www.akademia.org

Enqvistbygg

Byggtjänst M.Enqvist Ab

64200 Närpes, FINLAND
Phone: +358 40 8617316
www.enqvistbygg.fi

Alf Lökström Oy

Vannekuja 7
01450 VANTAA

Puhelin 0400 531 708

Opaskoiria tukemassa!

Suomen Eläintuhaus Oy

Eläinystäväsi kauniille muistolle

Pukkilantie 265, 07600 MYRSKYLÄ
puh. 020 33 1234
Soittajahinta 0,84 snt/min.
www.suomenelaintuhaus.fi

Suomen Terveysravinto

Luontaa elämäksi!

www.suomenterveysravinto.fi

Pirkanmaan
AVO
Asunnot Oy

Hallituskatu 17, 33200 TAMPERE
puh. 020 741 3295
www.avoasunnot.fi

KEKKILÄ
GARDEN

TAIVALKOSKI

Taivalkosken kunta

www.taivalkoski.fi

Musti ja Mirri
valkeakoski

www.facebook.com/mustijamirri/valkeakoski

SANA
KUVATAIDEMUSEO
VAPAUS
PAIVALEHDEN
MUSEO

Calcurium
PALVELEVA TILITOIMISTO

Karjalankatu 18, 26100 Rauma
puh. 045 356 5800 www.calcurium.fi

Taloco

Terminaalitie 6, 90400 Oulu
esko.tero@taloco.fi
Puh. 0400 687 499
www.taloco.fi

Podunk Oy

www.podunk.fi

KONEPAJA SIHVO OY
MANUFACTURING PARTNER

Sahanmäenkatu 23
05800 Hyvinkää
puh. (019) 436 520
www.konepajasihvo.fi

Stenbacka

www.stenbacka.fi

PORVOON PERUNA

PAIKKAKUNNAN ELINTARVIKETUKKU

Höylänlastu 4 06150 Porvoo
puh. 019 5219 900
www.porvoonperuna.fi

KULJETUS PALVELUT
LIKUTTAVAA PALVELUA

Taipaleen Teräs

Linjalantie 4, Kyyjärvi
Puh. 040 066 1379
Puh. 040 823 5938
www.taipaleenteras.fi

Katto ja seinäpellit oheistuotteineen

TREND OPTIC

Bulevardi 13, 00180 Helsinki
puh. 09 612 1060

Opaskoirien matkassa mukana

Asianajotoimisto Matti Alasentie Oy
Betonilattiat Salo Oy
Dulos Tmi
Eino Raunion säätiö sr
Eläinlääkäri Jutta Ahtiainen
Eläinlääkäri Meelis Reimaa
FysioJohanna
Hammaslääkäri Liisa-Maija Tammelin Oy
Hattulan kunta / sivistyksikö
Hieronta ja Aromaterapia Seijan Hoitopiste
Hila Arkkitehdit Oy
Ilkka Nikka
Inwood Oy
Jukrak Oy
Karekon Oy
Kartiopuu Oy
Kiertävää hevospraktiikkaa Länsi-Uudellamaalla
Kuljetus ja Urakointi R. & A. Härkönen Ky
Kuljetusliike Lindgren Oy
Lahden tennis- ja squashkeskus Oy
Lentokoulu Pirkanmaa Oy
L-O Backman Kb
LVIS-K.A. Stendahl-VVSEL Oy Ab
MB-Varaosat ja Huolto Venetmäki Oy
Muonion Sähköosuuskunta
Muurlan Rakentajat Oy
NostoJet
Parketti Suvala Oy
Pedersöre Skogsentreprenad Ab
Pihtiputaan Louhintapalvelu
Pohjanmaan Ekonomitoimisto Oy
PP Fix Oy
PureWarm Oy
Päijät-Hämeen Lokapalvelu Ky
Remppasun Oy
Salon Tilipalvelu Oy
Sisärakennustekniikka SRT Oy
Sähköasennus Petrimäki
Taito Design
Tilitoimisto Virve Väntsi Avoin Yhtiö
Urakointi J. Ylihärsilä Tmi
Valkoinen Kreivitär Oy
Veikari Oy

Onnea 10-vuotiaalle yhdistykselle toivottavat:

O-100	ARMEKA Engineering Oy Kilonkallio 5 02610 Espoo Puh. 040 040 5488	Clea's Kennel Kennelkuja 7 21250 MASKU Puh. 02 439 9147	Fastighetservice och Begravningsbyrå Strandvall Kronobyvägen 11 68500 Kronoby Puh. 040 086 2261	Hoiva-Tuomi Tmi Riippokouvuntie 23 48400 Kotka Puh. 050 559 7478	JE-Kone Ky Lankilankatu 26 92100 Raahе Puh. 040 555 8148
007 Kuljetus Oy Toukolantie 15 05200 Rajamäki Puh. 040 755 7270	Arosell Oy Ab Mannerheiminkatu 30 06100 Porvoo Puh. 040 511 6969	CMH-Koti Oy Vanrikki Stoolin katu 2 A 1 00100 Helsinki Puh. 050 445 0990	Finnish Specialglass Oy Nupurintie 4 B 02820 ESPOO Puh. 09 801 8450	HoviRuoka Oy Kanerviston tie 1 45200 Kouvola Puh. 020 796 9352	www.jiihaa.fi
A	Asianajajotoimisto Timo Valsta Oy / Advoforum	Corenso United Oy Ltd Kuninkaankahdenkatu 14 28100 Pori Puh. 040 630 8621	FinnLacto Oy Tuottajantie 57 60101 Seinäjoki Puh. 040 544 9036	HR Solutions Finland Oy Hämeentie 68 2. krs 00550 HELSINKI Puh. 040 595 5511	Jiitee Työt Oy Vestrantie 2 B 01750 Vantaa Puh. 044 320 8505
Aarnituuli Avoin yhtiö www.aarnituuli.fi	Asianajajotoimisto Hannu Vehanen Käsiyöläiskatu 1 20100 Turku Puh. 02 232 2272	D	Fysikaalinen Hoitolaitos Kirkonkylän Fysioterapia	Hyvän Olon Maailma Oy Löydöstie 1 E 64 01600 Helsinki Puh. 045 141 2575	Onnea Liitolle!
Abaton Oy Torontie 3 82600 Tohmajärvi Puh. 040 522 8008	Asianajajotoimisto Jukka Ketonen Oy Kauppakatu 23 b A 4.krs 80100 Joensuu Puh. 013 126 595	DJS Automation Oy Ab Vitikka 1 D 02630 Espoo Puh. 09 439 16015	Fysioterapeutti Sari Mäkilä Niittymäki 5 C 1 92101 Raahе Puh. 050 340 4317	I	JMR-Comp Oy Jokisentie 105 05200 Rajamäki Puh. 040 051 4191
AC & Heating System Oy Polttolaitoksenkatu 1 20380 Turku Puh. 020 741 3900 www.ach-system.fi	ATK ja RTV Paja Kalevi Okkonen www.atkmyynti.fi	E	G	I-Kone Oy Janhialantie 24 55300 RAUHA Puh. 040 071 6416 www.i-kone.fi	Joensuun KatseOptiikka Oy Kauppakatu 29 80100 Joensuu Puh. 013 224 740
Adamet Oy Koivulehdontie 2 01510 Vantaa Puh. 050 030 1326	Autokorjaamo Tähtihoito Oy Hannikaisenkatu 22 40100 Jyväskylä Puh. 010 292 7610	Eflow Oy Kilvoituksentie 2 F 3 02360 Espoo Puh. 040 849 8579	Gasteam Oy Suominen Myllyranta 27 B 08100 LOHJA Puh. 040 047 1030	varattu	Jouko Vakkuri Oy Väystätantie 52 95610 KAINUUNKYLÄ Puh. 050 564 2993
varattu	Automaatio-Center AC Oy Sammonkatu 8-10 33540 Tampere Puh. 040 571 4424	Eläinlääkäri Antti Tukiainen	H	Ilomantsin Betonituote Kautto Oy Mustalammentie 6 A 82900 Ilomantsi Puh. 040 595 9191	JR Tuontihevokset Ky Leiritie 26 32100 Ypäjä Puh. 040 048 1274
Akaan Apteekki Valtatie 6, 37800 Akaa Puh. 03 542 1622 www.akaanapteekki.fi	varattu	Eläinlääkäri Christel Boy Maununtie 76 07190 Halkia Puh. 040 572 5511	Hacklin Bulk Boys Oy Ltd Hietasentie 14 48200 Kotka Puh. 05 226 8120	Innolink Naulakatu 3 33100 Tampere Puh. 050 436 4519	J-Trading Kuriiritie 15 01510 VANTAA Puh. 020 745 8613
Akaan Seutu Alventie 4 37800 Akaa www.akaanseutu.fi	B	Eläinlääkäri Pirkko Rautjoki Lehtorannantie 1 80400 Ylämylly Puh. 040 076 0193	Haikaran Laulupu Salitunkatu 10 24100 Salo Puh. 050 414 0419	Insinööri-toimisto Mittatyö Timo Holopainen Ky Ukonniementie 19 40250 JYVÄSKYLÄ Puh. 010 439 2300	Jussi Melkko Emicity Oy Teerentie 7 18300 Heinola kk Puh. 040 541 1070
Akkutalo Esko Markuksela Tukkatie 1 90520 Oulu Puh. 08 564 5400	Bali Brunch Oy Kalkkipellontie 6 A 02650 Espoo Puh. 040 414 4688	Eläinlääkäri Sari Sievänen Kainuuntie 99 88900 Kuhmo Puh. 040 029 3411	Hakkion Paja Tmi Ylivallintie 1101 61730 Ylivalli Puh. 040 545 8081	varattu	Jyväskylän Mattopesu Oy Vasarakatu 17 40320 JYVÄSKYLÄ Puh. 040 064 6502
Alajärven Apteekki Keskuskatu 14 62900 Alajärvi Puh. 06 557 2249	Barona Production Oy Töölönlahdenkatu 00100 HELSINKI Puh. 040 051 1786	Eläinpalvelu Aesa Bra Kauppakatu 8 43100 Saarijärvi Puh. 040 743 8784	Hakunilan Huolto Oy ISA Kannuskuja 2 01200 Vantaa Puh. 020 779 2301	Ivalon Apteekki Ivalontie 10 99880 Ivalo Puh. 010 281 7215 www.ivalonapteekki.fi	Järviseudun Sanomat Maneesintie 4 A 62600 Lappajärvi Puh. 040 036 4886
Andelsbank Kronoby Kronobyvägen 8 68500 Kronoby Puh. 010 254 3101	bestLab Oy Myllyranta 19 65100 VAASA Puh. 044 262 0538	EQUA Simulation Finland Oy Keskityöntie 3 A 1 02210 Espoo Puh. 040 769 0010	Hammaslääkäri Auli Reijonen Oy Hämeenkatu 1 B 1 15110 Lahti Puh. 03 751 2122	Ivt Center Turku Oy Lämpöpumput Myynti ja huolto	K
Antti Ihanus Tmi Ylätie 44 B 10 82900 Ilomantsi Puh. 050 412 7101	Betroc Oy Sodankylä Puh. 020 757 9080 www.betroc.fi	Erkki Tuoma Josvankuja 4 B 01510 Vantaa Puh. 040 833 0191	Haukkis Oy Hopunkatu 8 38200 Sastamala Puh. 050 348 9621	J	Kaakon Palokaluosto Päätie 16 46900 Inkeroinen Puh. 050 527 0346
Arkkitehtisuunnittelu Mikko Uotila Oy Pätsiniementie 1 37800 Akaa Puh. 03 546 0646	Björklund Båtslip Norrry 23390 Inio Puh. 050 331 6952	Euromaski Oy www.euromaski.fi	Hellsten Flooring Ltd Oy Lanssikuja 2 60800 ILMAJOKI Puh. 06 424 1500	J & J Johansson Ky Puh. 040 098 0897	Kaamasen Kievari Oy Kaamasentie 2855 99910 Kaamanen Puh. 044 373 4007
Arkkitehtisuunnittelu Oy Ruomelantie 12 D 02210 Espoo Puh. 045 277 2622	C	F	Henry Haglund Hopeatie 1 A 02750 Espoo Puh. 040 574 4732	J Jaskari Oy Kiertokuja 10 B 66450 JAKKULA Puh. 040 573 8658	Kaidata Ky Uudenmaankatu 5-9 T 8 05800 HYVINKÄÄ Puh. 040 839 8170
Arkkitehtitoimisto Stenos Oy Bertel Jungin tie 12 C 00570 Helsinki Puh. 09 684 9144	Camtek Oy www.camtek.fi	Fabbes Cafe Tehtaankatu 6 20500 Turku Puh. 050 535 3647	Hieroja Merja Hyvönen Riihisärkänkätu 5 E 3 80160 Joensuu Puh. 050 597 2771	J. Parpala Oy Storäsintie 81 67500 Kokkola Puh. 040 047 0138	Kallion Isännöinti ja Tiiltoimisto Oy ISA Kolmas linja 18 00530 Helsinki Puh. 040 347 7001

Onnea 10-vuotiaalle yhdistykselle toivottavat:

Kannonkari Oy Nuottatie 2 C 02230 ESPOO Puh. 040 554 1444 www.kannonkari.fi	Konehuolto A. Uotila Urheilutie 34 31400 Somero Puh. 040 053 4066	Kuljetus Jyrki Jaakonsaari Tmi Kiipulantie 302 14200 TURENKI Puh. 040 595 6805	Laatutyö M. Partanen Mustalahdentie 15 B 38 00960 HELSINKI Puh. 040 183 5704	Liikennepalvelut Major Oy Perkkiöntie 183 84100 Ylivieska Puh. 040 142 7201	Onnea Opaskoira Yhdistykselle
Kari Nyysti Tmi Uus-Nopontie 99 05620 Hyvinkää Puh. 040 045 6283	Konehuolto Jorma Heikkonen Oy Kaukolankatu 10 11201 Riihimäki Puh. 040 052 0772	Kuljetusliike Esko Kiviniemi Ky Lapua Puh. 050 552 5492	Lahden Asennustekniikka Avoin yhtiö Yrjöntie 5, 15700 Villähde Puh. 040 049 9456	Lillbacka Powerco Oy Konepajantie 4 62300 Härmä Puh. 050 383 6651	Merle Consulting Oy Vallhallankatu 11 A 12 00250 Helsinki Puh. 040 070 8472
Karigaskeittiot Karigasniemi Puh. 045 131 1832	Konepaja E Virtanen Seppentie 9 31600 Jokioinen Puh. 03 438 3838	Kuljetusliike Haukkala Ky Taipaleentie 12 62375 Ylihärkä Puh. 040 066 8848	Lahden Hautauspalvelu Oy Kun läheinen on poissa www.hautauspalvelu.fi	Livonsaaren Luomuleipomo TURKU Puh. 040 056 8611	Metsä Palvelu J. Kyllönen Tmi Vanha Haapaniementie 62 B 52360 Someenjärvi Puh. 044 969 7699
Karigasniemen Kauppakeskus Härkönen Oy Ylätenontie 24 99500 Karigasniemi Puh. 040 590 0015	Kone-Tuomi Oy Vahdontie 9, 20360 Turku Puh. 044 027 4422 www.kone-tuomi.fi	Kuljetusliike Mikko Meri Oy Suojontie 475 31340 Porras	Lahden tennis- ja squashkeskus Oy Kariniemenkatu 21 15140 Lahti Puh. 044 383 4339	Lohjan Autopeltisepät Ky	Metsäpalvelu Turunen Oy
Karkkilan Eläintarvike Mäntylankatu 1 03600 KARKKILA Puh. 09 565 3767	Koneurakointi & Kuljetus A. Hurskainen Oy Kellovaarantie 4 87900 Kajaani Puh. 040 054 8754	Kuljetusliike O Vilander Oy Puh. 040 723 2205	Lankapaja Oy Kalkkimäentie 2 03100 Nummela Puh. 09 819 0020	Lohjan Koirakeskus Oy Sampokuja 3 08500 Lohja Puh. 050 490 7892 www.lohjankoirakeskus.fi	Miks'e! Oy Huvilakatu 17 00150 HELSINKI Puh. 040 540 8494
K-Citymarket Äänekoski	Koneurakointi Eerikainen Oy Koppelantie 81 85980 KOYHÄNPERÄ Puh. 044 087 7929	Kuljetusliike Olli-Heikki Haavisto Sukselantie 830-2 21530 Paimio Puh. 040 012 3234	Lapstone Oy Lapjarventie 295 49660 Pyhäntä Puh. 050 353 8575	Luode Consulting Oy Sandfallintie 85 21600 Parainen Puh. 050 590 0694	Milomatic Oy Kivirannantie 89 32700 Huittinen Puh. 040 717 8951
Kebab Punjab Kirkkokatu 10 33200 Tampere Puh. 03 222 0091	Korpisälli Oy Sällintie 226 42910 Pihlajavesi Puh. 050 358 3084	Kuljetusliike Startti Oy Vuorilinnakkeentie 10 00430 Helsinki Puh. 050 550 3798	Lappeenrannan Työterveys ry Puhakankatu 9-11 B 53600 LAPPEENRANTA Puh. 010 835 5000 www.lprtyoterveys.fi	Luova toimisto Ensemble Oy www.ensemble.fi	Minikonevuokraus J. Vantinen Oy Polunmäenkatu 44 33720 Tampere Puh. 050 505 4326
Keltamäen Puutarha Susanna Kinnunen Tmi Keltämäentie 120 23800 Laitila Puh. 045 773 19915	Korsu Oy Ollinkalliontie 10 92100 Raahe Puh. 040 714 4600	Kuljetusliike Timo Tuominen Miemolantie 13 36720 Aitoo Puh. 040 023 4005	Lapuan Energia Oy	M	Mittarakentajat T. Mäkinen Oy Siperianhaara 12 15300 Lahti Puh. 040 049 0659
Keskisuomalainen Oyj Jyväskylä	Kosofinn Oy Mustapuronkatu 8-10 15300 Lahti	Kuljetusliike V. Majjanen Oy Tornionkatu 110, Lautiosaari Puh. 050 039 4242 www.muuttopalvelu-kemi-tornio.fi	Lasihemmo Oy Vernonrinne 14 C 00370 Helsinki Puh. 040 057 5025	Maakasi Oy Temmeksentie 1 90400 Oulu Puh. 08 373 252	Modus Vivendi Oy Turvetie 15 01730 Vantaa Puh. 040 731 3584
Kiinteistöhuolto Turpeinen Oy Kimokatu 10, 20380 Turku Puh. 040 751 6258, 040 739 4735	Kotipalvelu Ihana Paloheinäntie 38 A 00670 Helsinki Puh. 041 441 0991	Kuljetuspalvelu S & P Avikainen Ky Markontie 3 B 50800 Mikkeli Puh. 040 065 1168	Lasi-Kalle Oy Akkalankuja 4 40420 JYSKA Puh. 020 785 1851 www.lasi-kalle.fi	varattu	Motoseal Components Oy Isometsäntie 14 26100 Rauma Puh. 02 837 87900
Kiinteistöpalvelu Räsänen Oy www.rasanenoy.fi	Koto-Inssi Oy Sentraalitie 11 03850 Pusula Puh. 040 069 9478	KULTAKOLIKKO.FI Puh. 050 505 0162	Laskenta ja sijoitus Paula & Kari Oy Mikkolantie 1 A 00640 Helsinki Puh. 040 762 8155	Maanrakennus Hynynen Oy Katinhännäntie 220 03300 Otalampi Puh. 040 093 6384	N
Kiinteistötoimisto TaloMaa Oy Suupantie 2 33960 Pirkkala Puh. 050 062 1330	Kouvolan Hansa-apteekki Keskikatu 4 45100 KOUVOLA Puh. 05 341 4300	Kurimon Tilameijeri Leppämäentie 224 74550 Pörsänmäki Puh. 050 015 9550	Laskentakulma Ky Levasentie 21 70780 Kuopio Puh. 050 093 1272	Opaskoiria tervehtien	Neorem Magnets Oy www.neorem.fi
Kintaro Tattoo Puh. 040 095 9871 www.kintaro.fi	KPL Rakentava Oy Puh. 040 747 0852 www.kplrakentava.fi	Kursulainen Oy Kursuntie 40 98600 Kursu Puh. 016 861 234 www.kursulainen.fi	Laurek Design Oy Ruukinmestarintie 12 02330 Espoo Puh. 050 049 5513	Majatit Oy Pyydyskorventie 182 04500 Kellokoski Puh. 040 093 4281	Nevel Oy www.nevel.com
Kivikko Oy Pikkalanlahteenkatu 4 53500 Lappeenranta Puh. 040 090 9084	KR-Työ Oy Mikkolantie 1 A 00640 HELSINKI Puh. 040 084 9811	Kymen Paviljonki Oy Helsingintie 408 45740 Kuusankoski Puh. 040 514 2847	Lemmikkipalvelu Turrimurri Kotka	Maria Katramo Tmi Kap Horninkatu 4 B 37 00220 Helsinki Puh. 044 337 1498	Niilolan Tila / Hevosten Hyvinvointikeskus Vuokontie 431 83900 Juuka Puh. 050 566 1466
Koirapalvelu Origo Koulutie 44 35300 Orivesi Puh. 045 610 0184 www.koirapalveluorigo.fi	K-Supermarket Munkki Raumantie 1 00350 Helsinki Puh. 044 751 6050	L	Leppävirran Apteekki Leppävirrantie 26 79100 Leppävirta Puh. 017 554 2555	Markkinointi Amoroso Oy Pääskysenkatu 17 55120 Imatra Puh. 040 585 6462	Nosto ja Kuljetus Ruuska Ky Lehmäportintie 3 40640 Jyväskylä Puh. 014 241 220
Kokkolan Autoilijat Oy Janismaantie 17-19 67800 Kokkola Puh. 06 866 0800	Kuuharannan Palvelukeskus Kotitie 20 51900 Juva Puh. 040 752 0856	L & P Laaksonen & Poika Oy Akselintie 1 20200 Turku Puh. 040 900 4463	LHM Consulting Finnbyvägen 2 06100 Porvoo Puh. 040 050 0019	Martinlaakson Huolto Oy Kukintie 3 01620 Vantaa Puh. 09 878 051	VARATTU
Konecranes Finland Oy Koneenkatu 8 05800 Hyvinkää Puh. 02 042 711	Kukkakauppa Floranita Keskustatie 4 11550 Söderkulla Puh. 050 340 7671	Laatukattila Oy Vihiojantie 10 33800 Tampere Puh. 03 214 1411 www.laatukattila.fi	Lieksan Moottorikerho ry www.lieksanmk.fi	Mawson Oy Ahjotie 7 96320 Rovaniemi Puh. 050 448 8303	Nva-Service Oy Ab Halmstadsgatan 20 10900 Hanko Puh. 045 152 9880

Onnea 10-vuotiaalle yhdistykselle toivottavat:

O	Pireka Palvelut Huddingenpolku 5 A 01600 Vantaa Puh. 040 729 2883	Rakennuttajapalvelu Tauno Mäki Oy Amerintie 1, Tuusula Puh. 040 511 0050 www.taunomaki.com	Samsara Oy Vanha talvitie 8 C 00580 Helsinki Puh. 09 855 6010	Sähkö- ja Automaatiohuolto Wehkeet Kuntoon www.wehkeetkuntoon.fi	Tili-Akka Oy Puh. 040 571 8777 tili.ikka@tili-ikka.com
OD Säätoasentajat Oy Kirkkotori 10 37800 Akaa Puh. 040 022 9989	PK-Laskenta Oy Kalevanpuisto 30 28120 Pori Puh. 050 566 7322	Raktop Oy Turvetie 4 33470 Ylöjärvi Puh. 050 562 0835	Satakunnan Muutto- ja Lähettiläpalvelu Puh. 040 553 5847	Sähköasennus Metsäranta Oy Räätäli Backströmin kuja 17 02400 Kirkkonummi Puh. 040 080 3918	Tiliala Oy Sörnäisten rantatie 33 C 00500 Helsinki Puh. 020 720 9110
Osteopaatti Timo Suhonen Koskentie 2 79600 Joroinen Puh. 017 572 198	Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoidopiirin kuntayhtymä OYS Kajaanintie 50, 90220 Oulu Puh. 040 715 3912	Rallizoom Tuomisentie 13 05830 Hyvinkää Puh. 040 064 3085	Savisillan Eläinklinikka Savisilta 1 84100 Ylivieska Puh. 08 428 811	Sähköpalvelu Keskitalo Ky Kasvihuoneentie 14 90440 Kempele Puh. 044 262 7499	Tilikuukkari Oy Kalevanpuisto 56 28120 Pori Puh. 02 641 4980
Osteopatiaklinikka Aurinkotuuli Kuunkierros 3, Espoo Ahlsrömintie 1, Ruotsinpyhtää Puh. 045 650 6131	Polisiammattikorkeakoulu Vaajakatu 2 33721 Tampere Puh. 02 954 83000	Rantal Oy Kuurilantie 215 37770 Tarttila Puh. 040 065 7066	Selki-asema Oy Selintie 510 F 03320 Selki Puh. 050 324 7321	Söderblom Puutarha Laaksosuontie 45 04130 Sipoo Puh. 09 239 1909	Tilipalvelu Sirpukka Ky Koulukatu 19 B 37 80110 Joensuu Puh. 040 073 6633
P	PPV-Palvelut Tmi Orakuja 6 A 04500 Kellokoski Puh. 040 770 7523	Rasivaarankonehuolto Oy Hammaslahdentie 57 82335 Rasivaara Puh. 044 975 0352	Senioritalkkarit Cepi Oy Tuulimyllyntie 3 B 25 00920 HELSINKI Puh. 040 160 4230	T	Tilipym Oy Nokkamaentie 170 32700 Huittinen
P. Hiilesrinne Tmi Kumpukuja 9 21380 Aura Puh. 050 082 2326	Proplasticpartner Oy Niinimaentie 13 47400 Kausala Puh. 044 491 5058	Rautjärven kunta Simpeleentie 12 56800 Simpele Puh. 040 055 9034	Shiatsuheroja Pulla Sinikka Aleksis Kiven katu 16 00500 Helsinki Puh. 040 077 0485	Tactical Design and Testing Services Oy	Tilitoimisto Juhani Viljaranta Ky Traktoritie 2 C 00700 Helsinki Puh. 09 385 5556
Patajoki & Tarkkala Oy Pirilantie 39 34240 Kammenniemi www.patajokitarkkala.fi	PSM Rakennepalvelu Oy Puh. 050 597 5370	Ravintola Pispalan Pulteri Pispalan Valtatie 23 33250 Tampere Puh. 040 514 4388	www.sinettikauppias.fi	Tahko Golf Club Oy	varattu
Pedihealth Oy Svaanintie 4 90230 Oulu Puh. 045 658 3002	Psykologipalvelu Minna Jäppinen Kiiskikuja 1 57600 Savonlinna Puh. 050 350 3457	Remppasun Oy Hestovie 31 01840 Klaukkala Puh. 050 357 2472	Sonlig Oy Raatimiehenkatu 2 C 26 06100 PORVOO Puh. 044 079 1016	Taksi Harri Tiippana Tmi Rautjärven alue Puh. 050 015 2431	Tilitoimisto Satu Wähä Luotomaenkatu 8 95420 Tornio Puh. 041 547 4700
PehuTec Oy	PT-tilipalvelu Lohikoskentie 14 A 40320 JYVÄSKYLÄ Puh. 040 566 0413	Restart Oy Rakennusrestaurointi	STEK ry Takomotie 8 00380 HELSINKI Puh. 050 500 3214	VARATTU	Tilivirta Oy Aniankatu 5 15210 Lahti Puh. 040 079 8117
Pekka Ovaska Oy Kauppakatu 28 A 7 87100 Kajaani Puh. 040 043 0527	Puusepänpalvelu Siniranta Oy www.siniranta.fi	Riihimäen Kuljetuskeskus Oy Tehtaankatu 1 11710 Riihimäki Puh. 019 769 812	Sten & Co Oy Ab Ilvesvuorenkatu 4 01900 Nurmijärvi Puh. 09 274 62346	Taksiässät Oy Korkeakankaantie 40 51900 Juva Puh. 050 597 1220	TK DIGI-SOUND OY Marjanimentie 74 00030 IIRIS Puh. 044 082 0312 www.digi-sound.fi
Pellon Jakelu Terttu Pajutie 6 95700 Pello Puh. 040 054 3721	Päivärannan Ruusu ja Hautauspalvelu Saari Ky Olavinkatu 35 57130 Savonlinna Puh. 044 051 5116	Rolate Oy Salmitie 8, 02430 Masala Puh. 09 276 4350 www.rolate.com	Sulmu Oy www.sulmu.fi	Talohuolto K. Tahvanainen Kuuselantie 6 B 12 80140 Joensuu Puh. 040 729 0066	TKS-Asennus Oy Puh. 050 591 2704
Peltityö E. Tolonen Oy Varatokatu 5 87100 Kajaani Puh. 040 546 4633	R	Romu Keinänen Oy Mankimiehentie 13 02780 Espoo Puh. 040 576 8080	Suomen Arvo-Ostot Oy Mustapuronkatu 13 15300 Lahti Puh. 044 270 1126	Tampereen Konepajat Oy Menotie 1 33470 Ylöjärvi Puh. 050 509 3380	TM-suunnittelu Kaitaistentie 2 F 51 20320 TURKU Puh. 050 305 6395
Perhekuntoutuskeskus Lauste Mustionkatu 23 20750 Turku Puh. 02 274 2233	Rakennus Palvelu Lahtinen Petri Oy	RTV-Yhtymä Oy Mattilantie 1 11710 Riihimäki Puh. 019 742 1	Suomen Bioteekki Oy Kauppakaari 2 04200 Kerava Puh. 040 048 0729	Tapettehdas Pihlgren ja Ritola Oy Satamatie 8, 37800 Akaa Puh. 040 664 6161	Toimintaterapia Elämäkaari Runsorintie 1, 65380 Vaasa Puh. 050 300 3222
Perspectum Messeniuksenkatu 10 A 3 00250 Helsinki	Rakennusliike Mustonen Oy Porokylänkatu 24 75530 Nurmes Puh. 040 027 9655	S	varattu	Tehdas Teatteri Itäinen Rantakatu 64 20810 Turku www.tehdasteatteri.fi	TopTassut Oy Ellintie 6 36200 Kangasala Puh. 050 453 2140
Pieksämäen helluntiseurakunta Savontie 61 76150 Pieksämäki Puh. 040 763 9767	Rakennusliike Ventti Sudentie 26 A 2 96500 Rovaniemi Puh. 040 589 5532	Saaga-Talli Issikanpolku 51 19650 Joutsa Puh. 040 592 4056	Suomen Sähkötieto Oy Sammonkatu 20 37600 Valkeakoski Puh. 044 244 1905	Teiras Hereford www.teiras.fi	Transpap Oy Laippatie 5 00880 Helsinki Puh. 09 759 7030
PIG-Enviro PIG-Farmi Oy Apilatie 10 21531 Paimio Puh. 040 777 6701	Rakennuspelti Etsalo & Etsalo Ky Joutnantie 642, Perniö Puh. 040 042 6588 etsalo.etsalo@gmail.com	Saariston Meritie Oy Pansiontie 48 20240 Turku Puh. 040 084 9444	Suomen Teleapu Oy Pahnantie 250 07190 Halkia Puh. 040 044 2440	Tevo Oy Hiientie 17 92160 Saloinen Puh. 08 265 8804	U
PihaTaneli Tinton-Kurentie 15 51310 Levä Puh. 040 487 6061 www.pihataneli.fi	Rakennustoimisto K. Tervo Muuntamontie 2 80100 Joensuu Puh. 010 524 0602	varattu	Sylvia-koti yhdistys Kyläkatu 140 15700 LAHTI Puh. 044 772 2868	Tili Tikki Taivalmäki 3 A 12 02200 Espoo Puh. 050 351 2998	Urakointi J. Niemi Saarenmaentie 50 07230 Monninkylä Puh. 040 181 4327

Onnea 10-vuotiaalle yhdistykselle toivottavat:

Uudenkaupungin 1. Apteekki Alinenkatu 28 23500 Uusikaupunki Puh. 02 842 6200	V	Veljekset Lappeteläinen Ky Kiitos 48v yhteistyökumppaneillemme	Vilho Keskitalo Potkusaarentie 33 94400 Keminmaa Puh. 040 039 1778	Webropol Oy www.webropol.fi	Y
Uudenmaan Leipä Oy www.uudenmaanleipa.fi	Valomainos Oy Metsäkyläntie 3 01800 KLAUKKALA Puh. 040 901 0460	Verhoomo Iidamiina Saukonojantie 23 20250 Turku Puh. 050 462 3071	Voitelukeskus Tonttila Oy Ltd Turkkirata 10, 33960 Pirkkala Puh. 03 358 7613	Welle Oy Myllykalliontie 2 Ih. 2 00200 Helsinki Puh. 050 565 8531	Yetitablet
Uudenmaan Saunapalvelu Oy Kuhmo Puh. 040 583 9489	Valpuri Oy Keskikatu 10 Kouvola	Verman Oy Ab Kauppakaari 2 04200 Kerava Puh. 09 279 8020	VT Infra Oy Ridantie 385 03710 Uusitalo Puh. 050 337 6665	Onnittelut!	Yrityspalvelu Simetra Oy Rauhalantie 4 33480 Ylöjärvi Puh. 044 501 0307
varattu	Veljekset Kivipelto Oy Kivipellontie 37 62800 Vimpeli Puh. 040 512 1210	Vi Stödjer	W	Wilille Oy Kajaaninlinnantie 4 E 00900 Helsinki Puh. 050 588 2095	Yyterin Huoltoasema Tolvanen Oy Mäntyluodontie 1470 28800 PORI Puh. 040 073 0044

UUTUUS!
APTEEKEISTA

SUOJAA MYÖS KOTISI!

- ▲ Tappaa puutiaiset sekä kirput ja kirppujen toukat
- ▲ Ei-pestävien huonekalujen ja kodin tekstiilien, kuten mattojen ja nojatuolien käsittelyyn
- ▲ Sopii käytettäväksi myös lattian ja seinien rakoihin
- ▲ Yksi pullo riittää noin 70 m² käsittelyyn
- ▲ Vaikutus kestää 6 kuukautta

FRONTLINE HomeGard on tarkoitettu käytettäväksi vain sisätiloissa ja vain ryömivien loiseläinten (puutiaiset ja kirput) torjuntaan. Älä käytä sitä ulkotiloissa tai lentäviin hyönteisiin. Kiitos vastuullisuudestasi.

APTEEKEISTA.

FRONTLINE HOMEGARD®

Käytä biosideja turvallisesti. Lue aina merkinnät ja valmistetiedot ennen käyttöä.

RYÖMIVIEN LOISELÄINTEN TORJUNTAAN

Puutiaiset

Kirput ja niiden toukat

vetcare.fi/tuote/frontline-homegard

vetcare@vetcare.fi
vetcare.fi
vetcarefinland
vetcare_finland

6.2021

Santen

PURALID-HUOLTOTIIMI
PUHDISTAA JA RAUHOITAA

PURALID LIPOGEL
- LUOMITULEHDUKSEN OIREISIIN

PURALID LIPOGEL on hellävarainen geeli, joka puhdistaa ja rauhoittaa silmäluomia ja silmänympärysaluetta pitkäaikaisesti. Kysy lisää apteekistasi.

WWW.PURALID.FI

Rauhoittaa. Puhdistaa.
Helpottaa luomitulehdusta.